

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav českého jazyka a teorie komunikace

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Štěpánková

Jazyk lektorů ve vybraných volnočasových aktivitách
The language of Instructors of Some Leisure Activities

2013

prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.

Děkuji prof. PhDr. Karlu Šebestovi, CSc., za vedení této práce, za cenné rady, trpělivost a čas, který mi věnoval. Dále bych ráda poděkovala svým kolegům z lektorské činnosti za možnost nahrávat jejich lekce, které mi posloužily jako materiál pro tuto práci.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 19.12.2013

Podpis:

ABSTRAKT

Tématem této bakalářské práce je jazyk lektorů ve volnočasových aktivitách se zaměřením na aktivity sportovní. V centru pozornosti se objeví žáci 1. stupně základních škol (dále jen ZŠ) a lektoři kickboxu a tanečních kurzů.

První část práce má obecný charakter. Vychází z dosavadních publikací o komunikaci a upozorňuje na důležitost pedagogické komunikace pro rozvoj vzdělání dítěte a spolupráci žáka a učitele.

Druhá část práce je zaměřena na užití verbální a neverbální komunikace ve volnočasových aktivitách.

KLÍČOVÁ SLOVA

Pedagogická komunikace, verbální komunikace, neverbální komunikace, učební styl, lektor, učitel, volnočasová aktivita, žák

ABSTRACT

The topic of this bachelor thesis is the language of sport leisure-time activities lecturers. It is aimed to pupils at the first grade (thereinafter ZŠ) and lecturers of kickbox and dance lessons.

The first part of the thesis is written in general terms. It comes out from the literature about communication. It emphasizes the importance of pedagogical communication and its effect on the development of education and the cooperation among pupils and lecturers.

The second part of the thesis is aimed to use of verbal and non-verbal communication in leisure-time activities.

Key words:

Pedagogic communication, verbal communication, non-verbal communication, learning style, lector, teacher, leisure activity, student

Obsah

Úvod	7
1. Pedagogika volného času	9
1.1 Osobnost pedagoga volného času	9
2. Komunikace jako předpoklad pedagogické činnosti	11
2.1 Úvod do komunikace	11
2.2 Pedagogická komunikace	13
2.3 Model výukového procesu	13
2.4 Faktory ovlivňující pedagogickou komunikaci	15
3. Cíl práce, metoda výzkumu, charakteristika materiálu	18
3.1 Cíl práce a postup práce	18
3.2 Sběr dat a jejich primární zpracování	20
4. Street dance	23
4.1 Zápis – street dance	23
4.2 Analýza street dance	38
4.2.1 Komunikační situace	38
4.2.2 Verbální komunikace	38
4.2.3 Neverbální komunikace	43
5. Moderní tanec	46
5.1 Zápis – moderní tanec	46
5.2 Analýza moderní tanec	55
5.2.1 Komunikační situace	55
5.2.2 Verbální komunikace	55
5.2.3 Neverbální komunikace	58
6. Kickbox	61
6.1 Zápis – kickbox	61
6.2 Analýza kickbox	79
6.2.1 Komunikační situace	79
6.2.2 Verbální komunikace	80
6.2.3 Neverbální komunikace	84
Závěr	87

Seznam použité literatury	89
Přílohy	90

Úvod

*„Žák není nádoba, jež se má naplnit,
ale pochodeň, která se má zapálit.“*

(Starořecký citát)

*„Každý den pozoruji, jak mládež trpí tím,
že neexistují školy, v nichž by se učila žít
s lidmi a se světem.“*

(Adam Mickiewicz)

*„Hrst elementárních znalostí a rozumná
životní etika, podávaná slovem i příkladem,
to je vše, čeho lze žádat na škole; a přidá-li se
k tomu ještě zdraví a radost, zaplat' pán-bůh:
je toho dost pro největší pýchu vychovatelů.“*

(Karel Čapek)

Úmyslně jsem otevřela tuto práci několika zajímavými výroky, které mi poslouží jako odrazový můstek k tématu školství. Prvním v pořadí je starořecké moudro, které se stalo mottem mnoha základních škol po celém světě. Jde o konstatování, které nepřímou vybízí učitele ke správnému uchopení výuky, kdy není podstatou do žáka za každou cenu nahustit všemožné informace, ale zejména v něm probudit zájem si tyto informace zjišťovat samostatně a z vlastní iniciativy dosáhnout i na vyšší cíle.

Učitel je pro dítě v prvních letech jistým vzorem. Žák k němu vzhlíží, bere ho jako autoritu, která mu ukáže spoustu zajímavých věcí, které pak nadšeně ukazuje rodičům. Na prvním stupni, převážně v prvních ročnících, jsou děti vděčné za to, že mohou školu navštěvovat. Těší se na školní lavici, na spolužáky, na paní učitelku (nebo pana učitele), na svůj sešit, do kterého si zkoušejí vepisovat svá první písmenka, škola je prostě dělá šťastnými. Proto je nesmírně důležité, aby v sobě každý učitel rozvíjel vlastnosti, které mu pomůžou stát se dobrým učitelem a děti v jejich prvotním nadšení podpořit, ne srazit na kolena a školu jim znechutit.

„Měl by být upřímným přítelem a rádcem svých žáků. Zároveň sledovat jejich vývoj, vztah k učení a stupeň odpovědnosti za jeho výsledky (svědomitost, snaživost či povrchnost, jejich ukázněnost, přátelské vztahy k jiným žákům, postavení mezi spolužáky v kolektivu apod.).“ (Nelešovská, 2005; s.13)

Také v dalších dvou výrocích najdeme skrytě formulovanou myšlenku, že není důležitý jen obsah výuky, ale především forma, jakou se informace žákovi předávají. Prostor školy, atmosféra ve třídě, přijetí od okolí, komunikace s učitelem i ostatními žáky, to vše a ještě mnohem více hraje ve vývoji dítěte velikou roli. Pokud je dítě ve škole utlačováno či dokonce šikanováno, projeví se to jistě nejen v brzké době v jeho přístupu ke škole a učení, ale i v jeho budoucím životě. Stejně tak pokud není vedeno k racionálnímu uvažování.

Přestože se ve své práci zaměřím konkrétněji na komunikaci ve volnočasových aktivitách, budu často vycházet z komunikace při běžných vyučovacích hodinách. Jak brzy vysvětlím, lektor volnočasového kroužku hraje přibližně stejně důležitou roli v životě dítěte jako učitel.

1. Pedagogika volného času

V lidském životě můžeme rozlišit čtyři základní činnosti, které člověk realizuje. Mezi ně patří hra, učení, práce a činnosti ve volném čase. V určitém věku je dominantní vždy jiná z těchto činností. V dětství dominuje hra, přechodem do školy učení, při vstupu do zaměstnání je to práce. Já se konkrétněji zaměřím na volnočasové činnosti a pedagogiku volného času.

Pedagogikou volného času se rozumí záměrné působení na děti, mládež či dospělé ve volném čase a snaha naučit je volný čas racionálně využívat. Takový pedagog volného času by měl vychovávat jedince, kteří dokážou s volným časem rozumně hospodařit, uvědomují si jeho hodnotu, mají pestré, ale i hluboké celoživotní zájmy. (Pávková, 1999)

Činnost ve volném čase by nás měla naplňovat. Je to čas, kdy si své činnosti můžeme sami organizovat a vybírat. Děláme je dobrovolně a měly by nám přinášet uspokojení a radost.

1.1 *Osobnost pedagoga volného času*

Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce, pedagog (ať se jedná o učitele ve škole či pedagoga volného času) má silný vliv na svého žáka. Pro spoustu dětí je pedagog v prvních letech vzorem. Co řekne jeho učitel, to je pravda. Učitel se pro něj stává nejchytřejší osobou, která ví a umí vše. Samozřejmě, že tato iluze z dítěte brzy opadne, ale prvotní okamžik je důležitý, a proto je velmi důležitá také sociální role pedagoga.

Sociální pedagogika definuje sociální roli jako soubor chování, které se očekává od daného člověka v určité sociální pozici. Role pedagoga můžeme rozdělit na dvě základní role – pedagog jako průvodce a pedagog jako nositel moudra. První role pedagoga předpokládá vyšší aktivitu a spoluúčast žáků, druhá spíše žakovu pasivitu. Ve volnočasových aktivitách, které jsem si pro svojí práci vybrala, se pedagogové snaží být spíše průvodci. Předkládají sice dětem konkrétní informace (techniky provedení pohybu), ale snaží se zapojit i děti. Informace nejdou jen jednostranně. Žáci mají prostor pro vlastní iniciativu. Například v lekci moderního tance děti zapojují do choreografie vlastní vymyšlené prvky. Lektorka jim sice dala omezenou část choreografie, ale zapojila je do činnosti a dala jim možnost zapojit se. V lekci kickboxu se zase pedagog průvodce projevil tak, že dětem řekl pravidla sparringu (zápasu), ale jednotlivé užití prvků si již děti volily samy.

Kromě sociální role pedagoga je důležitá také autorita a schopnost utvořit bezpečné sociální klima. Na sociálním klimatu se podílí nejen pedagog, ale také ostatní účastníci ve skupině, ovšem pedagog hraje v utváření klimatu podstatnou roli. Bezpečným klimatem se

rozumí nejen fyzicky bezpečné prostředí, ale zejména bezpečí psychické. Všichni účastníci volnočasové aktivity by se měli cítit ve skupině dobře, neměli by se bát vyjádřit svůj názor, měli by umět přijímat kritiku a ohodnotit ostatní i sami sebe. K tomu všemu je třeba nastolit bezpečné sociální klima ve skupině.

2. Komunikace jako předpoklad pedagogické činnosti

2.1 Úvod do komunikace

Než přejdu k samotné pedagogické komunikaci, která bude základním stavebním kamenem mé práce, ráda bych podala ucelenější přehled o tom, co je to komunikace, jaké funkce plní, jaké druhy rozlišujeme a kdo může být účastníkem takové komunikace.

Slovo **komunikace** je totiž ve slovnících omezené na krátké a stručné definice, které často přehlízejí etymologii tohoto slova. Nejde ovšem jen o „*proudění informací z jednoho bodu do druhého*“ (od zdroje k příjemci), jak je uváděno v základních příručkách, ale slovo komunikace je také spjata se svými latinskými kořeny. *Communicare* se překládá jako sdílet či radit se. „*Communicatio znamenalo původně ‚vespolné účastnění‘ a communicare ‚činit něco společným, společně něco sdílet‘.*“ (Vybíral, 2005; s.25)

Nejde tedy jen o pouhý přenos informací, ale někteří psychologové se shodují, že účastník komunikace může být i pouhý přihlížející, který nějakým způsobem (byť jen pouhou přítomností) ovlivňuje rozhovor druhých lidí a komunikace tak nabývá nového významu, tedy značí i samotné sdílení informací.

Zbyněk Vybíral ve své publikaci cituje známého českého jazykovědce Karla Hausenblase, který roku 1971 také definoval komunikaci, ale začleňuje ji již do širšího kontextu vycházejícího z jejího latinského významu. Doslova ji popisuje jako „*obcování lidí, společné podílení se na nějaké činnosti ve vzájemném kontaktu*“. (Vybíral, 2005; s.25)

Komunikace našla ve světě již mnoho významů a definic, které se někdy obsahem značně diferencovaly. Ale prostředky, které ta či ona komunikace využívá, jsou shodné. Mám na mysli samozřejmě řeč, která se realizuje dvěma formami - psanou a mluvenou. Nesmíme ovšem zapomínat i na další prostředky, které se na komunikaci podílejí, přestože probíhají neverbálně. Mezi ně patří například mimika, řeč očí, gestika, proxemika, kinezika, haptika a jiné.

Komunikaci ovšem nedělíme jen podle užitých prostředků. Kromě *verbální* (slovní), *neverbální* (mimoslovní) a *komunikace činem* můžeme na komunikaci pohlížet i z hlediska způsobu jakým je realizována. Takovým realizováním rozumíme například to, zda se uskutečňuje *přímo*, kdy jsou přítomni všichni účastníci komunikace a probíhá takzvaně „z očí do očí“, nebo může probíhat i *nepřímo* (například při telefonním rozhovoru). Dále ovlivňuje komunikaci i počet účastníků. Proto musíme brát v potaz i rozdělení komunikace na *párovou*, *skupinovou* (v podobě menších skupinek), *hromadnou* (větší skupina lidí) a *masovou*.

Jelikož každý účastník komunikace působí nějakým způsobem na ostatní přítomné, je důležitý nejen obsah sdělení, ale také forma a smysl. Každá komunikační výměna plní jednu či více funkcí, které po správném přijetí recipientem dávají této činnosti smysl.

Pokud učitel předstoupí před žáky s cílem je pobavit a oni se smějí, je to v pořádku. Pobavení bylo funkcí komunikace a žáci svým smíchem potvrdili přijetí této funkce. Tím tato komunikační výměna dostala smysl. Pokud ovšem vyučující přednáší například o druhé světové válce a snaží se žáky informovat o událostech tohoto období, měla by být reakce žáků jiná.

Zbyněk Vybíral ve své knize *Psychologie komunikace* uvádí pět základních **funkcí komunikace**: *informovat, instruovat, přesvědčit, vyjednat (domluvit se) a pobavit*. Vychází i z funkcí definovaných některými členy Pražského lingvistického kroužku a z tradičního pojetí psycholingvistiky, kde za tři základní funkce byly považovány *expresivní, apelativní a referenční*. Mukařovský s Jakobsonem (PLK) pak tyto funkce doplnili podle zaměření ještě o *estetickou* (zaměření na znak), *metajazykovou* (zaměření na kód) a *fatickou* (zaměření na kontakt). Pro kompletní přehled možných funkcí pak Vybíral rozšiřuje svůj seznam o dvě funkce - *kontaktovat se a předvést se*, které se odvíjejí od formy prezentace komunikujícího. Kontaktní funkce zde zastupuje Jakobsonovu fatickou funkci, kdy jde komunikujícímu především o sblížení a navázání kontaktu a funkce předváděcí vychází z touhy exhibovat. (Vybíral, 2005; s.31)

Ve sportovních volnočasových aktivitách, které jsem zvolila jako materiál pro svou práci, převládá komunikace s funkcí instruovat. Při analýze materiálu v praktické části práce a nahlédnutí do cílů, za jakými lektori komunikaci užívají, bude tato funkce viditelná

2.2 *Pedagogická komunikace*

Co vlastně znamená, když se řekne „pedagogická komunikace“ a kdo je účastníkem? **Pedagogická komunikace** je specifickým druhem sociální komunikace. Její specifčnost spočívá zejména v prostoru, v jakém se odehrává, v cíli komunikace a v neposlední řadě i ve stanovených pravidlech, kterými se řídí. Budu-li vycházet z definic, které uvádí ve své publikaci Alena Nelešovská, shoduje se většina autorů na tom, že jde o „*komunikaci, jejímž prostřednictvím vychováváme a vzděláváme*“. A. N. Leont'jev do své definice navíc zapojil i zaměření na „*vytvoření příznivého psychologického klimatu*“. (Nelešovská, 2005; s.26)

V knize *Komunikace v pedagogických situacích* se můžeme dočíst, že se podle autorů dokonce jedná o „*základní prostředek uskutečňování výchovy a vzdělávání*“ (Navrátil – Klimeš – Fleischmann, 1992; s.23)

Jak jsem již naznačila, pedagogická komunikace se odehrává ve specifickém prostoru. Tímto prostorem je samozřejmě myšlena škola a její okolí. Ovšem neznamená to, že když žáci opustí školu, přestává být komunikace mezi učitelem a žáky pedagogickou.

Vezměme si jako příklad školní „výlety“. Teď myslím konkrétně vzdálení se od školy za účelem lepšího pochopení výuky. Učitel je stále učitelem, žáci jsou stále v roli žáků, většinou i časový prostor vymezený pro tuto aktivitu bývá stejný, pouze se mění místo, kde výuka probíhá. Týká se to zejména předmětů, kde si žáci mohou na výukový materiál sáhnout či vyzkoušet jak funguje v praxi. Mezi nejčastější takové „výlety“ patřily vždy výtvarné vernisáže, hudební koncerty, fyzikální či chemické pokusy.

Ačkoli postavení učitele je stále oproti žákovi nadřazené, oproti klasickému vyučování se mění často uspořádání těla v prostoru. Žáci většinou nesedí v lavicích, učitel nestojí před katedrou a nevykládá látku. Většinou je zastoupen jiným odborníkem, který v tu chvíli přebírá roli školitele. Z definic pedagogické komunikace navíc vyplývá, že každá komunikace, která vychovává a vzdělává, je pedagogickou. Tudíž pedagogická komunikace nemusí probíhat jen mezi učitelem a žákem, ale zahrnuje i komunikaci mezi rodičem a dítětem. Tento problém se však přímo netýká tématu mé práce, a proto se jím nebudu hlouběji zabývat.

2.3 *Model výukového procesu*

Vraťme se tedy ke **klasickému modelu vyučování**. Účastníkem pedagogické komunikace je pro nás žák a učitel. Běžně probíhá tato komunikace ve třídě, kde roli učitele zastává dospělý jedinec, stojící proti 20 – 30 nedospělým posluchačům, žákům. Aby mohla tato nevyvážená komunikace fungovat, musí se dodržovat jistá **pravidla**. V první řadě musí být respektována nadřazená role učitele. Měl by to být právě on, kdo ve třídě určuje, jakým

způsobem bude komunikace probíhat. Pokud učitel není dostatečně respektován, může se stát, že se dominantní role přenesou na žáky.

Jiří Mareš ve své knize uvádí tři základní skupiny, které formulují komunikační pravidla. Jsou jimi *škola*, které formuluje pravidla již ve školním řádu, *daná společnost* a „*výsledek složitého procesu střetu zájmů mezi učitelem a žáky*“, kterým je zde myšleno období poznávání se, kdy žáci testují své možnosti. (Mareš – Křivohlavý, 1995; s.32)

Je důležité si uvědomit, že ne každý učitel volí stejnou formu výuky. Správná volba výukové metody však může zlepšit vztah mezi učitelem a žákem, což vede často k lepšímu porozumění a touze žáka více se zapojit. Znalost různých **výukových metod** umožňuje učitelovi selekci těch, které se mu zdají nejlepší a jejich aplikaci do praxe. Čím více metod zná, tím větší možnosti oživení hodiny se mu naskytují.

„Výukové metody tvoří nosnou část pedagogické komunikace učitele se žáky. Uplatňují se v různých organizačních formách výuky. Učitel volí výukové metody z repertoáru metod, které zná a dovede je didakticky vhodně použít ve vyučovacím procesu. Je proto žádoucí, aby výukové metody poznával a ověřoval možnosti i jejich uplatnění ve vlastní výuce.“

(Švec – Filová – Šimoník, 1996; s.41)

Na čtyřech koncepcích, které rozepisuje blíže J.Maňák (Maňák – Švec, 2003; s.9–12), je výstižně ukázáno, jak se měnily výukové modely v průběhu let.

Prvním byl takzvaný *pedeulogický model*, kdy do popředí zájmu vstupuje kázeň, organizace a správná formulace látky. Žák má za úkol co nejvěrněji reprodukovat formulace a jevy, které mu učitel přednese. Tímto se stává jen pasivním přenašečem informací.

Druhým modelem, který byl reakcí na tento poněkud formalistický přístup, je *model pedocentrický*, který (jak již struktura názvu napovídá) přesouvá do centra zájmu žáka, jeho zájmy a potřeby. Učitel se tak přesouvá do role poradce, který dohlíží na vývoj žáka a jeho znalostí. Z důvodu neustálého zvyšování nároků na vzdělání však tato koncepce nemohla přetrvat. Proto se objevila nová koncepce, kterou představuje interaktivní (komunikativní) model.

Tento *interaktivní model* asi nejlépe charakterizují slova Josefa Maňáka: „*Jde o systém oboustranné pedagogické komunikace, v níž se počítá s aktivní účastí žáka, který však na rozdíl od předchozího modelu není zcela ponechán sám sobě, ale v učiteli nachází partnera a citlivého usměrňovatele vlastního úsilí.*“

Ač by se mohlo zdát, že je tento model pro dnešní dobu již vyhovující, klade se stále více důraz na osobnost člověka. Proto vznikl zatím poslední model – *humanisticko-kreativní*,

při kterém se pozornost obrací nejen na vědomosti a dovednosti, ale stále více i na emotivní stránku žáka.

V posledních dvou modelech již hraje významnou roli vzájemná spolupráce učitele a žáka. Aby tato spolupráce fungovala, nejsou důležitá jen pravidla komunikace, která jsem v úvodu kapitoly zmínila, ale záleží i na jiných faktorech.

2.4 *Faktory ovlivňující pedagogickou komunikaci*

V pedagogické komunikaci hraje roli také **čas** a **prostor**. Pokud má komunikace mezi učitelem a žákem dosáhnout nějakého cíle, je potřeba si uvědomit, že vyučovací hodina má omezenou dobu, během které je možné komunikaci realizovat. Proto je také třeba přizpůsobit obsah výkladu času.

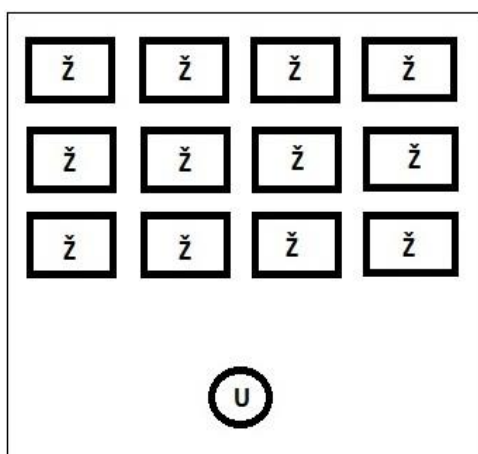
Na základě vyměřeného času, který bývá standardně roven 45 minutám na jednu vyučovací hodinu, si učitel může rozvrhnout svůj výklad. Musí však počítat s tím, že připravený výklad může časově rozhodit jak diskuze vyvolaná samotným mluvčím, tak porušení kázně ve třídě.

Tyto aspekty pak může zhoršit i **komunikační klima**, které při výuce nastane. Jan Průcha vymezuje dva možné druhy klimatu ve třídě: komunikační klima *supportivní*, v němž se komunikující osoby respektují, vyměňují si názory a vstřícně mezi sebou komunikují, a klima *defenzivní*, kde se účastníci navzájem nerespektují, neposlouchají jeden druhého a spíše mezi sebou soupeří. (Průcha, 2005; s. 344)

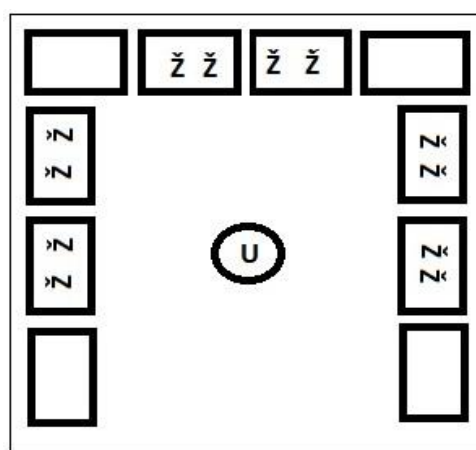
Také **prostor**, ve kterém se komunikující osoby ocitají, hraje velkou roli. Jak jsem již zmiňovala v úvodu kapitoly *Pedagogická komunikace*, komunikace mezi žákem a učitelem většinou probíhá v prostorách školy. Prostorem školy se zde samozřejmě rozumí nejen třídy a tělocvična, kde probíhá klasická výuka, ale také kabinety učitelů, chodba či školní hřiště. Já se ovšem v této práci zaměřím jen na komunikaci během vyučování či zájmového útvaru, tudíž mi jako prostor poslouží dvě hlavní, nicméně zcela odlišné, místnosti – třída a tělocvična.

Převážná většina školní výuky probíhá ve **třídě**. Podle cíle výuky si učitel může rozvrhnout umístění lavic do vyhovující polohy. Základní rozmístění je zpravidla takové, že učitel stojí či sedí ve přední části učebny, otočený čelem k žákům, kteří sedí v lavicích naproti němu. Tato forma výuky je nejefektivnější při *hromadném vyučování*, kdy komunikace probíhá pouze mezi učitelem a žákem. Učitel zde může mluvit jak k celé třídě, tak k jednotlivcům, ale komunikace mezi žáky se nepřipouští.

V případě *skupinového vyučování*, kdy je třída rozdělena do několika menších skupinek, jsou žáci přesazeni tak, aby spolu naopak mohli spolupracovat a komunikovat. V tomto případě je nejefektivnější, když je učitel ve středu místnosti a lavice jsou seskupeny kolem něj. Pouze tehdy totiž může probíhat vyvážená komunikace nejen mezi žáky ve skupině, ale také vzájemná komunikace skupin a především komunikace učitele s jedincem, skupinou či celou třídou. Na obrázcích níže jsou vyobrazeny oba typy rozmístění.

Obr. 1

Obr. 2

Komunikace v **tělocvičně** se od výuky ve třídě liší v mnoha bodech. Primární funkcí této místnosti je totiž zajistit dostatek prostoru pro pohybové aktivity. Proto je taky mnoho nástrojů a zařízení, využívaných pro výuku, uloženo mimo plochu tělocvičny. Jelikož zde žáci nesedí v lavicích, nemají tak svá místa a tudíž ani daný odstup od učitele či vzdálenost jeden od druhého. Pedagogická komunikace tak získává nové rozměry.

PRAKTICKÁ ČÁST

3. Cíl práce, metoda výzkumu, charakteristika materiálu

3.1 Cíl práce a postup práce

Hlavním záměrem této práce je ukázat, jakým způsobem komunikují lektori volnočasových aktivit se svými svěřenci a jak užívají k dosažení svých cílů verbální a neverbální prostředky.

Zaměřuji se zejména na verbální komunikaci a pokouším se analýzou zjistit, jakým způsobem dosahují lektori svých záměrů, za jakým účelem je verbální komunikace užita, případně zda při lekci probíhá spíše dialog či monolog a v jaké části lekce (úvod, střed, závěr) ten či onen typ převažuje.

Neverbální prostředky sleduji v omezenější míře, jelikož byla komunikační situace sledována z větší vzdálenosti, a tady nebyly některé neverbální prostředky úplně jednoznačně rozpoznatelné. Zejména se zaměřuji na výrazná gesta, která zde doplňují verbální projev mluvčího, případně jej zcela nahrazují. V případě, že byl i některý jiný neverbální signál výrazný a postřehnutelný (např. úsměvy, doteky, delší oční kontakt), je v práci také zaznamenán.

Pro tento výzkum jsem zvolila metodu **pozorování**, tedy selektivní činnost, kdy si pozorující všímá věcí, které ho na první pohled zaujmou, případně si předem stanoví, na co se bude zaměřovat.¹ V našem případě půjde o zaznamenávání všech výrazných komunikačních dějů, tedy o první příklad selekce.

Co se týče organizace sběru dat, vychází tato práce z *izomorfni deskripce*, jejíž podstata je v tom, že se pozorovatel snaží o věrnou reprodukci zkoumaného materiálu a jeho úkolem není situaci zhodnotit a sdělovat, co si o ní myslí, nýbrž hlavně zapsat, co vidí. Opakem je pak *reduktivní deskripce*, kdy je daný děj rozčleňován do předem stanovených kategorií a zároveň vyhodnocován z pohledu pozorovatele.²

Ačkoli nepůjde o členění do předem daných kategorií, ale spíše záznam průběhu volnočasové aktivity, bude se tento výzkum opírat i o pár základních kategorií, definovaných J. McH. Sinclairem a R.M.Coulthardem (Sinclair – Coulthard, 1975). Seznam vybraných kategorií a jejich definici podle Sinclaira a Coultharda uvádím v tabulce níže.

¹ Zdroj: http://www.doctorandus.info/info/e_kapitoly/vedecke_metody.doc .

² Viz předchozí poznámka pod čarou.

Typ aktu	Popis
Marker (ukazatel)	indikuje hranice v diskurzu, je realizován pomocí uzavřeného souboru slov jako „dobře“, „nyní“, „OK“ apod.
Elicitation (vyvolání řeč. reakce)	požaduje jazykovou odezvu, realizována otázkou
Check (ověření)	umožňuje učiteli zjistit, zda jsou ve třídě problémy bránící úspěšnému postupu hodiny, realizováno pomocí zjišťovacích otázek typu „hotovo“, „připraveni“, „vidíte“ apod.
Directive (příkaz)	vyžaduje nejazykovou odpověď, realizován imperativem
Informative (informativní sdělení)	poskytuje informace, realizováno tvrzením
Prompt (pobídka)	posiluje příkaz nebo vyvolání reakce, naznačuje, že učitel se již na správnou odpověď netáže, nýbrž očekává ji, ba dožaduje se jí, realizována skrze soubor výrazů typu „rychle“, „no tak“, „do toho“ apod.
Bid (upozornění na sebe)	signalizuje studentovo přání podílet se na diskurzu, realizováno skrze verbální i neverbální projevy – oslovením učitele, zvednutou rukou atd.
Acknowledge (potvrzení)	signalizuje, že iniciace byla pochopena nebo že příkaz bude proveden, realizováno skrze „ano“, „mm“ apod.
Reply (odpověď)	poskytuje lingvistickou odpověď náležitou výzvě, realizována tvrzením, otázkou, bezpříznakově nebo neverbálně, např. pokýváním apod.
React (reakce)	poskytuje vhodnou nelingvistickou odpověď definovanou předcházejícím příkazem, realizována nelingvisticky
Comment (komentář)	vysvětluje, rozšiřuje, opravuje, poskytuje přídatnou informaci, realizován tvrzením či navazující odpovědí
Accept (přijetí)	signalizuje, že učitel viděl, slyšel a že přijal informaci, odpověď či reakci za vhodnou, realizováno skrze výrazy typu „ano“, „ne“, „dobře“, „správně“, případně opakováním studentovy odpovědi
Evaluate (zhodnocení)	komentuje kvalitu odpovědi, realizováno tvrzením a navazující otázkou, zahrnuje výrazy typu „dobře“, „zajímavé“ apod.

(Sinclair – Coulthard, 1975)

3.2 *Sběr dat a jejich primární zpracování*

Sběr dat, realizovaný za pomoci videonahrávek, byl po celou dobu otevřený, jelikož účastníci lekce vždy věděli, že jsou zaznamenáváni, ačkoli konkrétní badatelský záměr jim sdělován nebyl.

Natáčení probíhalo na videokameru JVC typ GZ-MG330HE s HD záznamem videa. Videozáznamy jsem natáčela převážně sama, pouze v mých lekcích, kde jsem v roli lektorky, byl přítomen jiný kameraman. Vždy šlo však pouze o amatérské záběry.

O realizaci záznamu byli informováni rodiče nahrávaných dětí. Videozáznamy byly přepsané, jelikož byl poskytnut souhlas pouze s nahráváním, nikoli s uveřejněním videa. Pro zachování anonymity dětí bylo pro jména chlapců stanoveno zastupující jméno Adam, dívky jsou v přepisu osločovány tvary jména Eva. Lektorům jejich jména zůstávají nezměněna.

Do zápisu byl zahrnut průběh celých lekcí. Obsahuje popis verbální komunikace mezi lektorem a žákem, komunikace mezi žáky navzájem a okrajově i popis neverbální komunikace, která doprovázela komunikaci verbální.

Z důvodu přehlednosti nebyla celá verbální komunikace zaznamenaná do zápisu, obsaženého v textu práce, nýbrž jen její vybrané úseky. Zejména byly vynechány pasáže, kdy se lektori opakují, případně je verbální část příliš rozsáhlá a narušovalo by to strukturu zápisu. Kompletní přehled verbální komunikace se pak nachází v příloze práce.

V zápisu i analýze je ve verbální komunikaci užito výpustky pro naznačení výraznější pauzy. Délku pauzy pak zaznamenávám v příloze v přepisu verbální komunikace. Důvodem je opět přehlednost textu.

Zápis verbální komunikace se z části řídí dialogovým korpusem³. Protože však pro mé záměry nejsou určité jazykové jevy zásadní (například se ve své práci nezabývám správnou výslovností cizích slov ani nesprávnou intonací lektora), neřídím se v těchto případech pravidly korpusu. Cizí slova zapisuji tak, jak se píší, nikoli tak, jak je lektor vyslovuje. Intonaci pak zaznamenávám pouze tehdy, jedná-li se o úmyslné klesnutí hlasu (značené tečkou) či stoupání (značené otazníkem). Čárky do přepisu zaznamenávám podle gramatických pravidel, případně se také řídím intonací lektora (pokud je patrné, že hlas výrazně neklesá ani nestoupá, ale objevuje se jen mírné kolísání hlasu, které naznačuje, že bude věta pokračovat). Slova jsou zaznamenána většinou tak, jak je lektor vyslovoval, výjimku tvoří již zmiňovaná cizí slova. Dále se zápis liší například v tom, že ponechávám

³ Viz <http://ujc.dialogy.cz/?q=node/89>.

v textu velká písmena. Naopak značky pro délky pauz jsou sjednoceny se zápisem uvedeným v dialogovém korpusu.

Zápisy videonahrávek jsem rozdělila do tří menších okruhů – *úvod lekce, rozcvička a hlavní trénink*. Toto rozdělení vyplývá jednak z vlastních zkušeností s volnočasovými aktivitami, ale také z typu činnosti, která je v dané části provozována, či z komunikace, která je během těchto úseků užívána.

Během úvodní části se lektor zejména snaží děti zabavit, zatímco se sám připravuje na lekci, případně se snaží o komunikaci, aby si ověřil, zda bude lekce probíhat jak má, zda jsou děti připraveny atd. Převládají různé hry či samostatná práce dětí. Během rozcvičky je úkolem zejména zahřátí svalů a jejich protažení. Po úvodních částech se přechází k hlavní náplni lekcí, tedy k učení nových prvků a opakování z minulé hodiny. Někdy se hodina zakončuje hrou, možností položení otázky k průběhu lekce či zhodnocením průběhu lekce a následným odkázáním na průběh lekce další.

V následujících kapitolách se také ukáže, že průběh lekce je jednak determinován určitými pravidly, které určuje většinou organizace pořádající kurzy, ale také je ovlivněn preferencemi samotného lektora či lektorky (např. zda dovolí dětem hrát hru, zda jim dá samostatnou práci, bude si s dětmi více povídat atd.).

Podkladem pro analýzu komunikace lektorů z vybraných kurzů byla pro mě několikaletá praxe v lektorské činnosti a audiovizuální záznamy z lekcí tří různých lektorů, pořízené v období od dubna do května 2013. Do těchto záznamů jsou počítány i mé lekce.

Pro analýzu jsem zvolila pohybové volnočasové aktivity, konkrétně tanec a kickbox, jelikož se těmto sportům aktivně věnuji a je tak pro mě jednodušší pochopit cíle komunikace. Abych se však vyvarovala možnému subjektivnímu výkladu zkoumaných situací, materiál jsem pak s nahrávanými lektory konzultovala.

Všechny zaznamenané kurzy tance a kickboxu probíhají jednou týdně v prostorách tělocvičen různých základních škol a trvají 45–60 minut. Původně byly pořízeny z každé lekce tři videonahrávky, ze kterých jsem pak vybrala pouze jednu. Tuto nahrávku jsem vybírala po konzultaci s lektory, kdy jsem si zjistila počet dětí přihlášených na kroužek a průměrnou účast těchto dětí na lekcích. Poté jsem zvolila nahrávku, jejíž komunikační situace (počet dětí, počet lektorů...) nejvíce odpovídá standardu.

Na videonahrávkách se objevuje převážně situace jeden lektor versus různě početná skupina žáků, výjimkou je ovšem kurz kickboxu, kde kroužek vedou dva lektoři zároveň. Počet dětí je v každém kroužku jiný, vždy jde však o úplný počet dětí přihlášených do kurzu

(vybraná videa byla zvolena tak, aby byl počet chybějících dětí co nejmenší a záznam tak co nejbližší realitě).

Při sběru materiálu jsem se snažila vybrat takové lekce, kde jsou účastníci komunikace přibližně stejně staří (děti ve věku 6–8 let, lektori ve věku 21–23 let). Zároveň jsem se snažila vyrovnat poměr pohlaví – dva lektori, dvě lektorky. Z toho důvodu jsem analyzovala dva kurzy tance a jeden kurz kickboxu. Shrnutí analyzovaného materiálu naleznete v tabulce níže.

Shrnutí analyzovaného materiálu			
Zkoumaní lektori	Volnočasová aktivita	Zkoumaných lekcí	Počet dětí v lekci
Nikola	Street dance	1	4
Kateřina	Moderní tanec	1	6
Martin + Honza	Kickbox	1	9

4. Street dance

4.1 Zápis – street dance

Jméno lektorky:	Nikola
Název kurzu:	Street dance
Datum pořízení záznamu:	15. 4. 2013
Délka lekce:	60 minut
Délka záznamu:	57 minut
Počet účastníků komunikace:	4+1

Úvod lekce:

Děti sedí kolem lektorky, a zatímco si lektorka zavazuje tkaničky, děti jí vysvětlují, jak se připravily na hodinu. Jedna z holčiček jí vysvětluje, že si trošičku svoji choreografii změnila, a proto lektorka naznačí přijetí informace zopakováním poslední části věty. Dítě tak dostává od lektorky signál značící „slyšela jsem, cos právě říkala“ a aby lektorka poskytla dítěti zpětnou reakci, vyhodnocuje informaci a chválí dívku se zvýšenou intenzitou v hlase: „*No výborně!*“

Lektorka se dále snaží vysvětlit, že děti ještě budou mít čas si své choreografie upravit, a proto nevadí, že si jí holčička trochu změnila. Jiná z holčiček však přeruší lektorku během jejího vysvětlování a upozorňuje ji na to, že ještě nemá hotovou celou jednu „osmičku“⁴.

Lektorka tentokrát přijetí informace ukáže přímou reakcí na informaci holčičky a vlídným hlasem ji uklidňuje: „*Nevadí, tak to doděláš teďka.*“ Jelikož se snaží vyvolat řečovou reakci, připojuje za větu otázku: „*Jo?*“ Protože se však nedočkala odpovědi, opakuje otázku ještě jednou. Holčička již na druhou otázku odpovídá zamručením a lektorka potvrzuje přijetí odpovědi opakováním stejného zvuku a zhodnocením: „*Tak jo.*“

Poslední holčička se chce také zapojit do diskuze. Ovšem její náhlý povzdech je z počátku nepochopen a lektorka se snaží zjistit záměr sdělení. Pokládá jí proto otázku, která

⁴ Termín osmička značí v tanci soubor osmi dob vyplývajících z rytmu hudby.

v sobě nese holčičkou poskytnutou informaci. Dítě: „*Tu druhou.*“ Lektorka: „*Co druhou?*“ Když se lektorka dozvídá, že tím byl myšlený problém s druhou osmičkou holčičky, kdy se holčička „zasekla“, přijímá tuto informaci opakováním věty a poskytuje jí radu, jak tento problém vyřešit. Holčička pak potvrzuje přijetí jednoduché rady, aby ji rozsekla citoslovci „*Sek! Sek!*“, které doprovází sekavým pohybem pravé ruky.

Poté si dvě holčičky lehají na podlahu tělocvičny na záda a třetí dívka vedle nich skotačí. Když lektorka vidí ležící dívky, komentuje jejich počínání se slovy: „*Leháro, jo? Si dneska dáme.*“ Dívky, které zaznamenaly v komentáři otázku, nadšeně odpovídají: „*Ano!*“

Po chvílce probíhá mezi jednou holčičkou a lektorkou delší řečová výměna, když se dívka ptá, zda můžou dělat stojku na hlavě a lektorka jí odpovídá, že ne, nebo jestli chce, tak bez žíněnky. Dítě za pomoci zvuku „*Uuu*“ vysílá k lektorce signál, že tuto informaci přijalo, ale nelíbí se mu a lektorka mu opakováním zvuku sdělí, že si jeho reakce všimla. Po chvílce přidává lektorka objasnění, že je to z důvodu, že by trvalo dlouho, než by se vytáhla žíněnka a poskytuje dítěti informaci, že pokud zbyde čas na konci hodiny, můžou vytáhnout i žíněnku. Při této promluvě směřuje k dítěti pohled a kývnutím hlavy naznačuje očekávání odpovědi. Dítě výzvu pochopí a odpovídá se spokojeným tónem: „*Tak jo.*“ Lektorka ještě zpětně ověřuje pochopení odpovědi otázkou „*Jo?*“, na kterou již nevyžaduje odpověď.

Zatímco je lektorka otočená k dětem zády a připravuje si přehrávání hudby a další věci potřebné k výuce, děti si hrají nebo si opakují choreografii. Pak jedna z dívek vyžaduje po lektorce reakci na změnu, kterou udělala ve své choreografii, proto k ní přistupuje blíž a snaží se upoutat její pozornost mluvením. Po tom, co lektorce ukáže změny, které proběhly, čeká na reakci. Té se jí dostává v podobě kývnutí hlavy. Tím lektorka dívku upozornila, že změny zaznamenala. Dívka pak spokojená s tím, že jí lektorka vyslechla, odchází za ostatními dětmi s úsměvem na tváři.

Jedna z holčiček leží na zádech a snaží se dát nohy za hlavu. Pomáhá jí u toho druhá holčička. Jelikož to ležící dívku už začíná bolet, informuje o tom holčičku, která jí pomáhá. Ta se ptá, jak to, že jí to bolí a dostává na to odpověď holčičky v podobě ironické otázky: „*Jak to, že to bolí, dát si nohy za hlavu? No, to bolí!*“ Lektorka, která zaslechne dívčino stěžování, potvrzuje přijetí informace nabídkou vysvětlení: „*Protože se málo protahuješ, tak tě to bolí.*“ A aby holčička věděla, že je zdůvodnění směřováno k ní, dívá se lektorka jejím směrem. O chvíli později dodává, že si tedy dají dlouhou rozcvičku. Větu zakončuje otázkou: „*Jo?*“ Protože však nedostává žádnou odpověď, dívá se směrem k dětem, které si stále hrají, a zdůvodňuje si situaci konstatováním: „*Neslyší mě.*“

Děti pokračují ve hře a lektorka zatím hledá hudbu, na kterou by jim udělala rozcvičku. Když ji najde, stoupá si před děti čelem k nim a ověřuje si pomocí zjišťovací otázky, zda jsou všichni připraveni: „*Můžem?*“ Když nikdo nic nenamítá, začíná se s rozcvičkou.

Rozcvička:

Během rozcvičky je lektorka otočená k dětem čelem, aby viděla, zda se děti správně procvičují. Rozcvičku začíná zahřátím těla a střídá různé zahřívací pohyby. Jelikož jsou děti již zvyklé, přijímají tyto neverbální signály jako instrukci „*ted' udělej tento pohyb*“. Během pohybů se lektorka snaží udržet oční kontakt se všemi dětmi a zároveň sledovat jejich pohyby.

Když lektorka zaznamená, že děti nedělají stejný pohyb, upozorňuje je na to komentářem, který vhodně doplňuje vizuální stránku o verbální instrukce. „*Pořádně pružím! Hop! Hop! Hop!*“ Když děti stále nedělají, co mají, lektorka je opravuje: „*Né, tohle to né.*“ Zároveň s verbálním projevem opakuje i chybný pohyb dětí. Pak dětem ukáže správný pohyb doplněný zkrácenou instrukcí, kterou zopakuje: „*Krok, hop. Krok, hop.*“

Po chvíli se lektorka otáčí k dětem zády. Tento pohyb však děti správně nezopakují, jelikož již ze zkušeností vědí, že ho při rozcvičce lektorka dělá v případě, že je bude učit složitější krok. Lektorka pomalu ukazuje kroky a kontroluje, zda je děti zvládají. Když vidí, že děti nevědí, co mají dělat, dává jim instrukce: „*Pomalou. Se mnou.*“ Chvilku ještě kroky opakuje a komentuje slovy „*hop*“ a „*tak*“. Pak se na chvíli zastavuje a ověřuje si, zda děti mají s pohybem problém. Aby měla jistotu, pokládá dětem zjišťovací otázku: „*Dobrý?*“ Podle čekání je zjevné, že na otázku očekává odpověď. Odpovědi se sice nedočká, ale jelikož její pohled směřuje k dětem, vidí, že holčička před ní má s krokem problém a že se zasekla. Proto ji uklidňuje, že to nevádí a kroky společně s dětmi znovu opakuje. Po chvíli se lektorka opět dívá na onu dívku a chce vidět, jak jí to jde. Všimne si, že holčička se u kroku otáčí a důrazně ji opraví: „*Neotáčíš se tam!*“ Pak kroky ještě párkrát opakuje a komentuje každý pohyb, aby ho děti lépe pochopily. Když už si lektorka myslí, že kroky dostatečně vysvětlila, začíná zrychlovat a pro jednotlivé kroky používá už jen slova „*hop*“, „*krůček*“, případně počítá kroky „*raz, dva, tři...*“.

Po krátké sérii kroků si lektorka opět ověřuje, že děti pohyb pochopily a ptá se, zda můžou zrychlit. Otázka je spíše řečnická, jelikož lektorka ani nečeká na odpověď a pobízí děti ke zrychlení: „*Pod'me.*“ Dále už komentuje kroky jen slabikami „*ta*“ či „*bum*“. Při tanci stále kontroluje děti a téká očima z jednoho na druhé. Když skončí s rychlými pohyby, otáčí

se lektorka s úsměvem na děti a znovu si ověřuje, zda je vše v pořádku otázkou: „*Dobry?*“ Tentokrát však odpověď čeká, a když jí holčička odpoví, že ne, lektorka signalizuje, že informaci přijala napodobením odpovědi holčičky doprovázeným zavrtěním hlavy. Holčička na druhé straně odpovídá „*jo*“ a lektorka s radostí přijímá její odpověď a ověřuje si ještě odpověď položením zjišťovací otázky: „*Jo?*“ Po tom, co lektorka dostala alespoň jednu kladnou odpověď, rozhodne se ještě pohyby opakovat a pobízí děti k opakování: „*Tak pod'me ještě jednou. Pod'me.*“ Zároveň je uklidňuje tím, že začnou nejdříve pomalu a aby všichni začali stejně, odpočítává jim začátek: „*Pět, šest, sedm, osm.*“⁵ Poté opakuje kroky a doplňuje je komentářem.

Lektorka si chce ověřit, zda je problém jen v rychlosti a ptá se dětí: „*Takhle je to dobrý, ne?*“ Rozhlíží se na všechny strany s očekáváním odpovědi. Ta však nepřichází. Proto lektorka pobízí děti k tomu, aby jí nějakou daly a komunikovaly s ní. Odpověď ovšem stále nepřichází.

Lektorka stále opakuje stejné kroky a rozhlíží se, zda je děti dělají dobře. Když vidí, že holčička před ní má s kroky problém, opraví ji lektorka, aby dělala menší krůčky, a názorně jí ukáže, jaké kroky dělá holčička a jaké dělá ona. Pohyb doplňuje i vysvětlujícím komentářem, proč je to tak lepší.

Lektorka ukončuje opakování pohybu slovem „*dobry*“, které zde slouží jako ukazatel a upozorňuje na přechod k dalšímu bodu. Poté se lektorka otáčí k dětem opět čelem a pokračuje rozcvičku protahováním. Při rozcvičce se místy zastaví pohledem na dětech, a když se jejich pohledy střetnou, usmějí se na sebe. Některé pohyby doplňuje lektorka i zkrácenou instrukcí, například při protahování hlavy: „*A celý kruh...a na druhou.*“

Lektorka vidí, že jedna holčička dělá jiný pohyb. Proto ji opravuje stručným příkazem, který je doprovázen pohybem ramen, a proto lektorka očekává, že bude pochopen: „*Dopředu,*

⁵ Jelikož je v tanci velmi důležitá souhra pohybů všech členů skupiny, využívá se odpočítávání do začátku společného tance. Toto odpočítávání se však nerealizuje snižováním čísel, nýbrž zvyšováním, jelikož tanečníci vědí, že se taneční doby rozpočítávají na takzvané „osmičky“, což jsou úseky tance po osmi dobách, a tudíž číslo osm je posledním číslem v jednom úseku. Proto, když se počítají doby do začátku tance, začíná se většinou od čísla pět, aby byl dostatek času na přípravu, a končí se u čísla osm. Následuje pak první doba dalšího úseku, na kterou se již tancuje. Většinou má toto odpočítávání čtyřčíselnou formu „pět, šest, sedm, osm“, někdy však lektoři volí jen formu jednočíselnou, kdy upozorní na první dobu odpočítávání „pět“ a očekávají, že si zbytek dopočítá každý tanečník sám. V některých případech se upozorňuje jen na poslední dvě doby před začátkem „sedm, osm“.

Evičko!“ Když tomu tak není, přidává lektorka ještě objasňující komentář: „*Ramena, jo? Šup, hop.*“ Ten již holčička chápe a lektorka její počínání potvrdí souhlasným: „*Jo!*“

Lektorka si dále protahuje tělo a děti po ní pohyb opakují. V jednu chvíli se holčička zasekne u pohybu, který již lektorka ukončila, a tak na znamení změny lektorka informuje holčičku zapískáním. Ta zpozorní, zadívá se na lektorku a začne si protahovat správnou část těla.

Při protahování nohou si lektorka všimne nejdříve holčičky před ní, která vyplazuje jazyk na vedlejší holčičku. Lektorka na ni zaměří svůj zrak a s úsměvem zavrtí hlavou. Tím k holčičce vysílá signál „nevím, proč to děláte, ale zakazovat vám to nebudu“.

Po přechodu do další polohy si lektorka všímá holčičky, která je sice mimo záběr kamery, ale z pohledu, kterým lektorka zkoumá dítě, je jasné, že holčička nedělá něco dobře. Proto ji vzápětí lektorka oslovuje a snaží se její polohu opravit, aby byla správná: „*Evičko, víc nahoru.*“ Když však holčička nereaguje, lektorka opakuje upozornění: „*Beruško ... pravej úhel. Beruško.*“ Když holčička stále nereaguje, použije lektorka při oslovení zvýšení hlasu, aby na sebe upozornila: „*Evičko!*“ Když holčička konečně zbystří, sdělí ji lektorka svoji instrukci: „*Nahoru.*“ Poté, co uposlechně, potvrdí jí lektorka správnost pochopení instrukce zvoláním: „*Jo!*“

Po několika dalších cvicích si jiná holčička během protahování na zemi vyměňuje nohy, ale lektorka jí neverbálními signály upozorní, že je měla předtím dobře. Nejdříve lektorka zavrtí hlavou a pak ukáže levou rukou na svoji nataženou nohu. Holčička pochopí signál a protahuje si tentokrát správnou nohu.

V průběhu protahování vchází do tělocvičny chlapec. Lektorka ho pozdraví a pobízí ho, aby se k nim připojil.

Během protahování si lektorka všímá, že děti se protahují neefektivním způsobem, proto je opravuje a sděluje jim, že mají mít „*krásnej pravej úhel*“. Když některé děti stále nemají nohu pod úhlem 90°, ověřuje si lektorka, zda znají tento termín. Zjišťuje, že některé děti jsou příliš mladé, tudíž konstatuje, že se to ještě neučily. Poté se jí dostává odpovědi od jedné starší holčičky, že ona to ví a lektorka přechází k další fázi protahování.

Jelikož si jedna z holčiček nevšimne, že se již protahuje jiná část těla, upozorňuje ji druhá holčička, která ji během cvičení oslovuje a ukazuje si na nohu, aby dívka věděla, že už jsou u jiného protahování. Lektorka si všimne, že se něco děje a dívá se za mluvící holčičkou. Když zjistí, že jen informovala kamarádku o změně pohybu, usměje se na dívky a pokračuje ve cvičení.

Po chvíli se lektorka zaměřuje na holčičku před sebou, která nedělá to, co ostatní. Nejdříve ji napomíná jen za pomoci oslovení: „*Evičko*.“ Po chvíli holčičku upozorní na chybu: „*Koukni se, kde máš špičku ty, druhou, a kde ji mám já*.“ Když holčička nemůže pózu napodobit, poradí jí lektorka, aby si dala nohy víc od sebe, aby udržela rovnováhu. Lektorka opět pokračuje v protahování a doplňuje pohyby krátkými, převážně jednoslovnými, instrukcemi: „*A dolu...nahoru...dolu...nahoru...naposled dolu a držim*.“

Holčička před lektorkou má opět problémy s pozicí, kdy lektorka chce, aby děti seděly ve dřepu a měly paty na zemi. Když vyšle k dívce příkaz „*chytni se za paty*“, snaží se holčička ukázat, že příkazu rozuměla a chytne se za paty. Jelikož však dělá jiný pohyb, rozhodne se lektorka konstatovat: „*Jsem úplně dole*.“ Holčička se opět snaží napodobit polohu lektorky, ale stále padá a informuje lektorku, že to nejde. Ta potvrdí přijetí tvrzení se slovy: „*Ale de*.“ Dívka však odvětlí, že jí to nejde a lektorka ji kárá: „*Jenom kdyby ses víc protahovala, tak by ti to šlo*.“ Jiná holčička chce upoutat pozornost na sebe, a tak informuje ostatní: „*Mně to de*.“ Když však holčička, které pohyb nejde, stále padá, popohání ji lektorka: „*Tak šup, Evičko, čekáme na tebe*.“ Jelikož to holčičce dlouho trvá, vzdá to lektorka a přechází do jiné pozice: „*Rychle. Honem. Chytnu se za paty a jdeme nahoru. Hop. A držim je. Natažené nohy...pokrčím, ruce za kolena a natáhnu*.“

Chvilí se ještě všichni protahují a pak lektorka zavelí a všichni mají pauzu na pití.

Hlavní trénink:

Děti stojí či sedí v blízkosti lektorky a dostávají informace o tom, co se bude dít dál. Lektorka konstatuje, že jim dá chvíli času na to, aby si dokončily své osmičky, a chlapec jí přerušuje a hned vyhrkne: „*Já už to umím*.“ Lektorka mu však vysvětluje, že jsou i děti, které to ještě nemají hotové, a proto jim tu chvíli na opakování dá. Poté kývne na chlapce, aby se ujistila, že pochopil, proč to dělá. Chlapec však nereaguje.

Když dětem poskytne vysvětlení, proč dostávají chvíli na opakování, zeptá se jich, jestli k tomu chtějí pustit hudbu. Jelikož jí odpovídá jen jedna holčička a její odpověď je „*jo*“, jde jim lektorka pustit hudbu. Ještě si ověřuje, zda tím bylo myšleno tu, na kterou tancují. Opět se jí dostává kladné odpovědi, a tak ji lektorka začne hledat ve svém přehrávači.

Ještě předtím než začnou samostatnou práci, chce lektorka všechny upozornit, by se napili. Poté si všimne chlapce, kterého neviděla pít a ptá se ho, zda má pití. Chlapec jí odpovídá, že nemá, a lektorka ho mírně pokárá: „*Jak to, že nemáš pití?*“ Chlapec však

neodpovídá a odchází k ostatním dětem. Po chvilce lektorka kárání směřuje ke všem: „*Vy chodíte na tréninky a nemáte pití s sebou, jo?*“

Když lektorka zapne písničku, začnou hned děti tancovat. Lektorka je ještě informuje, že jim dá na samostatnou práci sedm minutek a pro lepší orientaci dodává, že to jsou zhruba dvě písničky. Lektorka si pak odchází doplnit pití a děti začínají řešit choreografii. Nejdříve se věnují více komunikaci mezi sebou, organizaci tvaru a zjišťování kdo kde stojí, ale když přijde lektorka, začnou tančit své vymyšlené choreografie.

Lektorka sleduje práci dětí a mírně pokyvuje hlavou. Když před ní holčička tančí, lektorka se na ni zaměří. Najednou holčička přestane tancovat jako by se styděla. Lektorka to chápe jako příčinu toho, že se na ni upřeně dívá, a proto odchází dál a dává tak holčičce větší prostor. Holčičce však zřejmě nevadila jen přítomnost lektorky, protože po jejím odchodu dívka chvíli ještě stojí a netancuje. Po chvilce se opět roztančí.

Zatímco děti dostaly samostatnou práci, lektorka si v přední části tělocvičny zkouší, co je bude učit dál. K dětem se otáčí zády, a tak nevidí, že se začínají nudit a dělají hlouposti nebo jen stojí na místě. Po chvíli se otáčí a vidí, že děti netancují. Proto se na ně obrací s dotazem, zda už to mají. Odpovědi se však nedomluží, a tak se ptá nejmenší holčičky, o které ví, že to chtěla ještě dokončovat: „*Tak co, Evičko, už to máš hotový?*“ Holčička jí odpovídá pouze neverbální reakcí, která značí, že to dívka ještě nemá.

Poté se lektorka obrací s otázkou ke všem dětem: „*Můžete mi to ukázat?*“ Na tuto otázku ani nečeká verbální odpověď. Otázka slouží spíše jako ukazatel „tak a teď mi to ukažte“. Lektorka po chvilce ukazatel doplňuje komentářem: „*Na počítání.*“⁶

Lektorka se podívá na první dívku a oslovením jí naznačí, že chce vidět nejdříve její choreografii. Hned na to lektorka vysloví číslo „*pět*“ což značí, že už začíná odpočítávat doby do zahájení tance. Protože však dívka nevnímá, lektorka se usměje a začne počítat od začátku, tentokrát již odpočítává všechny doby, jelikož vidí, že dívka ví, co má dělat. Po odtancování prvního dítěte lektorka okomentuje jeho snahu zhodnocením „*dobře*“ a obrací se ke chlapci, u kterého si nejdříve ověřuje otázkou jeho připravenost: „*Adame, můžeš?*“ Jelikož chlapec okamžitě odpovídá „*jo*“ a staví se do pozice, ze které začíná tancovat, začíná lektorka opět počítat.

⁶ Při tanečních lekcích jsou velmi užívané dvě formy – na hudbu a na počítání. Děti mají již po první hodině zafixované, že to znamená, že buď tančí do rytmu hudby, nebo jim lektorka počítá osmičky, tedy již zmiňovaných osm dob, a oni dělají pohyby podle tempa, které udává lektorka svým počítáním.

Když chlapec dotancuje, lektorka opět zhodnotí jeho výkon a otáčí se směrem k dalšímu dítěti. Aby holčička věděla, že je na řadě, oslovuje ji lektorka jménem a svůj verbální projev doprovází ještě kývnutím hlavy. Protože holčička nezvládá své tancování jako předchozí děti, doplňuje lektorka zhodnocení výkonu ještě o radu, aby si to dívka stále zkoušela, protože je na ní vidět, že je nejistá. Vysvětluje jí, že její tanec vypadal, jako kdyby si ho vymyslela při tancování a že se vždy zasekne a moc přemýšlí. Když lektorka domluví, dívka kývne hlavou na znamení toho, že radu přijala. Lektorka si však pro jistotu ověřuje, zda dívka pochopila, co jí tím chtěla říct: „*Rozumíš mi? Jó, trénuj si to, jenom aby sis v tom byla stoprocentně jistá.*“ Dívka již neodpovídá, ale potvrzuje přijetí informace opakováním svého tance. Na řadu přichází poslední holčička a lektorka si opět ověřuje, zda je připravená: „*Evičko, můžem?*“ Dívka kývne hlavou a lektorka začíná odpočítávat: „*Pět...*“ Holčička se však hned na první dobu otáčí a začíná tancovat. Proto lektorka přestává počítat, usměje se na ni a holčička tak pochopí, že něco udělala špatně a začíná od začátku. Lektorka opět poskytuje dítěti zhodnocení výkonu, tentokrát hodnocením „*třeba*“.

Po dotancování všech dětí lektorka použije dvakrát spojení „*tak jo*“ jako ukazatel, že se přesunou dále a ještě dává instrukce, že si to děti mají ještě zkoušet, než najde správnou hudbu. Poté se otáčí k dětem zády. Děti uposlechnou a opakují si své části choreografie.

Po chvíli je lektorka přeruší, protože si vzpomene, že ještě neurčila pořadí, ve kterém budou tancovat: „*Tak...a teď mi ještě běžte do...zkusíme to celý na počítání, abyste si zvykli a určili, kdo bude první, kdo bude poslední. Jo?*“ Protože děti stojí a čekají na další pokyny lektorky, ověřuje si lektorka, zda jsou připravené: „*Ták...můžem?*“ Poté se ještě lektorka ptá, zda to chtějí jít děti úplně od začátku. Děti však neodpoví, ale jedna z holčiček potvrdí přijetí otázky tím, že položí otázku další, aby si ověřila, že to pochopila správně: „*Jako celou tu sestavu?*“ Lektorka potvrdí přijetí její zjišťovací otázky a odpoví zopakováním věty, tentokrát již oznamovacím způsobem: „*Jako celou tu sestavu.*“

Poté se děti začnou přesunovat na místa, kde stojí na začátku choreografie. Protože jedna holčička stále neví, co se děje, pomůže jí druhá popostrčením na její místo. Jakmile stojí všichni na svém místě, začne lektorka s odpočítáváním: „*Pět...*“ Jelikož však chce postavení dětí ještě upravit, přerušuje odpočítávání a posouvá děti víc na střed tělocvičny. Když jí děti vyhoví, použije lektorka slovo „*fajn*“ jako ukazatel, že přechází k dalšímu bodu a opět začíná odpočítávat. Zároveň lektorka, stojící k dětem čelem, kontroluje správnost pohybů.

Když děti pomalu odtancují na počítání sestavu, lektorka přemýšlí, jak to bude dál. Protože děti vidí, že se lektorka zasekla, snaží se jí poradit: „*Ted' jsme tak otočený a děláme to...*“ Jelikož se holčička neumí vyjádřit, dokončuje její větu jiná dívka: „*To svoje.*“

Lektorka mezitím přemýšlí, kdo půjde jako první, kdo jako druhý atd. Když to dětem sděluje, jedna z holčiček jí skáče do řeči: „*Né, já chci být první.*“ Jelikož však u lektorky nevidí žádnou odezvu, dále nenaléhá a poslouchá, co řekne lektorka.

Po chvíli se začnou děti mezi sebou bavit a neposlouchají. Proto na sebe lektorka upoutává pozornost zapískáním a rozděluje jim definitivně pořadí. Když každý ví, kdy tancuje, užívá lektorka opět otázky k naznačení toho, co se bude dít: „*Můžem to takhle zkusit na počítání?*“ Ještě než se začne tancovat, ověřuje lektorka pochopení informace o pořadí otázkami. Děti odpovídají buď verbálně „*já*“ s neverbálním gestem zdvižené ruky, nebo jen neverbálně. Když lektorka zjistí, že si své pořadí děti pamatují, zhodnotí situaci důrazným užitím slova „*výborně*“.

Po chvíli začne odpočítávat, ale uvědomí si, že děti stojí jinde, než mají. Proto je na to káravě upozorňuje: „*Podívejte se, kde stojíte.*“ Děti potvrzují přijetí informace rychlou změnou svého místa a lektorka jim připomíná, aby ten tvar udržovaly, a dodává, že není tak těžký, čímž naznačuje dětem, že by to neměl být problém.

Když je lektorka spokojená s tvarem, začíná opět s počítáním. Sledování dětí doplňuje pokykováním hlavou. Když děti odtancují své části, lektorka dává ruce v bok a s káravým pohledem se obrací k holčičce na kraji: „*Evičko, máš to vůbec vymyšlený?*“ Dívka odpovídá, že „*jo*“, a proto lektorka trochu zmírní káravý hlas, usměje se a vysvětluje, proč se na to ptá: „*Mně přijde, že pokaždý tancuješ něco jinýho.*“ Tentokrát již holčička neříká nic.

Lektorka se proto obrací ke všem dětem a upozorňuje, že nechce, aby děti po odtancování dělaly pohyby, které právě dělají a názorně jim je předvádí. Poté jim vysvětluje, jak se mají v takové situaci zachovat. „*Normálně v klidu dotancujete a jak jste skončili, tak jste skončili a tak to taky zůstane.*“

V tu chvíli jedna z holčiček konstatuje, že ví. Lektorka zjišťuje, k čemu se vztahuje její odpověď, a když zjistí, že holčička má na mysli, že už jednou vystupovala, tak že to ví, pochválí ji lektorka za to, že to ví, ale připomene jí, že to bylo s někým jiným a že teď tancují s ní a ona je přísnější. Jako by očekávala reakci holčičky, podívá se lektorka jejím směrem. Dívka však nevnímá.

Děti opakují sestavu na hudbu a lektorka jim napovídá počítáním dob. Když děti dotancují, většina z nich zůstane stát, jak si přála lektorka, ale dívka na kraji, která předtím

hlásila, že to ví, si hází s čepicí. Proto se na ni lektorka zastaví pohledem, dá ruce v bok a přísným hlasem ji pokárá: „*A Evičko, hlavně, že ty to všechno víš, vid’?*“ Holčička pak špitne, že jí spadla čepice, ale lektorku to neobměkčí a odchází vypnout hudbu. Zároveň posílá děti, aby se napily.

Chlapec se místo pití vrhá na svojí svačinu, a tak ho lektorka hlubokým hlasem pokárá: „*Adame! Až po tréninku.*“ Poté se obrací k holčičce a ptá se jí, zda chce napít. Holčička pokývá hlavou na znamení, že by chtěla a lektorka jí podává pití. Když se holčička napije, ptá se lektorka ještě chlapce, zda se chce napít. Ten však zavrčením hlavy dává signál, že nemá zájem. Lektorka pak potvrdí přijetí informace verbálním překladem signálu a obrací se zpět ke všem dětem, kterým vysvětluje, že je potřeba si ještě tu choreografii zkoušet.

Po chvíli lektorka oslovuje holčičky sedící na žíněnce. Nejdříve mluví k jedné a vysvětluje jí, že je potřeba, aby si to zejména ona zkoušela, protože to nevypadá dobře, když tancuje, pak se zarazí a pak zase zatancuje kousek. Potom lektorka ještě oslovuje druhou holčičku a ptá se jí, jakým způsobem ve své choreografii skáče. Dívka se jí to snaží ukázat. Z neverbální komunikace však lektorka opět nechápe návaznost pohybů, a proto se jí ptá, zda skáče jen dopředu. Dívka sice informaci odkývá, ale zároveň doplňuje, že skáče dopředu a pak do strany a prstíčkem naznačí pohyb. Lektorka potvrzuje přijetí informace opakováním tvrzení a přemýšlí co vylepšit, aby bylo jasné vidět, jak holčička skáče.

V tom se do hovoru vloží druhá holčička, která se té první ptá: „*Nebo do strany a pak dopředu?*“ A holčička, která si uvědomuje, že podala špatnou informaci, se zasměje a souhlasí, že to tak je. Lektorka potvrdí kývnutím hlavy, že zaznamenala změnu a klidným hlasem dodává: „*No, ty to pokaždý děláš trošičku jinak teda, ale ... no, to ještě něco vymyslím.*“ A informuje ji o tom, že tam bude skákat, ale možná se jí to skákání maličko poupraví.

Lektorka ukončuje debatu a vybízí děti: „*Tak pod’me ještě jednou.*“ Děti potvrzují přijetí instrukcí hromadným zvednutím a rozestavením do tanečních tvarů. Lektorka je pak ještě prosebným tónem žádá, aby šly o dva kroky dozadu, a vysvětluje jim, že je to proto, že si tam pak připadá utiskovaná ke zdi. Děti potvrdí přijetí žádosti a vyhoví lektorce.

Když začínají tancovat, lektorka souhlasně pokyvuje hlavou a kontroluje, zda vědí, co mají tancovat. Zároveň jim pohyby lehce naznačuje. Když se k ní děti začnou opět moc přibližovat, řekne jim, aby udělaly dva kroky dozadu.

V momentě, kdy na řadu přichází dětská sóla, začne holčička tancovat dříve, než měla. Lektorka zavrtí hlavou a na znamení, kdy měla dívka začít, udělá několik důrazných pohybů

pravou rukou. Když se holčička chytí a pokračuje již ve správném rytmu, přikyvuje lektorka hlavou, aby naznačila, že tak to má být.

Pokaždé, když jde někdo na řadu, snaží se mu to lektorka dát najevo alespoň pohledem, který na něj směřuje. Protože však chlapec začal tancovat dříve, než měl, rozhodne se lektorka, že si zatancují na hudbu jen tento úsek choreografie.

Pouští hudbu znovu a ptá se první holčičky, jestli ví, kdy začít. Ta jí neverbálně naznačí, že neví. Lektorka potvrdí přijetí informace a dodá, že jí to odpočítá.

Když má tančit druhá holčička, trochu se zapomene a začne pozdě. Během tancování na to lektorka reaguje jen překvapeným úsměvem, ale když všichni dotancují, ověřuje si znovu otázkou, zda všichni vědí, kdy mají tancovat. Protože se však nedočká odpovědi, rovnou dětem vysvětluje, jak to poznají: „*Víte, kdy v té hudbě je takový to tutú tu tu tu tu tu ... tam je takový to tutú a na to vy se máte otočit...*“ Během výkladu si však všimne chlapce, který se láduje svačinou, proto přeruší vysvětlování a napomíná ho: „*Adame... Já tě vidím.*“

Ještě než začnou znovu tancovat, ověřuje si lektorka, že už děti vědí kdy začít a zda to zvládnou bez počítání. Děti nejistě odpovídají „*asi jó*“, a tak se je lektorka snaží povzbudivým tónem podpořit: „*Jó... zkusíme to!*“ Vzápětí dodává, že jim bude lehce pomáhat tím, že před začátkem řekne „*a*“. Děti potvrzují přijetí informace opakováním signálu a lektorka opět pouští hudbu a dává jim instrukci, aby šly do tvaru.

Děti si myslí, že už ve tvaru jsou, ale lektorka je ještě popohání: „*Šup.*“ Pak lektorka nevěřícně roztáhne ruce na signál „*co to je tohle to za tvar*“ a jde vypnout hudbu. Jedno z dětí si uvědomí, že po nich chtěla tvar, který mají u vlastních choreografií, a lektorka mu informaci potvrzuje opakováním jeho domněnky.

V tu chvíli se již děti přemístí na správná místa a lektorka opět pouští hudbu. Lektorka zapomene na to, že si dali jako signál písmeno „*a*“ a volí jiné signály. Děti ovšem, ani když je vyvolává jménem, nezačnou tancovat správně a chlapeček začne tancovat zároveň s jednou holčičkou, čímž jí zmate. Proto se lektorka obrací k holčičce, aby jí poradila, co má v takové situaci dělat: „*Evičko, ... když se otočí Adam místo tebe, tak neřeš. Normálně i tancuj dál, jako kdyby to tak mělo být. Jo? Jo? Aby ses nezasekla.*“ Holčička potvrdí jemným kývnutím hlavy, že rozuměla a lektorka opět mluví ke všem dětem a vyžaduje po nich další opakování.

Tentokrát jim dává instrukci, aby tancovaly pořádně, a povzbuzuje je jak verbálními pokřiky jako „*hop*“, „*jó*“, „*uuu*“, „*super*“ či „*takhle to má vypadat*“, tak neverbálně tím, že před nimi skáče do hudby a kývá hlavou na znamení správnosti pohybů. Nakonec je všechny pochválí zvoláním: „*Mam radost! To bylo pěkný!*“

Lektorka informuje děti o dalším úseku lekce, kdy bude chtít vidět celou sestavu. Jedna z dívek si ověřuje, že správně pochopila instrukci: „*Celý?*“ Lektorka odpovídá, že „*jo*“ a nabízí dětem, že se můžou napít. Avšak ty jí odchodem do tvarů naznačí, že pít nechtějí. Proto dá ještě před tancem poslední instrukce a děti můžou začít tancovat.

Když děti zapomenou začít, poznamená lektorka ironicky „*ehm*“ a po chvíli, když vidí, že děti tancují něco jiného, ještě dodává se stejným tónem v hlase: „*Jasně...to víte, že jo.*“ Během tance ještě děti informuje, že to půjdou ještě jednou.

Děti jsou tentokrát hodně zmatené, ale přesto je lektorka nechá dotancovat a jen je v průběhu tance informuje o tom, že tancují něco jiného. Po odtancování zhodnotí situaci s lehkým úšklebkem jako „*fajn*“ a informuje děti o opakování.

Když vidí, že se chlapec zase nACPává, dá ruce v bok, aby upozornila na to, že s tím nesouhlasí, a když chlapec nezaregistruje její gesto, mírně ho poškádlí informací, že zbytek si vezme ona.

Chlapec na ni nechápavě pohlédne a lektorka mu kýváním hlavy potvrdí, že slyšel správně. Poté už se soustředí na ostatní děti, kterým dává instrukce: „*Pojďte blíž a dál ode mě.*“ Vzápětí dodává, aby se děti soustředily na hudbu.

Po odtancování vyhodnocuje snahu dětí slovem „*super*“ a posílá je, aby se napily, protože pak bude následovat další sestava.

Během přestávky se děti shluknou kolem lektorky a ta se ptá nejmenší holčičky, jestli už se doučila sestavu, kterou budou za chvíli tancovat. Holčička jí odpovídá, že ne, a lektorka mávne rukou na znamení, že to nevádí. Výraz v její tváři však spíše nasvědčuje tomu, že s tím prostě nic nemůže dělat, a tak to neřeší.

Lektorka ověřuje, zda může zapnout hudbu: „*Připraveni?*“ Jedna z holčiček jí na to odpovídá sebevědomým hlasem: „*Já už tancuju.*“ Lektorka ještě posunuje dvě dívky o krok dál a zapíná hudbu.

V tom momentě se otvírají dveře a lektorka se otáčí směrem ke dveřím a informuje nově příchozí skupinku dětí, že ještě nemají vcházet. Poté přichází zpět před vlastní skupinu dětí, stoupá si čelem k nim a přihlíží tomu, jak se děti dohadují o tom, kdo kde má stát.

Když začnou tancovat, naznačuje jim lektorka důraznými pohyby rukou, že jsou mimo rytmus a mají zpomalit. Děti však stále tancují podle svého a lektorka jim po odtancování sděluje, že to chce vidět znovu.

Při dalším pokusu se lektorka opět snaží děti zpomalit svými gesty, ale nachází větší problém, kterým je, že se jedna holčička při tancování ztrácí a neví, co má tancovat. Proto

zhodnotí tancování lehce ironickým „*fájn*“ a obrací se na dívku s otázkou: „*Evičko, ty si tu sestavu nepamatuješ, co?*“ Dívka jí na tuto otázku odpovídá jen mručivým zvukem.

Holčička, která tuto sestavu neumí vůbec, se pak lektorky ptá, co bude dělat ona, zatímco budou ostatní tancovat, a lektorka jí vysvětlí, že bude čekat až pro ni přijde chlapec. Holčička reaguje stydlivým, spíše až odmítavým couváním a lektorka si zatím ověřuje, že chlapec, který má dívku odvést, bude na vystoupení.

Zatímco lektorka ještě hledá písničku na svém přehrávači, pouští se děti do diskuze mezi sebou. Lektorka přerušuje jejich povídání a snaží se jim vysvětlit, co se bude dít dál. Chlapec však její vysvětlování nevnímá a mluví dál, a proto ho lektorka napomíná důrazným vyslovením jeho jména: „*Adame!*“ Chlapec pochopí, co se po něm chce, a přestane mluvit. Lektorka se tak opět chopí slova a vysvětlí dětem, co se bude dít dál.

Jelikož jim lektorka sděluje, že budou dělat pohyb, který si zkoušeli při rozcvičce, jedna holčička vysloví pochybnost, že jí pohyb nepůjde. Lektorka přijímá její zoufalý tón v hlase a potvrdí přijetí informace tím, že se jí snaží povzbudit: „*Ale to ti půjde.*“ Poté předstupuje před děti a obrací se ke všem s pobídkou: „*Pod'me.*“

Jedna z holčiček vykřikne: „*Já už ho umim.*“ Lektorka jí naznačí, že informaci přijala, ale jelikož ví, že pohyb dělal dětem problémy, odpoví: „*Ale ne rychle.*“ Holčička již dále nic nenamítá a lektorka, aby ukázala, že má zájem, slibuje, že se na to pak podívá a přechází k vysvětlování kroků: „*Pravá vzad, levá srovná, krůček. Malinkatej jakoby nášlap. Levá vzad, srovnám...*“

Když lektorka vidí, že jedna z holčiček dělá jiný pohyb, zastavuje výklad a pokárá ji: „*Evičko, koukej mi na nohy.*“ Holčička přijímá příkaz a snaží se dělat přesně to, co dělá lektorka. Ta si mezitím všimá chlapce, který také pohyb provádí jinak, a upozorňuje ho na to samé. Zároveň mu vysvětluje, proč ho napomíná.

Jelikož chlapec stále dělá pohyb jinak, zastaví se lektorka v průběhu vysvětlování a konstatuje: „*Děláš to jinak, Adame. Vepředu je levá.*“ Chlapec se podívá na své nohy a na nohy lektorky a potvrzuje přijetí informace citoslovcem „*aha*“ a tím, že si nohy okamžitě vymění. Lektorka, aby dala najevo, že chlapec dává málo pozor, zopakuje citoslovce ještě jednou s větším důrazem v hlase, který značí něco jako „to je ale překvapení, že?“.

Když děti stále vymýšlí nějaké jiné kroky, vysvětlí jim lektorka, že tělo je stále dopředu a střídají se jen nohy. Potom ještě dodává, že mají dělat malé krůčky a předvádí, jak to má vypadat.

Ještě několikrát to s dětmi pomalinku zkouší, a když jedna z dívek nadšeně vykřikne, že už jí to jde, potvrdí lektorka přijetí informace pochvalou: „*No výborně!*“ Poté se ptá ostatních dětí: „*Dobry? Takhle pomalinku?*“ Když lektorce nikdo neodpovídá, zastavuje se a otáčí se k dětem čelem. Chvilí pozoruje chlapce, který stále kroky nezvládá a potom ho opravuje: „*Ne! Adame, ty děláš...ty děláš...*“

Protože však lektorka ví, že s kroky má problém víc dětí, otáčí se k dětem opět zády a poskytne vysvětlení kroku všem: „*Tam jde vo to, že to není jenom jako byste chodili, ale jde o to, abyste měli ty krůčky co nejmenší, aby to pak vypadalo hop, hop, hop. Takhle to ve finále pak vypadá...jo?*“ Zároveň kroky názorně předvádí a poté je ještě několikrát s dětmi opakuje a provází je stručnými komentáři.

Když má lektorka pocit, že už by to děti mohly zvládat, ověřuje si, zda jim to jde: „*Dobry?*“ Jedna z dívek potvrdí přijetí otázky odpovědí „*jo*“, a tak se lektorka rozhodne, že se na děti podívá, a otáčí se k nim opět čelem.

Jakmile vidí, že jedna holčička dělá opět obrovské kroky, opraví ji: „*Evičko...menší krůčky dělej, jo?*“ Potom si všimne, že tam děti zvláště pochodují ze strany na stranu a opraví je: „*Na místě. Ony ty kroky jsou de facto na místě. Já se nikam nepohybuju. Jenom na místě to dělám.*“ Aby děti pochopily, co se jim lektorka snaží říct, předvede jim rozdíl mezi jejich kroky a jejími kroky a okomentuje to slovy: „*Já nedělám tohle to. ... Samozřejmě, jde to taky, ale já chci, aby to bylo na místě.*“

Jedna holčička po chvilce přestává tancovat, proto ji lektorka napomíná: „*Evičko, pojd', furt dokola.*“ Holčička uposlechne lektorku a pokračuje v opakování. Protože lektorka vidí, že už to děti nebaví a přestávají kroky dělat, snaží se oživit hodinu filmovou hláškou: „*Nezastavujem, máme zpoždění.*“⁷ Tak malým dětem ovšem hláška nic neříká, a proto se lektorka rozhodne, že děti trochu rozpohybuje a zrychlí tempo.

Otáčí se k dětem opět zády, aby se jim lépe odkoukávaly pohyby. Nejdříve ještě projede pohyby mírně rychlejším tempem, a když vidí, že to děti zvládají, zrychlí ještě víc.

Po chvilce si opět ověřuje situaci: „*Dobry?*“ Když vidí děti, je jí jasné, že toto tempo už nezvládají a odpovídá si proto sama: „*Takhle už ne.*“

Opět se otáčí k dětem čelem a informuje je o tom, že se na ně podívá. Poté jim začne počítat doby. Holčička vzadu pravděpodobně nestíhá, a proto ji lektorka upozorní, aby dělala menší krůčky. Zároveň ji však chválí, že to dělá výborně a odměňuje její snahu pochvalou.

⁷ Známa hláška z filmu *Slunce, seno, jahody*.

Když pak lektorka sleduje ostatní děti, zastaví se pohledem na holčičce vlevo a přemýšlí, co tam děti dělají jinak než ona. V tu chvíli se dívka zastaví a přestává tancovat. Lektorka si uvědomí, že je to zřejmě kvůli ní a okamžitě jí neverbálně naznačí, že o nic nejde a přidá komentář „*pokračuj*“.

Poté zaměří svůj pohled jiným směrem. Po chvilce pozorování chlapce objeví příčinu toho, proč dětem krůčky tolik nejdou a vysvětluje své zjištění i dětem: „*Vy mi v tom tak chodíte...hrozně zvláštně.*“ Poté dětem radí, aby pohyb zkusily udělat na místě. Aby děti přesně věděly, co mají dělat, zvolí krátké a stručné instrukce: „*Stůjte. Koukejte na mě. Tělo dopředu. Tělo dopředu. I nohy. Chodidla. Špičky.*“

Když všechny děti stojí podle přání lektorky, snaží se jim vysvětlit, jak provést nejlépe pohyb, který od nich očekává. Využívá k tomu popisu a přirovnání: „*Tělo furt kouká dopředu. Pořád. Jako bychom byli ... nevím. Přikovaný. Jako by tady něco bylo a nepustilo nás to s tím tělem prostě pryč. Nás to drží. A jenom nohy nás pustěj. Šup. Dozadu. Jo. Srovnám. A hop.*“

Lektorka vidí, že děti stále nechápou, co se po nich chce. Proto pokládá otázku: „*Mám se otočit?*“ Jelikož se nedočká odpovědi, rozhodne se, že se otočí a informuje o tom děti. Zároveň jim dává instrukci, aby na ni koukaly. Poté opět opakuje stejný pohyb a dívá se na obě strany, aby se ujistila, že to děti chápou. Když vidí, že děti pohyb zřejmě pochopily, přidává lektorka radu: „*Zkuste se pokrčit. Kolena.*“

Lektorka se zaměří na holčičku, která dělá pohyb stále špatně a vysvětlí jí, kde je chyba. Když nabyde lektorka dojmu, že už by to mohlo jít, otáčí se k dětem čelem a pokládá jim otázku: „*Dobrý? Jak se vám to dělá?*“

Většina dětí mlčí, jen jedna holčička potvrzuje zaznamenání otázky a odpovídá na ni: „*Já nevím*“ Jelikož nadále pokračuje v pohybu, naznačuje tím lektorce, že hodnocení nechává na ní. Lektorka signál pochopí a zhodnotí dívčino snažení komentářem: „*Jo, lepší. Lepší, Evičko.*“ Navrch ještě dodává: „*Zkus ještě víc se pokrčit...v kolenou. Hop, dva, tři. Hop, dva, tři.*“ Když dívka vyslyší radu, lektorka ji odmění pochvalou: „*Jo! Jojojo, to je vono.*“

Pak se lektorka zaměří na chlapce a komentuje jeho počínání. Zároveň s ním provádí pohyb a ukazuje mu, jak to má vypadat: „*Pokrč se. Pod'. Hop, tak. Hop, tak. Je to jako...hop, cvak. Hop, cvak. Já se tam tak trochu i houpu.*“

Lektorka se chce podívat, jak to děti umí, ale uvědomí si, že musí kontrolovat čas. Když zjistí, že už nemají tolik času, kolik si myslela, pobízí děti, aby jí předvedly kroky ještě naposledy.

Děti pohyb párkrát zopakují a lektorka zhodnotí jejich snažení slovem „bezva“ a uspokojivým dodatkem „jde vám to“ a ukončuje hodinu se slovy: „Dobrý! Tak máme konec.“

Chlapec si konečně může dopřát svoji svačinu, ze které po celou dobu uždiboval, a lektorka se vžívá do jeho role a nadšeně vzdychne: „Konečně croissant!“

4.2 Analýza – street dance

4.2.1 Komunikační situace

Lekce street dance probíhá v prostorách malé tělocvičny na základní škole. Vzhledem k malému počtu dětí je tento prostor ideální pro práci s nimi. Žáci se můžou rozmístit po tělocvičně tak, aby byli dostatečně daleko od sebe a zároveň blízko k lektorce. Akustika je v této místnosti také dobrá.

Většinu času lektorka stojí před dětmi a je otočená zády či čelem k nim. To je dáno zejména obtížností pohybu. Pokud je pohyb těžký či jde o nový prvek, je lektorka otočena k dětem zády. Pokud již děti pohyb mají znát či jde o jednodušší pohyb, provádí ho lektorka čelem k dětem. Toto se týká především rozcvičky. Pozice, kdy je lektorka otočená k dětem čelem, je využívána také při ověřování, zda děti pohyb zvládají. Zároveň je to pro děti signál, že jsou sledovány, a to je nutí se více snažit.

Převládá verbální komunikace jednosměrná od lektorky ke skupince dětí, ale v lekci se vyskytuje i verbální komunikace obousměrná. Kromě komunikačních situací lektorka – skupina/dítě se výjimečně setkáme i s případy komunikace dětí mezi sebou.

4.2.2 Verbální komunikace

V části úvodní převládá verbální komunikace formou **dialogu**, a to jak mezi lektorem a žáky, tak mezi žáky navzájem.

Mě zejména zajímá komunikace mezi lektorkou a dětmi, kdy probíhá úvodní dialog zejména na téma dětské samostatné práce, kdy se děti snaží lektorku informovat, jak jsou daleko s vymýšlením svých choreografií a lektorka jim **upřesňuje nejasnosti** – když si nejsou jisté, zda je vše v pořádku, že se jim choreografie ještě změnila nebo že to nestihly. Například když jedna z holčiček informuje o tom, že nemá dokončenou druhou osmičku, a podle všeho si není jistá, zda to vadí. Lektorka jí vysvětluje, že to nevadí a že na to ještě bude mít čas: „Já jsem si udělala jednu osmičku a šestku, ale ještě tu druhou osmičku celou ještě nemám.“ „Nevadí, tak to doděláš teďka, jo?“

Dále se v úvodu lekce snaží lektorka **informovat** děti o průběhu lekce, aby věděly, co se bude dále dít. Například hned v úvodu, když děti mají obavy, že něco nestihly, jim lektorka říká: „*Tak si to ted' jenom zopakujete, dám vám na to čas, pak si...*“ Dále třeba když lektorka slyší, že děti něco bolí, a tak se rozhodne pro delší rozcvičku a informuje je o tom: „*Tak si dneska dáme dlouhou rozcvičku, jo?*“

Během úvodu se také lektorka snaží o komunikaci jen v rámci **uvolnění atmosféry**, například nenucenou konverzaci vyplývající ze situace, kdy si dívky lehly na podlahu tělocvičny, a lektorka zareagovala otázkou: „*Leháro, jo? Si dneska dáme.*“

Komunikační situace, která v úvodu lekce nastala, se v mnohém liší od komunikace ve zbytku hodiny, ale zejména od komunikace ve školním vyučování. Žáci sedí (případně i leží) libovolně na zemi, lektorka sedí (či stojí) v jejich těsné blízkosti, nikdo z nich není omezován školní lavicí, tudíž se mohou usadit do jim pohodlné polohy, komunikace je volnější, počet účastníků je menší, o slovo se žáci nemusí hlásit a podobně.

Celkově lze říci, že komunikace v úvodní části hodiny slouží k těmto cílům:

- **upřesnit si určité nejasnosti**
- **uvolnit napjatou atmosféru**
- **dát prostor pro různé otázky a informace k průběhu lekce**

Během rozcvičky pak silně převažuje **neverbální komunikace**. Počítá se zde se základní znalostí, že pokud lektorka udělá nějaký pohyb, děti ho mají zopakovat. Pokud děti pohyb nezopakují či lektorka usoudí, že by mohl být proveden lépe, použije **verbální komunikaci**. Ta je většinou spíše ve formě **monologu**.

V případě, že děti pohyb nedělají vůbec nebo ho dělají jen ledabyle, používá lektorka převážně **kárání**, aby děti upozornila na to, že jejich počinání sleduje a že očekává zlepšení. Například ve chvíli, kdy se jedna dívka málo snaží a zdržuje ostatní při procvičování, ji lektorka napomíná: „*Jenom kdyby ses víc protahovala, tak by ti to šlo.*“

Pro chvilky, kdy se děti snaží dělat pohyb správně, ale spíše ho nechápou, používá lektorka převážně **opravování** jejich pohybu. Většinou je verbálně upozorní na to, že pohyb dělají špatně a zároveň jejich pohyb napodobí. Například situace, kdy dívka neudrží rovnováhu, a tak ji lektorka upozorní: „*Evičko...koukni se, kde máš špičku ty, druhou, a kde ji mám já.*“

Zpravidla pak následuje nějaký **doplňující komentář** nebo přímé **vysvětlení**, proč je jejich pohyb špatný. Oproti kárání je v tomto případě viditelnější náznak toho, že ačkoli je jejich pohyb špatný a neodpovídá tomu, co se od nich očekává, je lektorka ochotná jim pomoci, protože vidí snahu. Jako příklad bych uvedla situaci hned ze začátku rozcvičky, kdy děti měly zahřívací část a měly vždy udělat krok do strany a výskok. Lektorka viděla, že některé děti jen stojí na místě a kroutí tělem. Proto jim předvedla, jak cvik provádějí děti s komentářem: „*Né, tohle to né.*“ Poté ukázala správný krok doplněný o komentář „*krok, hop*“. Druhým příkladem je opravení pohybu z konečné části rozcvičky, kde lektorka ukazuje zpomaleně, jak jdou za sebou kroky, ale jedna holčička je stále nechápe a pletou se jí nohy. Jelikož lektorka vidí, že dívka dělá veliké kroky, opraví jí: „*Dělej tam menší krůčky, Evičko.*“ Poté jí ukáže, jaké kroky dělá dívka a jaké by měla dělat a doplní komentář o vysvětlení: „*Ono pak to jde i rychlejc.*“

Během rozcvičky lektorka neustále kontroluje děti, zda se rozcvičují a protahují dobře. Při zahřívací části, kdy je otočená k dětem zády, si často **ověřuje** zjišťovacími otázkami (např. „*Dobrý?*“), zda děti pohybu rozumí a zda jim to jde, aby věděla, jestli má pokračovat dále, případně zda může pohyb zrychlit. Ve většině případů se však nedočká odpovědi a vychází tedy z toho, co vidí.

Při protahování je lektorka opět otočená čelem k dětem, aby mohla jejich pohyby kontrolovat a koordinovat. Nemusí tak používat zjišťovací otázky. Protahování většinou komentuje krátkými **komentáři**, které doprovází pohyb. Nejčastěji to jsou slova popisující směr pohybu (*dolu, nahoru, na druhou stranu* ...). Jen ojediněle se vyskytne situace, kdy lektorka popíše pohyb dopodrobna. Takovým příkladem by mohl být úsek, kdy lektorka dětem přímo řekne: „*Chytnu se za paty a jdeme nahoru.*“ Ovšem ani zde není zcela jednoznačně řečeno, kterou část těla mají děti zdvihnout, proto zpravidla následuje názorné předvedení cviku.

Během zahřívací části rozcvičky využívá lektorka **komentářů** rovněž pro udávání rytmu. Ačkoli probíhá rozcvička na hudbu, lektorka několikrát použila verbální komunikaci, která dětem pomáhala lépe koordinovat pohyby s hudbou, zejména využila u udání tempa počítání (*raz, dva, tři*), ale i různé citoslovce v rytmu hudby (*ta, bum, hop*).

Hlavními cíli verbální komunikace během rozcvičky tedy jsou:

- **upozornit děti na jejich chyby**
- **opravit chybné pohyby**
- **doplnit neverbální komunikaci o slova, která upřesní pohyb**
- **ověřit, zda je pohyb pochopen**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činností dětí**
- **udávat rytmus pro pohyb**

Během hlavní části tréninku se komunikace lehce mění. Lektorka používá vesměs **delší komentáře**, které jsou často obohaceny ještě o **vysvětlení**, zároveň se více zaměřuje na práci samotných dětí a výsledky jejich snažení okamžitě patřičně **vyhodnocuje**. Lektorka se v této části snaží o **dialog** pomocí zjišťovacích otázek, ale často se jí nedostává odpovědi.

Opět je zde využito **kárání**, zejména v situacích, kdy děti neposlušují nebo provádí cvik opakovaně chybně. Kárání se zde objevuje ve dvou variantách. Zaprvé v podobě celé věty, například když lektorka kárá dívku, která sice tvrdila, že ví, že když se dotancuje, tak se má stát na místě, ale přesto si po odtancování hází s čepicí: „*A Evičko, hlavně, že ty to všechno víš, vid’?*“ Druhým příkladem je pak kárání v podobě pouhého vyslovení jména s důrazem v hlase, kdy už si recipient toto napomenutí může domyslet z kontextu. Jedná se například o situaci, kdy lektorka začne mluvit a chce, aby jí děti poslouchaly, ale chlapec nadále povídá. Proto ho lektorka důrazně osloví: „*Adame!*“ Chlapec pak už ví, proč ho lektorka napomíná a přestává mluvit.

Také **ověřování** se zde znovu objevuje, opět pomocí zjišťovacích otázek. V této části si lektorka spíše ověřuje, zda jsou děti připravené na zrychlení tempa, případně zda vědí, co mají tancovat a kdy. Například, když děti tancují své vlastní choreografie a lektorka se ptá jedné z dívek: „*Evičko, víš, kdy začít?*“ Nebo například moment, kdy se lektorka obrací s otázkou ke všem dětem a ptá se: „*Zvládnete to bez počítání?*“

Oproti předchozím úsekům je v hlavní části tréninku hojně užíváno **hodnocení** a **pochval**. Převažuje hodnocení jednotlivců, kdy lektorka hodnotí každého zvlášť. Jedná se jak o vyhodnocení samostatné práce, kterou děti dostaly, tak o zhodnocení provedení nově naučených kroků. Mnou sledovaná lektorka pro pochvaly používá převážně slova „*výborně*“ a „*super*“. Mimo jiné lektorka užívá zhodnocení také pro okomentování snahy celé skupiny dětí. Jako příklad bych uvedla dvě situace – první je příklad, kdy děti odtancovaly svoje sóla a lektorka jim chce vyjádřit svoji spokojenost výrazným zvoláním: „*Super! ... Mam radost! To*

bylo pěkný!“ Druhým příkladem je třeba situace, kdy v poslední části tréninku lektorka vidí, že už dětem začínají jít nové krůčky, ze kterých měly obavu, a proto jejich snahu vyhodnotí a chválí je: „*Bezva. Jde vám to.*“

V hlavní tréninkové části se verbální komunikace využívá zejména pro udávání rytmu, v jakém mají děti tancovat, případně pro **vysvětlení**, jakým způsobem se pohyb provádí. Na záznamu je patrné, že lektorka se snaží během tance dětem ulehčovat koordinaci jejich pohybů s hudbou. Menší děti mají často problém se sladěním pohybu s hudbou, proto jim ho lektorka zdůrazní za pomoci krátkých (většinou jednoslovných) **komentářů**, které doplňují její pohyby. Většinou se pro takovéto situace volí prosté počítání dob, jindy je možné nahradit počítání různými zvuky. V tomto případě se pak používají zejména zvuky, které napodobují tóny či beaty v hudbě (například *bum bum prásk, tá dy dá* atd.). Těchto příkladů můžeme v záznamu najít hned několik. Nám bude pro názornost stačit, když vyberu od každého jeden.

Co se týká **počítání**, počítá se po osmi dobách a většinou se nejdříve začíná odpočítáváním, které tvoří nejčastěji dvě až čtyři předcházející doby – „*Pět, šest, sem, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm.*“ Nebo „*Sedm, osm. Raz, dva...*“ Podle pauz mezi slovy či neobvyklé délky samohlásky ve slově můžeme určit délku jedné doby. Například pokud lektorka protáhne samohlásku ve slově *sedm* na „*sédm*“ či „*sédum*“, jedná se většinou o pomalejší tempo. Stejně tak, jestliže je mezi dobami znatelná pauza. To můžeme vidět například v situaci, kdy děti tančí celou sestavu i se svými sóly a lektorka jim počítá doby. První čtyři doby sestavy jsou v pomalejším tempu, proto mezi ně klade delší pauzy. Poté se tempo zrychlí, a aby ještě umocnila tento kontrast, začne lektorka počítání slovem „*hop*“, nahrazujícím zde první dobu: „*Hop, dva, tři, čtyři...*“ Opačným příkladem je tempo zrychlené, kdy lektorka vyslovuje doby tak rychle za sebou, že tři doby vysloví jako jednu, tedy „*razdvatři*“.

Jak již bylo řečeno, může být počítání nahrazeno i **zvukem**. Výborný příklad nalezneme v části, kdy děti poprvé tancují celou choreografií na hudbu. Lektorka jim klasicky počítá doby a najednou, mezi počítáním, vysloví místo čísla zvuk, který se objeví v daný moment v hudbě, tedy „*tadá*“. Dalším velmi zajímavým příkladem, který bych ráda zmínila, je moment, kdy si lektorka během tance všimne, že jedna z dívek netancuje. Protože však chce udržet rytmus, který dětem udává, upozorní na tuto skutečnost zajímavým způsobem – vysloví větu tak, aby jednotlivé slabiky sdělení byly v rytmu hudby: „*E-vi-čká-sé-nám-troš-ku-ztra-ti-la.*“

Jako příklad **vysvětlení** pohybu bych uvedla finální část tréninku, kdy děti stále špatně provádí kroky, které je lektorka učí. Proto se lektorka rozhodne vysvětlit jim pohyb detailněji a zapojí do výkladu i dětskou fantazii: „*Tělo furt kouká dopředu. Pořád. Jako bychom byli ... nevím. Přikovaný. Jako by tady něco bylo a nepustilo nás to s tím tělem prostě pryč. Nás to drží. A jenom nohy nás pustěj.*“

Samozřejmě ani během hlavního tréninku se lektorka neobejde bez **opravování** chyb dětí. Například když dětem vysvětluje, že by chtěla, aby dělaly pohyb na místě, ale děti jí tam pochodují. Opět jim chybný pohyb předvádí současně s komentářem, který je upozorní na to, že tohle lektorka nedělá: „*Já se nikam nepohybuju. Jenom na místě to dělám. Já nedělám tohle to...samozřejmě, jde to taky, ale já chci, aby to bylo na místě.*“

Hlavní cíle verbální komunikace během hlavní části tréninku tak jsou:

- **upozornit děti na jejich chyby**
- **opravit chybné pohyby**
- **vysvětlit pohyb tak, aby byl již pochopen**
- **udávat rytmus pro pohyby**
- **ověřit, zda je pohyb pochopen**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činnostmi dětí**
- **zhodnotit snahu dětí**

4.2.3 Neverbální komunikace

Neverbální komunikace je v průběhu celé lekce street dance užívána dvěma způsoby - buď plně **nahrazuje** slovní vyjádření, nebo verbální komunikaci **doprovází**. Jak jsem již zmiňovala v úvodu práce, neverbální komunikace je zkoumána jen okrajově, proto se zaměřuji zejména na důrazné momenty, ve kterých jsou signály lektorkou užity úmyslně, aby dala dětem jasně najevo svůj postoj či názor. Mezi takové patří pohyby hlavy na znamení souhlasu či nesouhlasu, gesta rukou doprovázející či nahrazující verbální komunikaci, důrazný pohled, případně posturologie či mimika.

Jako první bych zmínila **pohyby hlavou**. Lektorka ve všech částech lekce užívá kývání hlavy nahoru a dolů zejména k tomu, aby děti upozornila na to, že zaznamenala, co dělají, a souhlasí s tím. Například když za ní na začátku lekce přijde holčička, aby jí ukázala, jaké změny v choreografii provedla, lektorka se podívá a poté přikývne, aby dívce naznačila, že to zaznamenala a souhlasí s tím. Pravidelné kývání hlavou užívá lektorka tehdy, kdy děti

tancují a ona se na ně dívá, na znamení souhlasu tedy pokyvuje hlavou. V tomto případě zastupuje pohyb hlavou slova „dobře“, „ano“, případně slouží i jako neverbální pochvala. Naopak když lektorka vrtí hlavou ze strany na stranu, signalizuje tím nespokojenost či zaznamenání chyby. Při zavrtění hlavou užívá lektorka většinou ještě doprovodné gesto, které objasní dětem, co se lektorce nelíbí. Například když si při rozcvičce jedna z dívek protahuje špatnou nohu, lektorka zavrtí hlavou, aby ji upozornila, že je něco špatně, a poté **ukáže** na svoji nohu. Dívka se tak zaměří na rozdíl mezi jejím pohybem a pohybem lektorky a chybu napraví. Jako druhý příklad můžu uvést okamžik, kdy děti tančí postupně vlastní choreografie a lektorka jim pustí hudbu s přesvědčením, že vědí, kdy mají tancovat. Jedna dívka však začne tancovat dříve, a tak lektorka zavrtí hlavou, aby ji upozornila, že ještě tančit nemá, a potom jí důraznými pohyby rukou ukáže moment, kdy měla začít. Během lekce se objevuje ještě jeden zajímavý moment, kdy lektorka sice zavrtí hlavou ze strany na stranu, ale zavrtění hlavou doprovází úsměvem. Jedná se o situaci, kdy na sebe dvě dívky vyplazují jazyky a lektorka je zpozoruje. V tomto případě je tedy zavrtění hlavou pouze vyjádřením nesouhlasu s počínáním dívek, doplňující úsměv pak dává najevo určitou benevolenci a pochopení dětských lumpáren.

Co se týká **pohybů rukou**, zaznamenala jsem tři různé signály. V první řadě lektorka použila gesto ruky při již zmiňovaném upozornění na procvičování jiné končetiny a následně lektorka ukázala na nohu správnou. Další pohyb rukou, který také zcela zastupoval verbální komunikaci, jsem zaznamenala v hlavní části tréninku, kdy děti stojí ve špatném tvaru a lektorka jim roztažením rukou dá najevo, že se diví, v jakém tvaru stojí. Tento pohyb provází svraštělým obočím a pootevřením úst. Jako poslední příklad gesta, které zastupuje verbální komunikaci, bych uvedla důrazné pohyby rukou, které lektorka dělá opět v hlavní části tréninku, když děti tancují mimo rytmus a lektorka se jim gesty snaží ukázat tempo písničky. Proto na každý beat v hudbě udělá důrazný pohyb rukou. Tady fungují ruce lektorky jako ruce dirigenta. Pokud se tempo zrychluje, jsou pohyby důraznější, pokud se zpomaluje, jsou i pohyby ruky vláčnější.

Mimo pohybů hlavy a rukou jsou v lekci street dance patrné i dva momenty, kdy lektorka využije posturiky, aby umocnila sílu verbálního projevu. Jedná se o situace, kdy lektorka káravým tónem dává najevo svojí nespokojenost a **ruce dané v bok** působí jako zesilující element verbálního projevu. Poprvé se jedná o dívku, která si doma měla vymyslet část choreografie, ale lektorka je přesvědčená, že dívka úkol nesplnila. Proto se dívky ptá, zda má choreografii vymyšlenou a klade si ruce v bok, aby dívce ukázala, že pokud ne, tak se

bude zlobit. Druhým příkladem je lektorčina ironická poznámka k dívce, která tvrdila, že ví, že po odtancování mají stát na místě a nehýbat se, a přesto si házela s čepicí. Proto se na ní lektorka rozzlobila, dala ruce v bok a pokárala jí slovy: „*A Evičko, hlavně, že ty to všechno víš, vid'?*“

Lektorka street dance používala neverbální komunikaci zejména za tímto účelem:

- **sdělit dětem souhlas či nesouhlas**
- **ukázat dětem správnost pohybu (opravit chyby)**
- **zdůraznit význam verbální komunikace**
- **dát najevo spokojenost či nespokojenost**

5. Moderní tanec

5.1 Zápis – moderní tanec

Jméno lektorky:	Kateřina
Název kurzu:	Moderní tanec
Datum pořízení záznamu:	17. 4. 2013
Délka lekce:	45 minut
Délka záznamu:	45 minut
Počet účastníků komunikace:	6+1

Úvod lekce:

Zatímco si lektorka připravuje hudbu a další věci nezbytné pro zahájení lekce, dává dětem čas na hru a určuje, kdo bude „mrazík“⁸. Jelikož děti hru důvěrně znají, rozutečou se, sotva lektorka řekne jméno jednoho z nich.

Ačkoli si lektorka připravuje své věci, neustále těká očima směrem k dětem, aby se ujistila, že je vše v pořádku. Po chvílce k ní dobíhá holčička, utíkající před mrazíkem. Pevně se k ní přivine se slovy: „*Paní učitelka je domeček*.“ Protože však lektorka nesouhlasí s tím, že by byla v této hře „domeček“ (v tomto smyslu myšleno místo, kde by dívka mohla být chráněná před zmrazením), odsunuje dívku s úsměvem a slovy: „*Nenene, žádný domeček. Šup. Utikej*.“ Dívka tak dostane jasný signál, že s jejím počínáním lektorka nesouhlasí, a smutná z toho, že je zmražená, popochází od lektorky dál a čeká, až bude zase někým podlezená a bude se moci vrátit do hry.

Lektorka zpovzdálí pozoruje hrající si děti a úsměvem naznačuje spokojenost s průběhem hry. Po chvílce oznamuje dětem, že střídá mrazíka a děti odpovídají na znamení přijetí této informace nadšeným „*jupí*“.

Během hry přichází holčička za lektorkou s prosebným hlasem: „*Paní učitelko, teďka já*.“ Lektorka se porozhlídne po tělocvičně a ptá se: „*Už jsou pochytaní všichni?*“ Než jí děti

⁸ Mrazík – dětská hra, spočívající v určení jednoho dítěte, které má za úkol pochytat ostatní děti a zmrazit je. Tato hra má dvě verze. V jedné se snaží nechycené děti rozmrazit svoje kamarády tím, že jim podlezu pod nohama, ve druhé verzi se určuje pouze jeden jedinec, který může zamrzlé děti rozmrazovat a tím je sluníčko. Ostatní děti se tak pouze soustředí na to, aby nebyly chycené.

stihnou odpovědět, všimne si, že některé děti chycené nejsou a odpovídá si sama. Přesto se rozhodne, že holčičce vyhoví a určuje ji dalším mrazíkem. Ta reaguje nadšeným „jupí“ a utíká pochyťat děti.

Po chvíli lektorka slyší vzlykání a vidí, jak jedna holčička pláče. Proto se ptá, co se stalo a přichází k ní blíž. Na její otázku odpovídá jiná holčička: „*Omylem sem jí asi strčila a ona upadla.*“ Lektorka lehce pokárá děti a posílá je, aby pokračovaly ve hře. Sama pak zůstává s holčičkou a klidným hlasem se jí snaží povzbudit: „*To bude dobrý, ne? Co?*“ Holčička pokývá hlavou a k lektorce tak vyšle signál, že souhlasí. Poté ji lektorka vlídným hlasem informuje, že až bude připravená, může se zase zapojit do hry a odchází zpět k přehrávači.

Lektorka určuje posledního mrazíka a informuje děti, že zbývá už jen chvilka do konce hry. Pak se ptá dětí, zda už jsou trošku rozeřáté a současně tlesknutím upoutává pozornost na sebe.

Pobízí je „*podte*“, ale když chce dát dětem instrukce, přeruší ji jedna holčička a smutným hlasem informuje: „*Evička ještě nebyla.*“ Lektorka potvrzuje přijetí informace a obrací se na holčičku s dotazem, jestli ještě chce být mrazík.

Když dívka nadšeně začne poskakovat a vykřikne „*jo*“, smiluje se lektorka a dává dětem ještě chvilku času na hru. Aby všichni věděli, co se bude dít, dotkne se lektorka lehce hlavy holčičky slovy: „*A Evička je mrazík.*“ Poté popohání děti citoslovem „*šup*“.

Chvilí lektorka sleduje hru dětí, aby se ujistila o průběhu, a potom ji ukončuje. Děti však dávají najevo svůj nesouhlas hlasitým „*ne*“ a pokračováním v činnosti. Proto se lektorka snaží nabídnout dětem kompromis: „*Když se budete snažit, tak si pak ještě něco zahrajem. Jo?*“ Holčičky však stále pokračují ve hře, a tak lektorka důrazně osloví dívku, která nevnímá a honí ostatní děti: „*Evičko!*“ Poté dá ruce v bok a úšklebkem dá najevo svoji nespokojenost. Když děti pochopí signál a uklidní se, vysvětluje jim, co mají dělat.

Po chvíli přichází k lektorce dívka s otázkou, kdy budou hrát „*hutututu*“⁹. Lektorka již trochu nahněvaným tónem holčičce odpovídá: „*Když bude čas a když se budete snažit, tak budeme hrát hutututu.*“ Dívka potvrdí přijetí informace nadšeným poskokem a úsměvem a lektorka dává příkaz k zahájení rozcvičky.

⁹ Hutututu – Pohybová hra, kdy jsou děti rozděleny do dvou družstev a vždy se vyšle jeden z týmu, aby vyběhl do pole druhého týmu a pochyťal co nejvíce dětí. Během pohybu na poli druhého týmu musí bez nádechu říkat „*hututututututututu...*“. V případě, že mu dojde dech na poli protihráčů, přidává se k jejich týmu. V případě, že se včas vrátí na pole svého týmu, bere si s sebou i všechny hráče, kterých se během svého „*tutání*“ dotkl.

Děti však ještě využívají chvilky, kdy jde lektorka zapnout hudbu, k pokračování ve hře, a proto lektorka po zapnutí hudby ještě důrazně zvolá: „Šup! Holky!“ Po tomto napomenutí se již děti dávají do tance.

Rozcvička:

Rozcvička v tomto případě probíhá formou tance. Tímto slovem lektorka myslí improvizací tanec, kdy lektorka náhodně střídá taneční prvky, který se liší od samotných tanečních choreografií, které se děti učily přesně pohyb po pohybu a zůstávají tak neměnné.

Lektorka se při rozcvičce otáčí k dětem čelem, aby je mohla lépe sledovat. Pro taneční kroky používá originální anglickou terminologii. Děti však nemusí anglicky umět, jelikož pro ně je hlavním signálem pohyb lektorky. Verbální projev lektorky je tak spíše potvrzením změny kroku.

Mimo již zmíněnou verbální a neverbální komunikaci užívá lektorka i gest, která vhodně doplňují pohyb. Jedná se především o ukazování směru či počtu pohybů.

Lektorka předtančuje a děti se snaží co nejlépe napodobit její pohyb. Během tance lektorka vidí, že dívka tancuje opačným směrem, a proto ji napomíná: „*Na druhou stranu, Evi.*“ Bohužel z videa nemůžeme poznat, zda byla informace přijata, jelikož byla dívka zrovna mimo záběr, ale z hlasu lektorky a přechodu do jiného pohybu, se dá vyčíst, že šlo spíše o méně naléhavé upozornění, kdy nebyla reakce vyžadována.

Lektorka si všímá, že se k ní děti stále přibližují a nedodržují určenou vzdálenost. Proto je při tanci napomíná: „*Holky, co sem říkala o té čáře?!*“ Děti potvrdí porozumění mírným couváním a tančí dál.

Po chvilce lektorka upozorňuje na blížící se změnu pohybu: „*A pudem dolu, jo?*“ Ačkoli je tato věta zakončena otázkou, nevyžaduje se na ni žádná verbální odpověď, porozumění děti opět potvrzují pouhým vykonáním požadované činnosti. Pohyb lektorka doprovází krátkými jednoslovnými instrukcemi: „*Níž! Ještě! Ještě! Dolu!*“ Nakonec zhodnocuje výkon dětí slovíčkem „*super*“ a přechází do dalšího pohybu.

Během tance lektorka sleduje počínání dětí a reaguje kýváním hlavy na znamení pochvaly. Když děti tancují tzv. „ponyho“¹⁰, všimne si lektorka, že jsou skoky pro děti obtížné, proto zpomalí a ukáže jim pohyb krok po kroku ještě pomalu. Poté opět zrychlí a přechází na další pohyb.

¹⁰Pony – označení pro skákavý pohyb, při kterém se přešlapuje z jedné nohy na druhou.

Po odtancování písničky pochválí lektorka děti a popisuje, co se bude dít dál. Když děti slyší, že si zatancují jejich oblíbenou choreografii, zaradují se. Jedna holčička dokonce lektorku obejmě. Protože ale na lektorku mluví druhá holčička, vyprostí se lektorka z objetí a věnuje se druhé holčičce. Ta lektorce ukáže pózu, kterou má spojenou s choreografií a ptá se: „*To je tady to?*“ Lektorka zavrtí hlavou a ukáže pózu jinou. Holčička potvrdí přijetí informace zopakováním pohybu a lektorka jí kývnutím hlavy ukáže, že to pochopila správně.

Po chvíli přichází za lektorkou holčička s prosbou, jestli by mohli každý tancovat chvíli něco svého. Lektorka nic nenamítá a vyhláší dětem volný tanec. Důrazně však dětem připomíná, že je chce vidět všechny tancovat.

Když si v průběhu všimne, že se dvě holčičky dostatečně nesnaží, kárá je: „*Holky, tancujem! Tancujem!*“ Holčičky hned začínají zase tancovat a vysílají tak k lektorce signál, že rozuměly.

Jakmile dětem skončí volný tanec a zazní první tóny jejich oblíbené písničky, nadšeně vykřiknou „*jo*“. Lektorka si opět stoupá před děti, čelem k nim, a předtančuje.

Hlavní trénink:

Holčička na kraji neustále něco povídá, a tak ji lektorka důrazně napomeně vyslovením jejího jména: „*Evičko!*“ Zároveň na dívku upře káravý pohled. Dívka přijímá její signály a přestává mluvit.

Když se mění část choreografie, upozorňuje lektorka slovem „*pozor*“ a dává tak dětem signál, že se bude něco dít. Při skákání se snaží děti povzbudit k větší aktivitě tím, že hlasitě komentuje některé skoky slovem „*hop*“.

Když lektorka při skákání upozorňuje na následné tleskání doprovázející každý skok, dá dětem krátkou instrukci „*ruce*“ a zároveň ruce zdvihne, aby na ně upozornila. Děti tak ví, na co se mají soustředit a její pohyby opakují.

Děti už začínají být ze skákání unavené, a tak je lektorka musí napomenout: „*Vzadu holky, ještě podte!*“ Aby je něčím motivovala, připomeně jim blížící se pauzu. Děti tak ví, že až písnička dohraje, budou se moci vydýchat, a proto můžou teď zabrat. Pro jistotu je lektorka ještě pobízí slovem „*pořádně*“, které má v daném momentě vyvolat větší aktivitu.

Po chvíli, kdy už s dětmi lektorka zopakovala základ choreografie, vybízí děti k tomu, aby tancovaly chvíli samy, a jen jim pohyby naznačuje. Jejich snahu pak ocení potleskem doprovázeným pochvalou a dává jim zaslouženou pauzu na pití a vydýchání.

Protože holčičky odbíhají ven z tělocvičny, informují lektorku o tom, že jdou na záchod. Lektorka potvrdí přijetí informace souhlasnými slovy: „*Jo, jo. Běžte, holky.*“

Potom se lektorka snaží otevřít více oken, aby jim nebylo takové horko, ale neuspěje. Proto se jde společně s některými dívkami na chvíli zchladit k již otevřenému oknu. Když odchází od okna, všimne si holčičky, která strnule stojí a drží v ruce pití. Proto jde blíž a ptá se, co se stalo. Dívka jí odpoví, že se jí vylilo pití a lektorka hledá mokré místo. Protože ho však nevidí, ukáže jí ho holčička nohou. Lektorka ji uklidňuje, že to je jen malinko a holčička jí předává pití, aby ho mohla pořádně zavřít a už se to nestalo.

Mezitím za nimi přijde holčička, která se dožaduje pozornosti lektorky. Oslovuje jí a zvedá ruku, aby na sebe upozornila. Poté jí předvede několik tanečních pohybů. Lektorka je zhlédne a otáčí se ke druhé holčičce, která stojí vedle. Protože však první holčička očekávala reakci lektorky, dožaduje se opět pozornosti a ptá se, zda je lepší to první nebo to druhé. Lektorka potvrdí přijetí otázky a odpovídá, že si myslí, že je vhodnější to první, protože v té sestavě už je skákání dost a byly by pak unavené.

Protože se kolem lektorky začnou shlukovat všechny děti a ona potřebuje již pokračovat v tanci, odchází zpět k přehrávači. Jedna z holčiček se však dožaduje pozornosti a mluví k ní: „*Paní učitelko, sáhněte si, jak jsem zpocená.*“ Lektorka přijímá informaci a reaguje sáhnutím dívky na čelo. Potom ji pohladí a ukáže pohyb spojený s další choreografií, doprovázený komentářem: „*Dáme Waka Waka a ukážete mi to vy, jo?*“

Zatímco lektorka hledá písničku, děti se začínají bavit, proto je důrazně napomíná: „*Holky...Holky!*“ Když se dívky trochu utiší, zapíná lektorka hudbu a jde směrem k nim. Postaví se k dětem čelem, a aby upozornila na začátek, několikrát za sebou tleskne. Potom ještě jednou zopakuje informaci, že budou tancovat samy a ověřuje si, zda to zvládnou: „*Půjdete samy, jo? Zvládnete to samy? Už to umíte, ne?*“ Dívky neodpovídají, a tak lektorka doplní, že jim bude některé pohyby ukazovat. V tom dívka vepředu vysvětlí lektorce, že není potřeba: „*Né, my to umíme.*“ Přesto však ještě lektorka zopakuje pár pohybů, které by mohly být problémem, a ustupuje dozadu, aby měly děti více prostoru.

Když začne hrát hudba, na kterou mají děti tancovat, lektorka automaticky ukazuje, co mají dělat. Proto jí holčička vepředu připomene, že to chtějí ukázat úplně samy a lektorka se usměje a schová ruce za záda, aby ukázala, že přání dítěte pochopila.

Když se ovšem děti ztratí a tancují něco jiného, napoví jim lektorka několika pohyby. Poté opět zvolá „*A samy!*“ a nechá jim prostor, aby ukázaly, co umí. Přesto však jejich snažení doprovází lehkými náznaky, protože vidí, že většina dětí neví, co má tancovat. Občas

je dokonce třeba pohyby opět doplnit komentářem. Když lektorka vidí, že to děti nezvládají, informuje je o tom, že to ještě půjde s nimi. Po odtancování je pochválí a ukáže jim pohyby z další choreografie, aby věděly, co bude následovat.

Protože si některé děti nepamatují, jak jdou za sebou různé kroky, počítá jim je lektorka, aby věděly, kolik stejných krůčků musí udělat, než budou dělat jiné. Když je lektorka spokojená, kýve hlavou a dává tak signál dětem, že takhle je to správně.

V jednu chvíli lektorka přestává tancovat a dívá se na děti. Ty na chvíli znejistí, ale když jim lektorka ukáže pohyb, pokračují dále samy. Lektorka jen souhlasně přikyvuje. Když opět vidí, že si děti nejsou jisté, pokračuje v tanci s nimi.

Když zazní tóny, u kterých si lektorka není jistá, co na ně tancovaly, ptá se dětí, jestli je to to místo, na co si měly za domácí úkol něco vymyslet. Poté se ale v hudbě objeví jiná část písničky a lektorka si uvědomí, že to je zřejmě ta část, na kterou měly domácí úkol. Proto se ptá děti a ty jí potvrzují, že to tak je.

Lektorka zdvihá ukazováček, aby na sebe upoutala pozornost, a odchází vypnout hudbu. Poté se vrací opět k dětem a ověřuje si ještě jednou: „*Bylo to tohle to, co jste měly za úkol?*“ Když se jí dostane potvrzení v podobě odpovědi „*ano*“, přechází lektorka k samostatné práci dětí a ptá se: „*Kdo něco vymyslel?*“ Okamžitě se objevují zdvižené ruce. Lektorka je nadšená, že si skoro všichni něco připravili a chválí je.

Poté chce, aby jí to děti ukázaly. V tu chvíli se děti hrnou k lektorce, předhánějí se, kdo ukáže svojí část choreografie nejdřív. Lektorka chvíli kouká do stropu a čeká, až se děti uklidní. Poté si vybere jednu holčičku, která ukáže pohyb jako první. Ta lektorce ukáže pohyb rukou a oznámí jí, že to je pohyb na celou osmičku. Lektorka potvrdí přijetí zopakováním informace a zhodnotí snažení holčičky slovem „*dobře*“.

Poté se ptá, kdo bude další a ukazuje na hlásící se holčičku. Ta jí ukáže také své vymyšlené pohyby a lektorka si ověřuje, zda to pochopila správně a opakuje si je náznakem. Poté opět zhodnotí snahu dívky a vybírá si další holčičku, která má možnost ukázat, co si připravila. Protože tato holčička již lektorce pohyb ukazovala, zhodnotí ho lektorka jen souhlasným přikyvnutím a zamručením a ptá se, kdo ještě neukazoval pohyb.

Ukazuje na další holčičku a vyvolá její jméno. Poté ji nechá předvést také část choreografie a vyvolá další dívku. Když i ona ukáže, co si připravila, zaměří svůj pohled na poslední holčičku a ptá se: „*Evča něco vymyslela?*“ Holčička zavrtí hlavou, že ne, a tak pokračuje lektorka v mluvení a informuje dívky, že se jí líbí všechny choreografie, a proto bude každá dívka tancovat to, co si vymyslela.

Děti jsou nadšené, že se lektorce jejich vymyšlená choreografie líbí a souhlasí s jejím návrhem. Někteří verbálně zvoláním „jó“, jiní jen pokýváním hlavy.

Poté jim lektorka vysvětluje, v jaké části hudby se jejich taneček objeví. Do řeči jí skáče holčička a ptá se: „*A já myslela, že to spojíme všechno dohromady.*“ Ale lektorka jí vysvětluje, že by každému musela „*ukrást*“ jenom část z jeho choreografie a že by to byla škoda. Ještě dodává, že to budou dělat po celých osm dob a holčičky přichází s novými nápady. Lektorka však nemá už moc času a odbývá je slovy: „*Holky, nechám to na vás. Každá to svoje.*“ Nakonec se zadívá na holčičku, která si nic nepřipravila a poradí jí, že buď si může ještě něco vymyslet, nebo si vybere z toho, co už viděla.

Pak lektorka informuje děti, že jim pustí tu samou písničku ještě jednou celou a připomíná jim, aby nezapomněly na to, že když zazní slova „*arriba, arriba...*“, následují jejich vymyšlené části. Ještě dodává, že se mají zatím dívky trošičku vydýchat a jde zapnout písničku.

Při tanci opět záměrně vynechává určité části písničky, kdy si ověřuje, zda si děti choreografii již pamatují a pochvalně kývá hlavou, když vidí, že ano. Když přichází na řadu vymyšlené části dětí, upozorňuje je lektorka: „*A pozor, teď přijdou ty vaše osmičky.*“

Jakmile děti dotancují, chválí je lektorka a informuje je o tom, že mají jednu písničku pauzu a pak si dají další choreografii. Zároveň s vyslovením názvu choreografie ukazuje lektorka pohyb, který s ní mají děti spojený. Upozorňuje ještě děti, že nikoho nechce vidět, jak sedí a naopak všechny chce vidět tančit. Když se děti ptají, zda můžou jít na záchod, kývne lektorka hlavou a rukou naznačí gesto „*jděte*“.

Když se děti vrací z toalety, popohání je lektorka: „*Šup, šup, holky.*“ Jelikož však většina dětí ještě nedorazila, volá na ně lektorka a začíná odpočítávat. Ostatní děti jí v počítání pomáhají. Když přesto děti nejdou, volá za nimi lektorka: „*Šup!*“

Jedna holčička se vrací ze záchodu uplakaná a sedá si na zem a lektorka se jí ptá, proč plakala a sedá si na zem k ní. Holčička se jí pak snaží vysvětlit, jak to bylo a říká, že šla na záchod a jiná holčička jí praštila dveřmi. Když se vrátí holčička, o které je řeč, ptá se jí lektorka: „*Evičko, ty si určitě nechtěla jí praštit, že ne?*“ Holčička, která pochopila, že se mluví o incidentu na záchodě, odpovídá: „*Ne, nechtěla.*“ Lektorka pro jistotu ještě zjišťuje, zda se jí omluvila, a když jí dívka odpoví, že „*jo*“, obrací se lektorka na uplakanou holčičku a uklidňuje ji, že to druhá dívka neudělala schválně. Zároveň ji pohladí po vláskách.

Pak ještě holčička dodává, že jí řekla, aby jí to udělala taky, ale že jí to neudělala tak silně jako ona. Lektorka jim potom vysvětluje, že na sebe nemůžou být tak zlé a že se takové věci nemají oplácet, ale řešit omluvou.

Potom se děti začnou dožadovat hry a lektorka odmítne: „*Nenene, nejdřív si dáme Pause.*“ Proto se holčička zeptá: „*A proč teda sedíme?*“ Na to lektorka odpoví, že neví a slíbí jim, že když zatancují dobře další choreografii, tak si dají potom nějakou hru. Děti okamžitě dávají návrhy her a lektorka je přeruší a chce po nich, aby jí ještě poslouchaly.

Když dívka stále požaduje hru, pokládá jí lektorka ruku na hlavu a říká její jméno. Dívka signál pochopí a utiší se.

Lektorka ověřuje, zda si děti pamatují, na kterou stranu mají mít v choreografii nataženou ruku, když jdou doprava a když doleva. Protože se děti nemůžou shodnout, volí lektorka názornou ukázkou a dává příkaz, aby se všichni otočili čelem kam ona. Poté se ptá znovu: „*A kam dáváte ruku?*“ Všechny děti ukážou správnou ruku a okomentují to správně, a proto je lektorka chválí a ptá se, kam jí dávají, když jsou otočení na druhou stranu. Většina dětí správně odpovídá, že mají nataženou levou ruku, a tak lektorka potvrdí jejich domněnku kývnutím hlavy a zopakováním správné odpovědi. Protože vidí, že některým dětem to dělá problémy, upozorňuje je, aby si na to dávaly pozor, a vysvětluje, že vždy je natažená ta ruka, která je vpředu. Poté informuje děti, že jí to zkusí zatancovat samy a pouští hudbu.

Dívky ještě chvíli pobíhají, a tak je lektorka napomene: „*Holky! Připravte se!*“ Dívky jí neuposlechnou, a tak důrazněji osloví jednu z nich a zatleská. Holčička signál pochopí a hned začíná tancovat s ostatními.

Nejdříve je lektorka nechává, aby tančily samy, poté zjišťuje, že mají s určitými částmi choreografie problém, a proto jim pomáhá. Aby děti věděly, kolikrát mají pohyb udělat, počítá jim je lektorka nahlas.

Když děti dělají špatně pohyb, který už by měly znát, pokárá je lektorka: „*Už sme se to učily, holky!*“

Poté se zaměří na jednu holčičku, která stále dělá špatně pohyb ruky, který lektorka vysvětlovala před začátkem tancování. Proto ji na to upozorní a pro jistotu opět zopakuje, že natažená má být ta ruka, která je vpředu.

Jedna holčička přestává tancovat a už se staví do pózy, ze které se vychází na refrén. Lektorka ji vidí stát mezi ostatními tancujícími a neubrání se smíchu. Upozorní ji, že ještě není ten čas, kdy je tento pohyb a dívka vyslyší lektorku a tancuje s ostatními dál. Poté ji lektorka upozorní na onen moment slovem „*ted*“.

Když dokončují choreografii, počítá lektorka kroky na problematických místech. Po odtancování děti chválí a informuje je, že je na řadě slíbená odměna. Dává jim příkaz, aby se rozdělily do dvojic, a odchází vypnout hudbu.

Pak se opět vrací k dětem a opakuje příkaz ještě jednou a dodává, aby si určily, kdo chce být masér a kdo bude masírovaný. Když vidí, že děti jsou rozdělené, zavolá si k sobě jednu půlku dětí: „*Maséři ke mně.*“ Děti jsou však zmatené, a proto se mezi sebou ptají: „*Kdo tam má jít?*“ Jelikož nikdo z nich neví, přijde holčička k lektorce a zeptá se přímo jí: „*Kdo sem má jít?*“ Lektorka potvrdí přijetí otázky a opoví, že maséři. Vzápětí pro přesnost dodá, že to jsou ti, kteří masírují.

Poté dává lektorka dětem přesné instrukce, doprovázené neverbálními signály. Většinou jde o gesta, která doplňují verbální projev. Když si lektorka všimne, že jedna holčička otevírá oči, ačkoli je má mít zavřené, pokárá ji: „*Evičko, neotvírej ty oči!*“ Pro jistotu pak ještě informuje všechny děti: „*Všechny vás vidím. Já stojím před váma.*“

Lektorka sleduje všechny děti a říká jim, co mají dělat. Jakmile si všimne, že dívka zase otevírá oči, znovu opakuje instrukce, které dávala na počátku.

Po masáži si svolává lektorka maséry. Jedna holčička to špatně pochopí a jde k lektorce také, ačkoli nebyla mezi těmi dívkami, které masírovaly. Proto se na ni lektorka dívá a opakuje: „*Ti, co jsou masírovaní, mají stále zavřené oči. Stále mají zavřené oči. Evičko! Evičko!*“ Dívka pochopí, co se jí lektorka snaží říct a jde zpátky na své místo.

Po chvíli se děti prohazují a ti, kteří byli masírovaní, se stávají maséry. Lektorka opět dává verbální i neverbální instrukce a kontroluje správné provedení úkonů. Když děti vše mají, zavolá si je lektorka postupně k sobě a dává jim pokyn, aby si stoupily do kolečka.

Protože děti ví, že jim lektorka slíbila hru, přijímají tuto informaci s nadšením a výkřiky: „*Bude Sloník¹¹!*“ Vzápětí už se hlásí o to, že chtějí být uprostřed kolečka. Protože se jich však hlásí hodně, volí lektorka spravedlivou metodu rozpočítadla.

S rozpočítáváním jí pomáhají děti, jelikož říkanku dobře znají. Když rozpočítávání skončí a je vybraná holčička, která bude uprostřed, udělá lektorka gesto pohybu směrem dovnitř kruhu a pobídne dívku slovem „*šup*“.

¹¹ Slon – hra, která spočívá v tom, že se vybere jedno dítě, které si stoupne doprostřed kruhu a ukazuje, kdo je slon. Ten, na koho ukáže, si musí udělat pomocí rukou chobot a ti, kteří jsou vedle něj, mu dělají z každé strany jedno ucho. Kdo je pomalý nebo se splete, vypadává.

Jelikož dívka ihned ukazuje na lektorku, nestihne holčička na kraji zareagovat a omlouvá se, že zapomněla. Lektorka však nechce, aby vypadla tak brzy, a proto stanoví, že pojedou jedno zkušební kolo.

Po zhruba jednom kolečku lektorka upozorňuje, že od té chvíle už je to soutěžně a začne pomalu vyřazovat ty dívky, které udělají chybu.

Když dohrají, dá lektorka příkaz, aby se šly převlékat, a ukončuje hodinu. Aby měla jistotu, že děti vědí, kam mají jít, pokládá jim otázku: „*Holky, víte, kam máte jít do družiny?*“ Na tuto otázku dostává jednoznačnou a hlasitou odpověď: „*Ano! Víme!*“ Lektorka potvrzuje přijetí informace spokojeným kývnutím hlavy.

5.2 *Analýza – moderní tanec*

5.2.1 Komunikační situace

Lekce moderního tance probíhá v prostorách velké tělocvičny na základní škole. Oproti první lekci je zde sice více dětí, ale místnost je také mnohem větší. To snižuje srozumitelnost verbální komunikace. Počet dětí i velikost místnosti znamenají pro lektorku obtížnější komunikaci s dětmi, proto musí mluvit mnohem hlasitěji než lektorka v předchozí lekci.

V lekci moderního tance stojí lektorka většinu času před dětmi, otočená čelem k nim. Způsob výuky tance je trošičku jiný, a tak jsou zde i jiné komunikační potřeby. Obtížnost kroků není tak vysoká jako u předchozí lekce, tudíž může lektorka ukazovat pohyby zrcadlově.

Opět převládá verbální komunikace jednosměrná od lektorky ke skupince dětí, ale můžeme zde zaznamenat i ostatní již zmíněné komunikační situace.

5.2.2 Verbální komunikace

Lekce moderního tance se také dá rozdělit na tři části. Část úvodní je v tomto případě částí, kdy děti dostávají prostor pro hru. Lektorka děti pozoruje jen zpozzdálí a občas ke hře připojuje **komentář**. Například když chce, aby se děti vystřídalaly, a určuje jiné dítě mrazíkem: „*Ták. Vystřídáme...vystřídáme mrazíka. Mrazík bude Evička.*“

V úvodní části se snaží dát lektorka co největší prostor dětem, které si hrají, a tak se snaží nezasahovat do hry. Během hry užívá jen komentářů, které určují změny ve hře, případně kárání či pobídek.

Jako příklad **pobídky** bych uvedla situaci, kdy jedna holčička pláče a lektorka nechce, aby kolem dívky stály ostatní děti, proto je pobízí, aby si šly hrát, a věnuje se dále plačící dívce: „*Tak šup. Pokračujte.*“

Kárání se zde objevuje opět ve dvou podobách – prosté oslovení a celá věta. Oba tyto případy již byly zmíněny u předchozí nahrávky. Zde bych jako příklad kárání ve větě uvedla mírné pokárání dětí, když lektorka zjistí, že se dívky strčily a jedna upadla: „*Co blbnete, holky?*“ Druhý případ je pouhé oslovení dívky, která lektorku nevnímá a honí se s jinou dívkou. Při spojení s mimikou lektorky a v kontextu dané situace dívka sama zhodnotí, co signál znamená, a lektorka tak nemusí přidávat žádná další slova.

Když lektorka hru ukončuje, děti protestují. Proto se je snaží potěšit a nabízí jim **odměnu za snahu**: „*Když se budete snažit, tak si pak ještě něco zahrajem.*“

V této úvodní části se objevuje jen velmi málo verbální komunikace. Objevují se zde jak krátké dialogy mezi lektorkou a dětmi, tak monology lektorky, které splní výše zmíněné funkce.

Dalo by se tedy říci, že má verbální komunikace v úvodní části tyto cíle:

- **informovat o změnách v průběhu hry**
- **získat soukromí při jednání s jedincem**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činností dětí**
- **motivovat děti odměnou**

Během rozcvičky jsou patrné stejné tendence užití jazyka jako v předchozí lekci. Tentokrát však lektorka tělo neprotahuje a probíhá pouze zahřívací část. Děti tak nejsou tolik kontrolovány v provedení správných pohybů.

Ve verbální komunikaci opět převládají krátké **komentáře** doplňující pohyb. Zejména komentáře určující směr pohybu (*na druhou stranu, dolu...*). Také se jedná o komentáře, které oznamují, jaký pohyb bude následovat. K tomuto účelu lektorka využívá **profesní lexikum** z oblasti tance (např. *mambo, chacha, pony, double...*). Krátké komentáře využívá lektorka mimo jiné i pro **počítání** dob a lepší koordinaci pohybů s hudbou. Stejně jako v předchozí lekci se zde užívá zejména klasického počítání dob (*raz, dva, tři čtyři*), které může být nahrazeno i různými citoslovci (*hop, řap, řap...*).

Snahu dětí se pak snaží lektorka vyhodnotit **pochvalou**. Nejčastěji pro toto zhodnocení užívá slovo „*super*“.

Během rozcvičky lektorka **informuje** děti, že jim dává jednu písničku na volný tanec a zároveň jim oznamuje, že je chce vidět všechny tancovat. Když pak lektorka vidí, že některé dívky netancují, **kárá** je: „*Holky, tancujem! Tancujem!*“ Kárání se zde objevuje také v místě, kdy dívky překračují čaru, kterou jim lektorka určila jako mezník, za který nemají chodit. Když čaru překročí, napomene je lektorka přísným hlasem: „*Holky, co sem říkala o té čáře?!*“

Jelikož tato rozcvička probíhá trochu jiným způsobem než rozcvička u předchozí lektorky, jsou zde patrné rozdíly v komunikaci. Například opravování zde moc není. Jako příklad opravování bych zde uvedla snad jedinou pasáž rozcvičky, která by se do této kategorie dala zařadit, tedy situace, kdy dívka dělá pohyb na opačnou stranu a lektorka ji o tom informuje: „*Na druhou stranu, Evi.*“ Protože však není lektorkou vyžadována oprava pohybu, řadím tuto informaci spíše mezi komentáře.

Na základě těchto skutečností by se daly v části rozcvičky vymezit tyto hlavní cíle verbální komunikace:

- **doplnit neverbální komunikaci o slova, která upřesní pohyb**
- **udávat rytmus pro pohyb**
- **zhodnotit snahu dětí**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činností dětí**

V hlavní části lekce se objevují také krátké **komentáře** doplňující pohyb. Často se jedná o jednoslovné komentáře naznačující opakování pohybu: „*Ještě!*“ Časté je i **počítání** dob. Lektorka užívá počítání zejména v problematických místech, kdy mají děti problém s tancem či odposlechem hudby.

Když si děti nejsou jisté pohybem, doplní lektorka i krátký komentář k pohybu, který mají dělat. Například když mají dělat krůčky do strany, komentuje je lektorka slovem „*krok*“ tempo, v jakém jsou kroky prováděny, opět udává pauzami mezi slovy (jako tomu bylo u předchozí lektorky při počítání dob).

V této části tréninku také dochází ke **kárání** dětí. Opět se zde objevují obě varianty kárání a to jak jednoslovné, tak kárání celou větou. Například když lektorka připravuje další písničku a děti se mezitím začínají bavit. Proto je lektorka utiňuje napomenutím: „*Holky.*“ Stejný příklad se objevuje například ještě v části, kdy se jedna z holčiček špitáním neustále dožaduje hry, a tak ji lektorka osloví jménem: „*Evičko!*“

Druhým příkladem je kárání, kdy lektorka přímo upozorní na to, co se jí nelíbí a použije pro to celou větu. Například v situaci, kdy lektorka vidí, že děti neumí pohyb, který je už učila, a tak je kárá: „*Už sme se to učily, holky!*“

V hlavní části se také objevuje hojně **vyhodnocení** výkonu dětí. To je realizováno převážně krátkou jednoslovnou pochvalou. Nejčastěji lektorka používá slovo „*dobře*“ a „*super*“. V lekci se objevuje také případ víceslovné pochvaly, kdy lektorka explicitně sděluje, za co děti chválí. Například když děti správně odtancují své vlastní části choreografie, pochválí je lektorka: „*Super, holky. Hezký osmičky. Super.*“

Ve výpisu přímé řeči je patrné, že lektorka velmi často užívá slovo „*tak*“. To ve většině případů slouží jako **ukazatel** a odkazuje na změnu situace či činnosti. Například když děti mají masáže a lektorka jim oznamuje, že k ní můžou přijít ty děti, které již masáž dokončily, použije lektorka toto slovíčko, aby změnu situace více zdůraznila. Slovo „*tak*“ zde ještě více zdůrazní protažením samohlásky: „*Ták. Kdo už namasíroval, jde ke mně.*“

Tento ukazatel však není hlavním cílem komunikace. Slouží zde spíše jen k upozornění na změnu, která nastane. O této změně pak lektorka děti **informuje**. Například když chce dívky připravit na to, že se na ně bude dívat, zatímco ony budou tancovat, informuje je o tom: „*Dáme Waka Waka a ukážete mi to vy, jo?*“ Dalším příkladem je i část, kde lektorka informuje i o vzdálenější aktivitě: „*Dejte si jednu písničku pauzu a pak si dáme Pause.*“

Verbální komunikace v hlavní části lekce má tedy zejména tyto cíle:

- **doplnit neverbální komunikaci o slova, která upřesní pohyb**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činností dětí**
- **zhodnotit snahu dětí**
- **poskytnout dětem informace k dalšímu průběhu lekce**

5.2.3 Neverbální komunikace

V lekci moderního tance se stejně jako v lekci předchodí objevují neverbální signály **nahrazující** či **doprovázející** verbální komunikaci. Převládá kývání hlavy na souhlas či jako náhrada za verbální pochvalu, ale také gesta doprovázející verbální komunikaci a objevují se zde i doteky či tleskání.

Nejdříve bych se opět věnovala **pohybům hlavou**. Nejčastěji se v této lekci setkáme s kývnutím hlavy, které zde má různé cíle. Například když děti při rozvíčce tančí společně s lektorkou a ona se na ně dívá, kývá při tom hlavou a dává jim tak signál, že je spokojená.

Nebo když jedna z dívek ukazuje lektorce pohyb, který je součástí jedné z tanečních choreografií a ptá se, zda bude následovat ta choreografie, ve které je tento pohyb. Lektorka nejdříve zavrtí hlavou, aby dívku informovala, že ne, a poté ukáže jinou pózu. Když dívka pózu zopakuje, aby se ujistila, že signál správně pochopila, přikývne lektorka a dá tím dívce signál „ano, to je ono“.

Opět se zde objevují **gesta doprovázející pohyb** a verbální komunikaci. Zde bych uvedla například situaci, kdy lektorka verbálně dětem sdělí, jaký pohyb mají dělat, a neverbálně jim rukou ukáže směr pohybu, případně ještě navíc ukáže na prstech ruky počet opakování pohybu. Dále třeba moment, kdy lektorka děti informuje, že teď budou hýbat rukama a společně s verbálním komentářem „ruce“ zdvihne ruce nahoru, aby je děti viděly. Za zmínku určitě stojí také gesto, které již není doprovázeno verbálním komentářem, ale plně ho nahrazuje. Ve chvíli, kdy lektorka tančí s dětmi a jedna z holčiček jí připomene, že chtěly tancovat samy, usměje se na ně lektorka a schová ruce za záda. Tím dá dětem jasně najevo, že jejich prosbu vyslyšela a že už dál ukazovat pohyby nebude.

V lekci moderního tance se také objevují dva příklady neverbální komunikace, jakými na sebe lektorka upoutává pozornost. První je prosté **zdvížení ukazováčku**, které lektorka použije v rámci hlavního tréninku, když chce dětem něco říci a potřebuje, aby jí poslouchaly. Druhým způsobem je zatleskání. Lektorka ho využívá zejména tehdy, pokud chce děti na něco upozornit, ale nechce si namáhat hlasivky zvýšeným tónem. **Tlesknutí** využívá, když dívky neuposlechnou její instrukce a místo tancování dělají jiné věci. Proto lektorka důrazně osloví jednu z dívek a zatleská, aby umocnila sílu oslovení a dala najevo nespokojenost. Tlesknutí také využívá v situaci, kdy se chce v úvodní části dětí zeptat, zda jsou již rozehráté, a potřebuje na sebe upoutat pozornost. Jiný příklad tlesknutí se objevuje během hlavního tréninku, kdy je lektorka spokojená se snahou dětí a odmění je jak verbální pochvalou, tak zatleskáním. Zde opět tleskání umocňuje význam sdělení.

Mezi další neverbální signál můžeme zařadit **dotek**, který se v této lekci objevuje vícekrát a má několik různých cílů. V první situaci, kdy lektorka odsunuje dívku jemně od sebe, když se k ní dívka přivine se slovy, že paní učitelka je domeček, dává lektorka jasný signál, že s tím nesouhlasí. Jde tedy o projev nesouhlasu s nastalou situací. Druhý dotek má však odlišný význam. Jedná se o chvíli, kdy lektorka zjistí, že jedna z dívek ještě nebyla „mrazíkem“, a tak dětem oznamuje, že bude nový mrazík a dotýká se při tom lehce hlavy oné dívky. Jde o signál doprovázející verbální komunikaci a podle situace lze říci, že jde spíše o necílený dotek, který prostě jen nahradil ukázání rukou. Třetí příklad doteku má opět zcela

jiný význam. Lektorka klade ruku na čelo dívce, která si sama řekla o dotek, aby ukázala lektorka, jaké horko jí je. Zde je tedy dotek pouhým ukázáním, že lektorka informaci přijala. Dalším příkladem doteku je pohlazení, ke kterému dochází po návratu dívky ze záchodu. Dívka pláče a lektorka se ptá, co se jí přihodilo. Když vše zjistí, pohladí dívku po vlasech a vysílá k ní signál, že vše bude zase dobré. Jelikož je pohlazení provázeno utěšováním, má zde opět funkci zesílení významu.

Neverbální komunikace je v této lekci užita zejména za těmito cíli:

- **sdělit dětem souhlas či nesouhlas**
- **ukázat dětem správnost pohybu (opravit chyby)**
- **zdůraznit význam verbální komunikace**
- **vyjádřit neverbálně spokojenost či nespokojenost**
- **ukázat přijetí informace/přání**
- **upozornit na sebe**

6. Kickbox

6.1 Zápis – kickbox

Jména lektorů:	Martin, Honza
Název kurzu:	Kickbox
Datum pořízení záznamu:	23. 4. 2013
Délka lekce:	60 minut
Délka záznamu:	58 minut
Počet účastníků komunikace:	9+2

Úvod lekce:

Na počátku kurzu si lektor svolává děti k sobě a dává jim příkaz, aby za ním vytvořily řadu. Děti potvrzují přijetí informace tím, že se začnou stavět za lektora do zástupu. Když jsou všichni na místě, začne lektor vysvětlovat, co bude následovat. Upozorní je, že mají stát takto v zástupu a první bude tam, kde stojí krabice. Poté vysvětluje dětem, že poběží vedle připraveného pytle až ke konci provazu. Zároveň využívá lektor i neverbální komunikaci a směr pohybu ukazuje prstem. Když dořekne větu, ujišťuje se, že děti poslouchají, a dívá se jejich směrem. Když vidí, že děti vnímají, pokračuje ve výkladu.

Aby si byl jist, že všichni pochopí, co mají dělat, přichází lektor blíže k místu, o kterém mluví a při vysvětlování, jakým způsobem děti poběží, používá kromě verbální komunikace i komunikaci neverbální a využívá gest, za pomoci kterých ukazuje dětem pohyb kolem provazu. Během vysvětlování se stále otáčí k dětem, aby viděl jejich reakce a mohl tak zhodnotit, zda jeho slovům rozumí. Pro jistotu pak ještě pohyb názorně předvede.

Když lektor přijde zpět k dětem, ověřuje si otázkou, zda vše pochopily. Děti kývají hlavou a odpovídají, že jo. Poté lektor ještě dodá informaci, že si způsob zdolání dráhy potom ještě obmění. Zároveň s touto větou používá lektor doprovodného gesta v podobě „mlýnku“, kdy točí kolem sebe ukazováčky rukou.

Jakmile si naposledy ověří, že děti chápou pokyny, které jim byly zadány, vypouští na dráhu prvního chlapce a dívá se za ním. Protože vidí, že chlapec vyběhl pomalu, informuje děti, že první kolo můžou běžet volněji, ale druhé kolo už poběží naplno.

Když lektor vidí, že děti čekají na jeho povel, dává jim za pomoci tlesknutí signál, že může běžet další, kdo je na řadě. Někdy je toto tlesknutí doplněno o jméno dítěte, jindy jen o slovo „*další*“ či pobídku „*pod*“.

Jelikož si lektor všímá, že děti šlapou na provaz a tím ho posunují, upozorňuje je na to, že kdo se dotkne provazu, bude dělat za trest pět „angličáků“¹². Děti přijímají tuto informaci a dávají si větší pozor na provaz, kolem kterého běhají.

Když vybíhá poslední chlapec, vyběhne jiným směrem než ostatní. Proto ihned lektor reaguje otázkou, která má spíše formu pokárání: „*Adame, kam utíkáš?*“ Vzápětí chlapci popisuje, jak má běžet a chlapec potvrdí přijetí informace návratem na místo, odkud vybíhal, a opětovným startem. Lektor se ho ještě snaží zastavit se slovy: „*Adame pod' zpátky, pod' zpátky, jo?*“ Avšak chlapec běží stále dál. Lektor to pochopí jako signál, že chce napravit svou chybu a nechává ho běh dokončit. Druhý lektor, stojící u provazu, pečlivě sleduje počínání chlapce a jeho opravný pokus. Když chlapec doběhne, zhodnotí lektor snahu dětí pochvalným „*supr*“ a pobízí děti k lepšímu výkonu: „*A ted' si to dáme naplno, jo?*“ Ačkoli je věta zakončena otázkou, neočekává se na ni jazyková odpověď.

Poté lektor startuje běh. Děti opět vybíhají po jednom na tlesknutí lektora. Tentokrát děti neoslovuje jmény ani je nepobízí slovem „*pod*“, ale používá mnohem výraznějšího slova „*hej*“. Během cvičení se snaží děti ještě více popohánět a zrychlovat jejich tempo různými připomínkami.

Když všechny děti doběhnou do cíle, pochválí lektor jejich snahu slovy: „*Výborně! Moc pěkně ste běželi. Super!*“ Navrch dodává, že takhle by to mělo vypadat. Vzápětí si ale všimne, že ho dva chlapci neposlouchají a baví se, a tak na ně vrhá káravý pohled a dodává: „*Až na to teda, že by nikdo neměl mluvit, že jo, Adame?*“ Aby mu chlapec ukázal, že výtku mířenou na něj vnímá, kývne hlavou.

Poté lektor mění směr dráhy. Když to dětem sdělí, ozývá se: „*Cože? Néé...*“ Proto lektor ještě přidává vysvětlení, že si musí uvědomit, kde končily dráhu a tudy musí začít. Ještě dodá, že jim schválně nebude nic víc říkat, aby viděl, jak to zvládnou. Tento verbální proslov provází gesto zdviženého ukazováčku, nejprve na znamení „pozor“ a později přechází v ťukání na spánek pro signál „myšlenek“.

Lektor opět startuje běh tlesknutím a pokřikem „*hej*“. Když chlapec, který vybíhal jako první, probíhá dráhu, lektor ho informuje o správném plnění úkolu slovem „*dobře*“ a pobízí ho slovem „*pod*“. Ostatním dětem pak opět opakuje: „*Jo, je to přesně ve vopačným*

¹² Angličák je označení pro pohyb, který spojuje dřep, klik a výskok.

směru. “ Jeden chlapec potvrdí přijetí informace a reaguje na tuto skutečnost konstatováním: „*To je těžký.*“

Druhý chlapec již udělá v běhu chybu, a proto ho lektor zastavuje a přidává radu: „*Furt se drž provazu.*“ Druhý lektor, sedící blíže ke dráze, vstává a snaží se mu směr ukázat. Lektor sedící u dětí na startu připomíná všem, aby se stále drželi provazu, protože mají kopírovat jeho linku. Přesto se však chlapci ztrácí a běží jinudy.

Když lektor vidí, jak se jeden z chlapců vůbec neorientuje na dráze, snaží se mu napovědět, aby běžel tudy, kudy běžel chlapec před ním. On však stále neví. Proto druhý lektor jde také na start a vrací chlapce zpět.

Poté všem chce ukázat, jakým směrem mají běžet, ale děti dělají rámus a neposlouchají. Proto lektor zatleská a napomíná je: „*Kluci! Všichni dávají pozor.*“

Když jim lektor ochotně ukazuje, kudy poběží, vysvětluje jim, že od místa, kde začínají, běží rovnou k „lapě“¹³, ležící na zemi, a neobíhají boxovací pytel, aby se nesrazili s tím, který dokončuje běh.

Poté si lektor ověřuje, zda děti popis pochopily a ptá se: „*Jasný?*“ Děti jednotně odpovídají „*jasný*“ a lektor spokojeně konstatuje „*dobrý*“.

Pak dává druhý lektor instrukce k novému běhu, ale vyruší ho chlapec, který ze zástupu vystrkává jiného chlapce. Lektor okamžitě reaguje tím, že chlapce posílá na konec zástupu. Příkaz doplňuje gestem, které chlapci ukazuje, kam má jít. Přísným výrazem ve tváři a důrazností v hlase dává lektor najevo své rozhořčení. Chlapec se ještě chce obhájit, a tak vysvětluje učitelovi, že to udělal proto, že druhý chlapec předbíhal. Lektor však nebere tuto informaci jako omluvu a opakuje mu příkaz. Ruku, ukazující na místo, kam má chlapec jít, drží lektor nataženou tak dlouho, dokud chlapec na místo nedojde.

Mezitím druhý lektor přichází k dětem a napomíná je, protože chodí na pravý kraj krabice, která slouží jako cíl, a mají stát u levého kraje. K pravému kraji budou dobíhat a řadit se zpět do zástupu. Sotva to lektor dořekne, už si první chlapec opět stoupá k pravému rohu a lektor nevěří, že si tam chlapec stoupá po tom, co jim dal jasné informace, a proto chlapce chytá za ramena a přesunuje ho tam, kde má opravdu být. Zároveň konstatuje: „*Ježíšmarja. Ted' sem to říkal. Tak.*“

Druhý lektor posílá dalšího chlapce na konec zástupu. Když chlapec dojde na konec řady, oslovuje lektor chlapce před ním: „*Adame! Adame! Ty půjdeš jako poslední. Jo?*“

¹³ Takzvaná lapa je boxerská pomůcka, používaná při nácviku správných technik a úderů.

Svoje rozhodnutí odůvodňuje tím, že výsměch se netrpí. Ačkoli není na videu chlapec, o kterého se jedná, lektor nám situaci objasnil.

Poté se lektor obrací opět ke všem dětem a startuje běh. Zatímco první lektor odstartoval běh, druhý dělá za pomoci boxerských rukavic čáru, aby děti lépe pochopily, kudy mají běžet.

I přes to, že lektoři několikrát opakovali, kudy se má běžet, má hned druhý chlapec na dráze problémy. Lektor sedící blíže dětem ho zastaví a opět mu zopakuje, že se běží podél provazu. Chlapec to však nepochopí ani po třetí, proto se druhý lektor rozhodne, že mu to názorně ukáže a projde část dráhy před ním. Chlapec nakonec informaci přijímá a dokončuje zbytek dráhy bez chyby a ostatní chlapci po něm již také. Po dokončení dráhy lektor vyhláší nový styl. Děti přijímají informace a potvrzují přijetí informací kýváním hlavy.

Zatímco lektor mluví, přijde k němu chlapec. Poté se dožaduje pozornosti tím, že na lektora mluví. Předvádí před ním, jak instrukce pochopil, a ptá se lektora: „*Takhle?*“ Když lektor vidí, co mu chlapec předvádí, zhodnotí jeho hopsání komentářem: „*Ne, to přesně nechci.*“ Poté se chlapec na chvíli odmlčí, zapřemýšlí a ukáže lektorovi jinou variantu. Tu už mu lektor schválí výrazným kývnutím hlavou a slovem „*jo*“ a opět startuje běh.

Když lektor vidí, že si jeden chlapec popošel hodně dopředu, vrací ho zpět ke krabici, aby byla dráha pro všechny stejná. Když chlapec uposlechne, odstartuje mu lektor běh. Chlapec však nevybíhá a chvíli jen kouká na lektora. Ten přijímá chlapcovo chování jako signál značící „nevím, co mám dělat“ a opakuje chlapci instrukce.

Během zdolávání dráhy ho lektor v zadní části tělocvičny napomíná, že má celou dobu skákat jen po jedné noze, stále po té stejné. Lektor v přední části však kárání slyší a na obranu žáka vysvětlí, že jim dovolil, aby si nohy během dráhy střídali. Zároveň s informací směřují k druhému lektorovi i gesta, která ukazují změnu pohybu a doplňují tak neverbálně sloveso „*střídat*“. Druhý lektor informaci přijme a potvrdí přijetí zopakováním části věty. Poté nechá chlapce dokončit dráhu tak, jak chlapec začal.

Lektor v přední části tělocvičny opět vyhláší další způsob zdolávání dráhy. Tentokrát mají děti běžet pozadu. Když si všimne, že chlapec, který teprve dokončil dráhu, pochopil instrukci špatně a skáče pozadu na jedné noze, dodává lektor vysvětlení: „*Jedeme to po dvou, normálně, ale zádama napřed.*“

Jelikož děti nedávají pozor na dráhu, upozorňuje je lektor sedící vepředu opět na skutečnost, že kdo se dotkne provazu, „*má pět angličanů*“. Hned jak doběhnou první děti, které se dotkly provazu nebo lapy, dává jim lektor příkaz, aby udělaly pět angličáků. Zároveň

sleduje počínání dětí na dráze a průběžně je informuje o počtu angličáků, které budou dělat: „*A Adam, ten už jich má deset.*“

Sotva doběhne poslední chlapec, určuje lektor další styl „na raka“. Protože vidí, že děti jsou pomalé a chce, aby zrychlily, informuje je o novém pravidlu: „*Jestli někdo někoho dohoní, tak ten, kdo bude dohoněnej, dělá deset, jo?*“ Děti potvrdí přijetí informace zrychlením tempa a snaží se dohonit navzájem.

Protože lektor vidí, že chlapci už jsou unavení a zpomalují, snaží se je povzbuzovat různými pokřiky a pobídkami. Lektor v zadní části zase kontroluje správnost pohybů a kárá děti, protože si sedají na zadek a ulehčují si pohyb šoupáním po zadku.

Když lektor vidí, že děti jsou už v cílové části dráhy, vysílá rovnou další děti a dává jim instrukci, že mají jít „po čtyřech“. Poté, co všichni dokončí dráhu, dává lektor příkaz, aby se napili, došli si na záchod a informuje je, že bude následovat rozcvička.

Děti tuto informaci přijímají s nadšením a hned se hlásí a vykřikují přes sebe, že by chtěli dělat rozcvičku oni. Lektor jim klidně odpovídá, že se ještě uvidí, a dává jim tak najevo, že mají přestat žadonit.

Druhý lektor zatím dává dětem, které zůstaly v tělocvičně, příkaz, aby uklidily všechny věci, které leží na zemi. Mezitím se jedno z dětí pokouší vyšplhat na tyč, a tak dostává od lektora vynadáno a za trest musí udělat deset angličáků. Protože si však lektor začne všimnat ostatních dětí, kterým dává instrukce k rozcvičce, využívá chlapec situace a přestává dělat angličáky.

Lektor, který si ho po chvilce všimne, ho důrazným oslovením napomene. Chlapec přijímá tento signál jako varování a hned začíná zase dělat angličáky.

Rozcvička:

Lektor určil žáka, který předcvičuje ostatním dětem. Když se k chlapcům přidá i poslední opozdilec, začínají se rozcvičovat. Lektor ještě přikáže, aby si udělali mezi sebou kluci více místa. Chlapci přijímají lektorovu informaci a potvrzují přijetí tím, že se mírně od sebe oddálí. Lektor vidí, že se blíží jeho kolega, a tak se otáčí k dětem zády a popochází dál.

Protože druhý lektor také vidí, že jsou na sobě děti namačkané a nemůžou se tudíž pořádně rozcvičovat, přistupuje k nim a dává jim příkaz, aby vstaly. Poté jim vysvětluje, že první důležitou věcí při rozcvičce je, aby si udělaly trochu více místa, a zároveň odsunuje chlapce na kraji jemným uchopením za ramena. Na znamení, že děti informaci rozuměly, se

začnou roztahovat po celé tělocvičně. Lektor si je ještě postaví tak, aby děti dobře viděly na chlapce, který předcvičuje a zároveň, aby na ně dobře viděl on. Pak si jde sednout na podium čelem k dětem a kontroluje, zda všichni cvičí.

Chlapec, který předcvičuje, zanedbal protažení hlavy, přeskočil protažení rukou a rovnou chtěl protahovat nohy. Proto ho lektor opravuje a upozorňuje ho na správný postup při protahování těla: „*Nenene, Adame. Na zem ještě ne. Ještě nahoru. Ještě nahoru. Co je po hlavě? Co se rozcvičuje po hlavě? Nahoru, šup! Co?*“ Když chlapec neodpovídá, odpoví lektor za něj: „*Ruce! Máš hlavu, pak máš ramena a ruce ještě.*“ Chlapec potvrzuje přijetí informace tím, že hned začíná s protahováním rukou a ostatní děti ho napodobují.

Lektor však žádá ještě jiné protažení: „*No, ještě protáhnout ty ruce. Adame. Jak se protahují ruce?*“ Chlapec neodpoví, ale ukáže lektorovi pohyb, který mu poskytuje neverbální odpověď na jeho otázku. Lektor naznačí přijetí informace konstatováním: „*No, to je rozhybeš. Ale jak je protáhneš?*“ Chlapec se chvíli zamyslí a pak opět ukazuje jiný cvik a lektor konstatuje, že tento by také šel. Podle tónu hlasu však můžeme vydedukovat, že tento cvik lektor nemyslel.

Poté se do cvičení vkládá lektor a vysvětluje, co od nich chtěl a názorně jim pohyb ukazuje. Když jeden z chlapců nechápe cvik, který se právě dělá, osloví ho lektor, vstává a jde k němu blíž. Pohyb mu pak detailně vysvětlí bod po bodu včetně názorné ukázky: „*Hele, dej jednu ruku podél těla. Dej jednu ruku takhle. Druhou takhle a teď ji takhle zespoda chytň a zatahni.*“ Když chlapec pochopí a udělá pohyb správně, zhodnotí lektor jeho snažení výkřikem: „*No! Hurá!*“

Poté si protahují stejným způsobem druhou ruku a lektor opět pro jistotu pohyb vysvětluje a ověřuje si otázkou, zda děti cvik chápou. Děti mu odpoví, že „*ano*“, a proto se lektor obrací k chlapci, který necvičí a káravě se ho ptá: „*Adame, proč to neděláš?*“ Chlapec neodpoví, ale potvrdí přijetí lektorovy otázky tím, že začne cvičit.

Když se lektor obrací na předcvičujícího chlapce a vysvětluje mu cvik, chlapec nechápe, na jakou stranu má ruku zatlačit. Pro lektora, který stojí vedle něj, je tak nejjednodušší přijít k němu a ruku mu na správnou stranu posunout.

Když cvik docvičí, ptá se lektor předcvičujícího chlapce, co bude dál a on začne procvičovat nohu. Lektor ho ihned zastavuje a informuje, že nohy ještě nejsou na řadě, že si nepochvičili trup a chce vědět, jak tento cvik vypadá. Jeden z chlapců na lektorovu informaci zareaguje správným cvikem a lektor ohodnotí jeho snažení konstatováním: „*Ano, jako Adam.*“

Lektor si všímá chlapců, kteří jsou na sebe při cvičení namačkaní a strkají do sebe. Zaměří k nim pohled a přísně je pokárá: „*Kluci, proč zase stojíte jinak než předtím?*“ Vzápětí dodává vysvětlení: „*Já sem vás dal tak, abyste se nepomlátili. Vy se takhle srazíte hlavou.*“ Poté jde k nim a odsune je opět na místa, kde měli stát.

Když se lektor vrátí na podium a sedne si opět čelem k dětem na místo, odkud dobře vidí, dává jim další instrukce. Děti reagují vykonáním cviků, ale místo toho, aby ve cviku zůstali, provedou ho a hned se narovnávají. Proto na ně lektor zakřičí: „*A držíme u té jedny nohy! A chci vidět obě natažený, kluci, šup!*“

Druhý lektor stojící za dětmi se přichází podívat na děti zblízka a opravuje jim jejich cviky. Většinou komentářem, někdy doplněným o lehký dotek nohou na místo, kde je chyba.

Když první lektor, sedící na podiu uzná, že už byl cvik prováděn dlouho, ukončí ho se slovem „*stačí*“ a obrací se na předcvičujícího chlapce s pokynem, aby udělal to, co celou dobu chtěl. Chlapec ovšem ukáže jiný pohyb a lektor ho opravuje: „*Ne, vždyť si chtěl...*“ Zároveň ukazuje pohyb nohou, který po něm chlapec zopakuje a lektor spokojeně konstatuje: „*No, no, no, hurá!*“

Po chvíli ještě dodává: „*Ale musíš u toho mluvit, Adame. Aby věděli, čím maj kroutit.*“ Chlapec informaci přijímá a reaguje na ni tím, že dětem dá informaci, že mají kroužit kolenem. Lektor si není jist, že slyšel dobře, a tak se ptá chlapce, co říkal. Chlapec odpoví, že říkal „*kolenem*“, a tak ho lektor opravuje, že myslel zřejmě „*holení*“ a vysvětluje, proč to tak je.

Když děti krouží „*celou nohou*“, všímá si lektor chlapce, který se snaží schválně kopnout chlapce stojícího vedle něj. Proto se na něj obrací s přísným tónem v hlase a kárá ho: „*Adame, jestli ho nakopneš, tak tě kopnu taky.*“ Druhý chlapec konstatuje, že už ho nakopl. Lektor potvrzuje přijetí informace tím, že zopakuje část chlapcovy věty a odpovídá mu tím, že ho pak nakopne také.

Poté si všímá chlapce, který se válí po zemi, místo aby cvičil, a ptá se, co tam dělá. Druhý lektor přijde za chlapcem a poté, co ho chlapec informuje, že si „*ukopl patu*“, mu lektor nabízí, že buď si ho vezme stranou a bude dělat angličáky, nebo bude dál cvičit. Na to chlapec zareaguje, že raději cvičit. Lektor přijímá odpověď žáka a pobízí ho, aby se tedy rozcvičoval. Když to dořekne, odchází o kousek dál a kárá všechny děti: „*Ale pořádně, kluci!*“ Děti tak dostávají signál, že jsou sledováni z obou stran a nutí je to k větší aktivitě.

Během cviku, kdy děti sedí na zemi a přitahují se k nohám, jim dává lektor sedící na podiu instrukce. Druhý lektor sleduje správnost provedení cviku zezadu. Když je lektor

dávající instrukce spokojený s provedením cviku, dává příkaz, aby se všichni postavili a šli k podiu. Děti potvrzují přijetí informace hromadným přesunem na určené místo.

Hlavní trénink:

Jakmile jsou všechny děti u podia, začne mluvit druhý lektor, který jim dává instrukci, aby si oblékly chrániče a rukavice. Vzápětí dodává s ironií v hlase: „*Vím, že vám to říkat nemusím, protože jste nadprůměrně inteligentní všichni, ale přeci jenom, pro jistotu, jako první si nazouváme ,holeně*“¹⁴ a až *poté*...jdou na řadu rukavice.“

Důležitost pořadí, v jakém se boxerské vybavení navléká, zdůrazňuje lektor zvýšením hlasu na slovo „*poté*“, které zároveň odděluje delší pomlkou, aby na toto slovo upozornil. Protože si lektor uvědomil, že děti neví, jak si navlékat „bandáže“¹⁵, opravuje svoji informaci, že si děti mají nasadit rukavice, a vysvětluje změnu tím, že si nejdříve společně nasadí bandáže.

Poté, co děti informuje o bandážích, začnou děti smutně reagovat, že si je zapomněly doma a že je nemají. Lektor jen pokrčí rameny a konstatuje: „*Co se dá dělat.*“

Zatímco si děti navlékají chrániče na nohy, všimne si lektor, že jeden chlapec chrániče ještě nemá nasazené a přesto si je nenavléká. Proto mu pokládá otázku: „*Eee...Adame, proč si neoblíkáš ty chrániče?*“ Chlapec nejdříve odpoví, že je nemá, ale pak si zřejmě uvědomí, že se lektor ptá na chrániče, ne na bandáže, a jde si je oblékat.

Jelikož popadne první, které na zemi vidí, vysvětluje mu lektor, že je vzal někomu, kdo už si je tam připravil, a podává mu jiné.

Zatímco se jeden lektor věnuje chlapci bez chráničů, druhý lektor se pošťuchuje s jiným chlapcem. Ten si však nechrání obličej, a proto ho lektor pokárá, že už měly být ruce nahoře před obličejem. Jelikož chlapec zapomněl, jak se v takové situaci chovat, rozhodne se lektor, že si ověří, zda si děti pamatují z předchozích lekcí, co je důležité udělat, když na ně někdo bude útočit. Poté, co položí otázku, odpoví mu jeden chlapec slovem „*kryt*“¹⁶. Lektor spokojeně souhlasí: „*Ano, kryt.*“

¹⁴ Zde myšleny chrániče na nohy, které se navlékají na holeně.

¹⁵ Bandáže jsou boxerské vybavení, které je nezbytné pro každého boxera. Zpevňují ruce, chrání klouby a zápěstí a pohlčují pot. Navlékají se vždy pod boxerské rukavice.

¹⁶ Kryt je boxerská technika, kdy boxer semkne ruce k sobě a přimáčkne lokty k tělu. Chrání si tak obličej před přímým úderem.

Když k němu přistoupí jiný chlapec, chce si lektor ověřit, že i on slyšel, co se má dělat v takové situaci, a proto ho jemně oťukává a ptá se: „*Útočí na tebe. Co máš dělat? Co máš dělat? Co máš dělat?*“ Chlapec však stále nezvedá ruce, a tak ho lektor přestává posťuchovat a s mávnutím ruky, značícím rezignování, odchází opodál.

Když lektor vidí, že většina dětí má již chrániče nasazené, dává dětem instrukci, že kdo má s sebou bandáže, tak si je vezme. Protože však děti nereagují, ověřuje si lektor, že slyšely: „*Máme tady bandáže?*“ Na tuto otázku mu jeden chlapec již odpoví, že „*ano*“ a lektor ho pobízí, aby si je šel vzít. Ostatní děti pak informuje, že za deset vteřin budou všichni nastoupení u podia a budou potichu.

Zatímco si lektor obstarává židli, druhý nasazuje chlapci rukavice a povzbuzuje druhého chlapce, který mu říká, že kvůli zranění na prstě nemůže mít rukavice. Vyslechne si jeho problém, a poté mu nandá rukavice se slovy: „*To nevadí. To přežiješ.*“

Druhý lektor sedí na židli a odpočítává dětem poslední vteřiny, do kdy mohou být u podia. Zároveň je informuje o tom, že kdo tam do tří vteřin nebude, bude dělat padesát angličáků. Protože však děti poslechnou a jdou k podiu, půjčuje si od chlapce bandáž a dává mu instrukci, aby si zatím navlékl tu druhou.

Poté informuje všechny děti, které nemají bandáže s sebou, že minulou hodinu říkal, že se je naučí po rozcvičce nasazovat. Když má jistotu, že ho děti poslouchají, začíná vysvětlovat, jak taková bandáž vypadá a jakým způsobem se nasazuje: „*Takže...Každá bandáž končí suchým zipem...na jedny straně a na druhý straně máme...takovýdle poutko. To poutko...*“ Jeho řeč přerušuje chlapec a informuje lektora: „*Já vím.*“ Druhý lektor ho však umlčí hlasitým „*pšššt*“ a lektor, kterému chlapec přerušil tok řeči, chlapce napomene klidným hlasem: „*Já taky, Adame, a taky to neříkám.*“ Poté lektor pokračuje ve svém výkladu dál: „*To poutko si dáme za palec tímhle tím způsobem.*“

Po chvíli vysvětluje, proč je důležité dávat pozor na to, jak se bandáž navléká a zdvihá ukazováček, aby na sebe upoutal pozornost dětí. Zároveň děti informuje o tom, že bude říkat důležitou věc: „*Ale kluci, strašně důležitá věc. Ta bandáž má vnitřní stranu a vnější stranu. Jak ji poznat. Tímhle tím způsobem. Že ta vnitřní strana...na té vnitřní straně je to tady zašitý, založený takhle, vidíte to? Kdyžto ta vnější, tam nic není. Tam je to ohnutý právě jakoby dovnitř. Takže tou vni...*“ Lektor nedořekne větu a rozhodne si ještě prověřit, zda děti chápou, co právě řekl: „*Rozumíme? Jak to myslím?*“

Na tuto otázku reaguje jeden z chlapců další otázkou: „*A tady to ramínko jak je to zašitý, tak máme mít tady nebo...*“ Lektor okamžitě odpovídá: „*Dovnitř. Právě dovnitř, jo?*“

Pak sleduje chlapce, jak si bandáž navléká na prst a zhodnotí správnost navléknutí souhlasným kývnutím hlavy a konstatováním: „*Tak. Ano.*“ Pro vysvětlení ještě dodává: „*Jo, vidíš, jak je to tam zašitý, tak to zašitý, ten vnitřek, se dotýká dlaně.*“ Po chvilce ještě lektor vysvětluje, že je takhle správně proto, že by se jim to v opačném případě nepodařilo na konci zapnout.

Lektor ještě chvíli ukazuje, jak se správně váže bandáž, a vše pečlivě vysvětluje. Pokaždé, když si myslí, že je nějaká část potřeba zdůraznit (například aby měly děti vždy bandáž narovnanou, aby si jí moc neutahovaly či důležitost ovázání palce), upoutá lektor pozornost dětí zvýšeným hlasem a upozorní je na to, že jde o „*důležitou*“ věc.

Když dokončí omotávání ruky, dívá se na chlapce a zhodnocuje jeho snahu: „*Adame, supr, krásně.*“ Jelikož druhý lektor vidí, že chlapec je teprve v půlce vázání, přichází mu na pomoc. Vysvětlí mu, že se mu bandáž začíná kroutit, a proto mu pomáhá s jejím narovnáním.

Lektor, který vysvětloval vázání, dává dětem, které si ještě namotávají bandáže, instrukce, aby si je ještě domotaly, a zbylým dětem dává příkaz, aby si nandaly rukavice. Své instrukce doplňuje gesty, které ukazují pohyb namotávání bandáže či pohyb nasazení rukavice na ruku.

Poté mu jeden z chlapců oznamuje, že si bandáže zapomněl doma, že má s sebou jen chrániče na zuby. Lektor příkyvuje na znamení přijetí informace a vzápětí ještě dodává, že děti, které s sebou mají chrániče na zuby, si je mají vzít. Tuto informaci opět doplňuje neverbálním signálem, kdy ukazováčky a prostředníčky obou rukou spojuje v úrovni brady a pohybem prstů naznačuje „nasazení něčeho na něco“. Jeden z chlapců potvrdí přijetí informace tím, že vstane a jde si pro chrániče na zuby.

Mezitím se snaží děti upoutat pozornost lektora a překřikují se navzájem. Lektor jim vysvětlí, že neslyšel, co říkají a opakuje svoje instrukce: „*Tak, ted' jsem neslyšel nikoho, nicméně trvá to, co jsem řek, vezmeme si chrániče na zuby. Kdo má.*“ Lektor očekává, že děti pochopily jeho instrukce a obrací se k druhému lektorovi, stojícímu vedle něj, a ověřuje si, kolik mají ještě času do konce lekce.

Když si lektor ověří, že mají dostatek času, obrací se zpět k dětem a pohledem kontroluje jejich reakce na předchozí informaci. Když dojde pohledem na chlapce, který si již vložil chránič na zuby do pusy, neubrání se smíchu. Poté ještě chlapce poškádlí: „*Adame....nebolí tě to, ta pusa?*“ Chlapec je sice mimo záběr videa, ale můžeme slyšet, že se snaží lektorovi odpovědět. Jelikož však má v puse chránič na zuby, vydává jen různé zvuky.

V tu chvíli začíná mluvit jiný chlapec a lektor se k němu otáčí, aby ho vyslechl. Chlapec v reakci na otázku, kterou položil lektor druhému chlapci, konstatuje: „*Maminka mi to zkrátila, protože mě to vzadu tlačilo.*“ Lektor potvrzuje přijetí informace zopakováním části věty a vysvětluje chlapci: „*Ano, já to mám taky zkrácený, mě to tam taky tlačí, jo? Občas někdo prostě má takovou pusku, tak tvarovanou, že je mu to tam nepohodlný, tak si to zkrátí.*“ Poté svůj pohled upírá k druhému lektorovi, který to přijímá jako signál, aby zareagoval, a lektor souhlasně přikývne, potvrdí toto tvrzení souhlasným „*jo*“ a ještě dodá, že si to doma můžou ustríchnout nůžkami nebo odříznout nožem.

Za lektorem vzápětí přibíhá chlapec s chrániči na zuby a ptá se lektora, kam si má dát víčko od krabičky. Lektor přijímá otázku a reaguje na ní odpovědí: „*Tady třeba nahoru na podium, jo?*“

Druhý lektor zatím uklízí na stranu židli, na které seděl a snaží se děti namotivovat: „*Pod'te kluci, jo? Ať stihneme pytel a stihneme si zazápasit. Trošku to zrychlete.*“ Děti reagují radostným křikem.

Jeden z chlapců se táže, zda si zahrají „pavouky“¹⁷. Lektor potvrdí přijetí této otázky a motivuje děti ještě formou odměny, když odpovídá: „*Když stihneme, tak si dáme „myslivce“*“¹⁸.

Poté lektori vyzdvihují pytel a jeden z nich se po chvilce odebírá k dětem. Všimne si, že se chlapec, který si namotává bandáže, zasekl při omotávání, protože se mu bandáž překroutila. Přijde k němu a pomáhá mu ji narovnat. Zároveň se ho snaží popohnat slovem „*šup*“, aby už mohli přejít k další části lekce.

Když druhý lektor vidí, že jsou skoro všechny děti již připravené, dává jim pokyn, aby se přemístily k boxerskému pytli. Když vidí, že jeden chlapec nemá rukavice, ptá se: „*Adame, kde máš rukavice?*“ Ačkoli lektor položil otázku, jde spíše o upozornění žáka na fakt, že rukavice nemá, a proto chlapec neodpovídá a reaguje tím, že si běží pro své rukavice k podiu.

Jakmile se chlapec vrátí s rukavicemi, utiňuje lektor děti, které si povídají, pískáním. Když ani to nepomáhá, zkouší tlouci pěstí do dlaně. Po chvilce se děti utiňují a lektor začne dávat instrukce a názorně ukazovat co se bude dít. Protože ví, že ztratili spoustu času tím, že se děti učily navlékat bandáže, popohání děti pokřiky „*šup*“ a „*jedem*“.

¹⁷ Pavoukem je myšlena hra, kdy jedno dítě běhá po čtyřech a snaží se chytit ostatní děti. Jakmile někoho chytí, je pavouk s ním a snaží se takto pochyťat všechny.

¹⁸ Myslivec je další pohybová hra. Zvolí se jedno dítě, které bude myslivec a určí se mu jeho rajón. Přes tento rajón probíhají ostatní děti a snaží se, aby nebyly chyceny. Hra opět končí, když jsou všichni pochyťaní.

Sotva první chlapec provede úder do pytle, zastavuje ho lektor a ověřuje si, zda dávají ostatní děti pozor: „*Co udělal za chybu Adam? Všimli sme si?*“ Na jeho otázku se mu dostává odpovědi doprovázené chybně zopakovaným pohybem: „*Jó, že dal takhle a měl jít přední.*“ Lektor hned chlapcovu správnou odpověď zhodnotí a pochválí ho: „*Ano. Výborně, Adame. Chválím tě.*“

Poté se obrací na chlapce, který stojí u pytle a ověřuje si, zda pochopil, co udělal špatně: „*Adame, jo? Jasný? Víš, kde byla chyba?*“ Lektor ani nečeká na odpověď a pobízí chlapce: „*Zkus to napravit.*“ Chlapec kývne hlavou na znamení, že se o to pokusí a opět udeří do pytle. Tentokrát sice správnou rukou, ale lektor stále není spokojený. Aby se chlapec, který sotva začal, necítil příliš ponižovaný stálými opravami, odkazuje lektor na to, že tuto chybu dělá většina dětí: „*Kluci, dělá to...není to jenom tvoje chyba, Adame, ale dělá to tady většina z vás. Vy ten úder děláte tímhle způsobem.*“ Lektor se chystá předvést chybný úder a snaží se vynutit si pozornost. Větu ale nedořekne, protože se zadívá na jednoho z chlapců, který právě plive na zem tělocvičny.

Na lektorovi je vidět silné rozhořčení. Umocňuje to tím, že žákovi řekne jen jedno slovo „*padesát*“ znamenající, aby si dal padesát angličáků. Zároveň rázným pohybem ukazuje směrem od dětí, aby bylo jasné, že má chlapec vystoupit ze zástupu a dělat je jinde. Vzápětí dodává: „*A potom, Adame...nejdřív si dojdeš na záchod, utrhneš si toaleták a celý to tady vytřeš, cos tady poprskal. Pak si dáš těch padesát, jo? Jed’.*“ Chlapec potvrzuje přijetí příkazu a odchází na záchod pro toaletní papír.

Poté se lektor obrací opět k dětem: „*Kluci! Ted’ mě dobře poslouchejte, protože to je největší chyba, kterou děláte. Úder vedete tímhle způsobem.*“ Opět se snaží ukázat pohyb, ale zadívá se směrem k podiu a upozorňuje chlapce, který tam stojí, že už dávno měl být u nich.

Když to dořekne, provádí konečně chybný pohyb dětí, který spočívá ve snaze odtlačit pytel. Vzápětí vysvětlí, proč je to špatně. Ukazuje dětem, že je potřeba být rychlý. Poté ukáže pohyb správný. Pro jistotu pak ještě jednou ukáže chybný úder a komentuje ho slovy: „*Né tohle, jo?* Pak si ještě ověřuje, že děti pochopily, co se jim snaží říct.

Jakmile se chlapec pokusí znovu o úder, opět ho zastavuje lektor a ptá se, kde udělal chybu. Když vidí, že chlapec neví, rozhodne se ho nejdříve pochválit: „*Úder dobrý, to bylo supr.*“ Poté mu objasní, že chyba byla v tom, že opět začal zadní rukou.

Chlapec už ví, jak to má správně být a opravuje své předchozí pokusy. Po chvíli se však zasekne, když má udělat kop a řeč jeho těla prozrazuje, že si není jist, co přesně po něm

lektor chtěl. Chvilku přešlapuje z jedné nohy na druhou, a když lektor vidí, že chlapec neví, co má dělat, zopakuje mu instrukci: „*Přední round kick.*“

Chlapec ví, že už musí vykopnout, a tak kopne. Bohužel ani tentokrát to není správně a lektor ho pokárá. Zatímco lektor kárá chlapce, druhý lektor odsouvá ostatní o kousek dál od chlapce u pytle, aby mu nepřekáželi v pohybu.

Protože chlapec ukázal jiný kop, přijímá to lektor jako informaci, že chlapec neví, co je round kick, a tak se rozhodne ověřit znalosti ostatních dětí a ptá se, kdo mu kop ukáže.

Jeden z chlapců se po chvilce váhání hlásí a lektor potvrzuje přijetí signálu tím, že chlapce osloví a poprosí ho, aby ukázal ještě jednou celou kombinaci. Chlapec však špatně pochopí lektorovu instrukci a ukazuje pouze kop. Lektor kývnutím potvrdí správnost kopu a dožaduje se opět celé kombinace včetně úderů: „*Tak a ukaž kombinaci – přední, zadní a ze přední round kick.*“

Mezitím, co chlapec ukazuje kombinaci úderů a kopu, přijde ze záchodu chlapec s celou rolí toaletního papíru. Děti se začnou smát a lektoři se soustředí na chlapce. Jeden lektor se ptá: „*Kdes to vzal?*“ Ale je vidět, že odpověď neočekává. Chlapec se pak otáčí zpět a vychází znovu z tělocvičny.

Druhý lektor však chlapce vrací zpět a dává mu příkaz, aby po sobě uklidil. Chlapec potvrdí přijetí informace tím, že se vrací do tělocvičny a spokojený lektor se obrací ke chlapci, který měl problémy s úderem: „*Je to jasný, Adame?*“ Chlapec mírně přikývne a lektor pokračuje: „*Tak to chci vidět ještě jednou.*“

Chlapec se opět snaží o správnost úderů. V jeho výraze je vidět soustředění, ale opět vykopává špatnou nohu. Lektoři ho upozorňují, že to má být přední noha a chlapec potvrdí přijetí informace správným kopem. Jeden z lektorů pak pobídne chlapce, aby se pokusil o lepší kop. Chlapec však opět kope špatně, a tak mu lektor vysvětlí, že ten kop má být do strany pytle a že to, co chlapec dělá, je pushkick. Tentokrát chlapec již kopne správně a lektor si k pytli volá dalšího.

Ten provede kombinaci správně, ale chybí mu trocha energie. Proto ho lektor pobízí: „*Sekej to.*“ Chlapec potvrdí přijetí jeho pobídky a dává do úderů více energie. Proto se mu dostává zasloužené pochvaly od lektora: „*Ted' to de pěkně. Supr, Adame. Paráda.*“

Na boxerském pytli se vystřídají ještě dva chlapci a poté se druhý lektor rozhodne, že jim vymezí prostor, za který nebudou moci, dokud nebudou na řadě. Odsouvá děti dozadu a pokládá na zem před ně chrániče na nohy, kterými utvoří čáru. Zároveň děti informuje, že nemají čáru přešlapovat.

Druhý lektor si k pytli zavolá dalšího chlapce. Ten provede údery i kop správně, ale lektor ho informuje, že pytel by se při kontaktu s ním neměl vůbec hýbat. Chlapec to zkusí znovu a lektor spokojeně kýve hlavou a volá si dalšího chlapce.

Chlapec udělá první údery a lektor ho přerušuje: „*Tak, ale tohle nenenene. To je špatně.*“ Vzápětí ukazuje špatné údery a vysvětluje, proč jsou špatné. Když to chlapec zkusí znovu, zhodnotí lektor jeho snažení pochvalou a souhlasným kývnutím hlavy. Dalšího chlapce také lektor chválí.

Když si zavolá posledního chlapce, chce po něm, aby si vylepšil kop nohou. Chlapec potvrdí přijetí informace a opakuje svůj kop. Lektor však stále není spokojený, a tak se rozhodne, že chlapci vysvětlí provedení kopu. Zároveň provedení sám ukazuje. Když to pak chlapec zkouší a nejde mu to, přichází lektor k němu. Jednou rukou ho přidržuje za rameno, aby nespadl, a druhou rukou mu zvedá nohu do výšky a ohýbá ji v koleni. Poté nohu pustí a dá chlapci signál, aby kopl. Tentokrát je lektor spokojený, a protože vidí, že si chce chlapec ještě jednou zkusit celou kombinaci, ptá se ho: „*Ještě jednou?*“ Chlapec neodpoví, ale rovnou přichází k pytli a kombinaci provádí. Když lektor vidí, že se chlapec zlepšil, souhlasně kývne na znamení „ano, takhle už je to správně“ a zhodnotí jeho výkon: „*No! Supr.*“

Poté se lektor ptá svých žáků, zda již všichni byli u pytle a chlapec před ním odpovídá: „*Ne, já ne.*“ Lektor ho proto gestem ruky a slovy „*Tak pod, Adame.*“ pobídne, aby si kombinaci zkusil, ale pak se zarazí a oznamuje chlapci: „*Vždyť si byl, Adame.*“ Chlapec však namítne, že jen jednou a lektor mu vysvětlí, že všichni byli jen jednou. Chlapec pak potvrdí přijetí informace tím, že se otáčí k lektorovi zády a odchází.

Děti dostávají od lektora novou instrukci „back kick“¹⁹. Lektor si k sobě volá prvního chlapce. Poté se jeho pohled zaměří na místo, kde je chlapec s toaletním papírem, který je bohužel mimo záběr kamery. Lektor se na něj nevěřícně dívá a pak se otáčí k druhému lektorovi a ukazováčkem mířícím směrem k chlapci mu naznačuje, aby se na dané místo podíval. Poté se dívá zpět za chlapcem a jeho tělo, mírný pohyb rukou i mimika dávají jasný signál „nevím, co to děláš“. Opět se pohledem vrací k druhému lektorovi, jako by od něj očekával vysvětlení. Ten však také nechápe, co chlapec dělá, a tak se lektor obrací na žáka a káravým tónem mu sděluje: „*Máš to vytírat rukama. Ty čuně!*“ Sice nemůžeme vidět, co chlapec dělá, ale ozývá se smích a z lektorovi reakce můžeme vycítit nepochopení a lektorovo gesto ruky se dá přeložit jako otázka „je tohle možný?“.

¹⁹ Back kick je odborné označení kopu z otočky, při kterém je soupeř zasahován přímo zepředu.

Mezitím, co lektor věnuje pozornost druhému chlapci, vyčkává chlapec, který stojí připraven u boxovacího pytle, na pokyn lektora. Když se ho dočká, provádí správný výkop. Lektor ho pak náležitě odmění pochvalou: „*Výborně, to byl krásnej back kick.*“ Chlapec odchází a projevuje radost z povedeného pohybu několika prudšími pohyby rukou.

Poté si lektor postupně volá všechny děti k pytli a jejich počínání vždy vyhodnocuje. U povedenějších kopů vyhodnocuje slovem „*super*“, u méně povedených pak slovem „*dobře*“, případně jen kývnutím hlavy.

Jeden z chlapců svůj kop příliš úspěchá a netrefí se do pytle. Lektor se usměje a uskakuje, čímž dává chlapci signál „*ty jsi nebezpečný*“. Druhý lektor to vidí a komentuje chlapcovo počínání slovem „*jéžišmarja*“. Poté k chlapci přistupuje a ukazuje mu na nohy a ptá se: „*Jak mají být ty nohy?*“ Chlapec se postaví do správného postoje a společně se slovy lektora, který popisuje vždy následující pohyb, provádí celý kop znovu. Tentokrát chlapec kopne do pytle, ale svalí se na zem. Lektor zhodnotí jeho opravný kop slovy: „*Nó, vidíš. Ale nepadej u toho.*“ Jelikož druhý lektor již volá jiné jméno, dostává chlapec signál, že tento kop byl již přijatý a po čtyřech se sune pryč.

Další z chlapců se také netrefuje do pytle, a proto ho lektor kárá, že je potřeba se nejdřív podívat kam kope. Druhý pokus už je provedený správně a lektor volá posledního chlapce. K jeho kopu má také připomínku, že dělá příliš velký krok, ale již nevyžaduje zopakování, a tak chlapec odchází.

Lektor se si ověřuje otázkou, zda byli již všichni. Děti potvrdí přijetí otázky a odpovídají „*jo*“. Když se lektorovi dostane kladné odpovědi, dává dětem další instrukce – „*round kick ze zadní nohy s výskokem*“. Jelikož některé děti reagují na tuto skutečnost negativně, rozhodne se lektor, že jim pohyb zopakuje a znovu vysvětlí. Aby si byl lektor jistý, že děti pochopí, co mají dělat, pohyb zopakuje ještě jednou.

První chlapec, který jde zatím k pytli, se pokouší o pohyb, ale vykopne špatnou nohou. Lektor ho proto opravuje: „*Ze zadní nohy. Ze zadní.*“ Chlapec přijímá informaci a zkouší to znovu, tentokrát správnou nohou. Když lektor vidí, že má chlapec problémy, ukáže mu pohyb znovu se slovy: „*Vyskočíme a kopnem, jo?*“ Vzápětí povzbuzuje chlapce slovy: „*Není to těžký to udělat.*“ Chlapec se tedy více odrazí, vyskočí a kopne. Tentokrát je lektor spokojen a zhodnotí snažení chlapce slovy „*dobře*“ a „*supr*“.

Lektor si k sobě volá dalšího chlapce. Jelikož chlapec neví, co má dělat, dá mu lektor příkaz, aby si za trest udělal deset angličáků. Když chlapec odporuje, zvyšuje mu lektor počet

o deset, vzápětí o dalších deset. Poté si volá další děti a vždy vyhodnocuje jejich snažení pochvalou.

Když si všimne, že druhý lektor jde k chlapci, který dělá angličáky, upozorní ho, že jich má dělat třicet. Poté si ho lektor v zadní části tělocvičny bere stranou a sedá si k němu čelem, aby mohl kontrolovat správnost provedení angličáků.

K lektorovi, který stojí u pytle, zatím přichází chlapec, který hned, jak dojde na místo, provádí kop. Lektor proto upozorňuje všechny děti: „*U toho kopu si stoupněte do postoje normálně.*“ Chlapec potvrdí přijetí informace tím, že si stoupne do postoje a pak zkouší kop znovu. Tentokrát je lektor již spokojený a posílá ho gestem ruky spojeným s kývnutím hlavy pryč.

Když k lektorovi přichází další chlapec, oznamuje mu, že neví, co má dělat. Lektor se usměje a ptá se: „*Chceš si dát dvacet?*“ Chlapec zavrtí hlavou a lektor ho pobídne: „*Tak pod’.*“ Chlapec však stále stojí a neví, co se má dělat. Proto lektor kývne na stranu tělocvičny, na znamení toho, kde si má chlapec udělat angličáky, a dodá: „*Tak si dej dvacet.*“ Chlapec odchází na určené místo a začíná dělat angličáky.

K lektorovi přichází poslední dva chlapci. Oba za snahu pochválí a poté se obrací ke všem dětem se slovy: „*A zazápasíme si.*“ Poté dává dětem příkaz, aby se shromáždily na lavičce, a ptá se, kdo z nich chce zápasit. Děti okamžitě reagují zdvihnutím ruky a pokřikují na lektora. Proto se lektor obrátí na jednoho z chlapců a ptá se ho, s kým bude zápasit. Chlapec potvrzuje přijetí otázky a odpovídá. Lektor si ještě ověřuje, že pochopil odpověď správně a poté chlapce pobízí: „*Tak pod’te, kluci.*“ Vzápětí informuje, že můžou dělat i kopy. Jelikož si však uvědomuje hrozící nebezpečí, upoutává na sebe lektor pozornost tlesknutím a zdvihnutím rukou. Když má pocit, že ho děti vnímají, určuje dětem pravidla zápasu a informuje je o tom, že za porušení pravidla bude trest v podobě padesáti angličáků. Lektor vysvětluje, že se bude kopat jen nad pas a ukazuje dětem pomocí rukou povolenou oblast: „*Kopy pouze nad pás. Kopeme nad pás. To znamená, že nekopeme do nohou. Jasný? Kopeme vejš.*“ Jeden z chlapců si chce ujasnit, vymezený prostor a ptá se: „*A na hlavu?*“ Lektor potvrdí přijetí otázky a odpovídá: „*Na hlavu můžem.*“ Poté se obrací ke chlapcům, kteří stojí připraveni na zápas, a s tlesknutím ho zahajuje: „*Jedem! Fight!*“

Sotva lektor odstartuje zápas, zastavuje ho, jelikož vidí, že chlapec kopl druhého do nohy, a proto si ověřuje, že chlapec pochopil pravidla: „*Co sem říkal, Adame?*“ Chlapec si je vědom toho, co lektor říkal, a proto smutně odpovídá: „*Od pasu nahoru.*“ Lektor přikyvuje

a potvrdí správnost odpovědi. Protože však vidí, že to chlapce mrzí, pohrozí lektor zdviženým ukazováčkem a dodává lektor: „*Tak. Ještě ti to odpustím, ale teď už to bude za stovku.*“

Lektor znovu odstartuje zápas slovem „*fight*“ a máchnutím ruky. Na chlapcích je vidět opatrnost, se kterou teď přistupují k zápasu. Dávají pomalé a slabé údery. Jeden z chlapců provede kombinaci předního a zadního direktu s round kickem, a tak ho lektor pochválí: „*Ano. Supr! Hezká kombinace!*“ Jelikož však vidí, že chlapci ve svých pohybech váhají, pobízí je lektor: „*Bud'te aktivnější!*“ Poté povzbuzuje chlapce, který dává druhému lehký úder: „*A hned znova.*“ Když chlapec lektorovi vyhoví, ohodnocuje ho lektor pochvalou: „*Supr, Adame!*“ K druhému chlapci se otáčí s pokáráním: „*A hýbej se. Nestůj jenom na místě.*“ Chlapec potvrzuje přijetí lektorova kárání tím, že při dalším úderu druhého chlapce uhne na stranu. Chlapec tak jen promáchně a nezasáhne ho.

Po chvilce lektor ukončuje zápas chlapců: „*A stóp.*“ Vzápětí dodává, že si mají chlapci ťuknout²⁰ a ukazuje pohyb pěstmi k sobě.

Jakmile ostatní děti vidí, že je konec zápasu, zvednou ruku a jdou k lektorovi. Lektor oslovuje jednoho chlapce a ptá se ho: „*S kým chceš jít, Adame?*“ Chlapec pokládá svou boxerskou rukavici na rameno chlapce vedle něj. Lektor přijímá neverbální signál a konstatuje: „*Tak s Adamem, jo?*“ Poté jim neverbálním gestem ruky naznačí, aby šli k němu. Chlapci se staví čely k sobě a lektor dává poslední instrukce: „*Lehce. Od pasu nahoru.*“ Vzápětí startuje zápas máchnutím ruky a slovem „*fight*“.

Když chlapci začnou se sparringem²¹, komentuje lektor jejich počínání. Zejména se snaží upozornit jednoho z chlapců na to, že si málo kryje obličej. Když lektor vidí, že jeden z chlapců zasazuje druhému příliš úderů, zastavuje jejich zápas slovem „*stop*“ a společně s doplňujícím gestem ruky je svolává k němu. Jakmile chlapci dojdou na určené místo, ptá se lektor méně aktivního chlapce: „*Dobrý, Adame?*“ Chlapec kývne hlavou a tím ujišťuje lektora, že je vše v pořádku. Poté se lektor obrací ke druhému chlapci s výtkou: „*Trošku zvolni, jo?*“ Jakmile to dořekne, znovu zahajuje jejich zápas slovem „*fight*“ a sleduje, zda se chlapec umírní. Chlapec však nepolevuje. Jelikož mu však druhý chlapec uhýbá, zasazuje mu méně ran. V jednu chvíli chlapec promáchně nohou a padá k zemi. Druhý chlapec to zaregistruje a okamžitě toho využívá. Lektor však zastavuje zápas a obrací se ke všem dětem

²⁰ Myšleno ťuknutí rukavicemi, které se provádí na začátku i na konci kickboxerských zápasů a značí tak přátelský souboj.

²¹ Sparring je v kickboxu označení pro zápas dvou lidí. Při sparringu se nejlépe člověk naučí využívat různých kickboxových technik na pohyblivém cíli a chránit se.

se slovy: „*Kluci, když ten druhý leží nebo vstává, jo? Tak neútočíme. Necháme ho, ať se v klidu postaví a zabalí. Jo?*“ Poté opět zápas odstartuje stejným způsobem jako dříve. Po chvíli již zápas ukončuje úplně a chválí chlapce: „*Supr!*“

Mezitím, co chlapci odchází na lavičku, určuje lektor další dva, kteří půjdou zápasit. Připomíná jim, že mají zápasit lehce a odstartuje zápas. Chlapci však začnou hned tvrději, a tak je lektor napomíná: „*Lehce!*“ Chlapci potvrzují přijetí káravého tónu v hlase lektora a zvolňují. Poté jim ještě lektor připomíná, že mají kopat výš. Po chvíli lektor přichází k jednomu chlapci a dotýká se jeho rukavice. Mírně se k němu předkloní a pokárá ho: „*Adame, zvolni nebo bude sto angličanů.*“ Chlapec reaguje tím, že své úderý zjemní a lektor spokojeně konstatuje: „*Ano.*“

Během zápasu lektor chlapce informuje: „*Já chci vidět kopy na hlavu.*“ Poté, co se jednomu z nich podaří výkop na hlavu, lektor spokojeně zhodnotí chlapcovo snažení. Ještě chvíli je nechává zápasit a pak zápas ukončuje. Chlapci si ťuknou rukavicemi a odchází si sednout.

Jakmile chlapci odejdou, obrací se lektor k ostatním dětem: „*Kdo ještě nebyl?*“ Když vidí, že se někteří chlapci hlásí, osloví dva z nich a zavolá je k sobě. Poté jim obvyklým způsobem zahájí zápas.

Chvíli chlapce pozoruje, a když vidí, že se snaží, ohodnotí jejich snahu pochvalou. Vzápětí chce vyvolat reakci chlapce, který právě útočí a dodává: „*A zakončená kopem!*“ Když vidí, že chlapec splnil jeho přání, kýve hlavou a uznale dodává: „*Dobře. Dobře.*“

Mezitím, co děti zápasily, ukončil druhý lektor počítání angličáků v zadní části tělocvičny a přišel k dětem na lavičce. Klekl si k chlapci, který mu pokládal nějakou otázku. Bohužel na záznamu není slyšet, na co se chlapec ptal, ale jelikož se lektor dívá na hodinky a konstatuje, že už bude konec, týkala se otázka pravděpodobně náplně lekce.

Děti sedící na lavičce se začínají mezi sebou hlasitě bavit. Ani jeden lektor je však již nenapomíná, jelikož zrovna nic nevysvětlují a jen sledují zápasící chlapce. Až když se dva chlapci zvednou z lavičky a překáží zápasícím chlapcům, napomene je lektor, aby si sedli. Po chvíli ukončuje zápas: „*Á stop.*“ Opět upozorní chlapce, aby ukončili zápas ťuknutím, a zhodnocuje jejich výkon pochvalou: „*Pěkný to bylo. Dobřej zápas.*“

Jakmile chlapci odejdou, obrací se lektor opět ke všem dětem a ptá se, kdo ještě nebyl. Děti zvednou ruce a lektor je gestem ruky pobízí, aby šli k němu. Opět zahajuje zápas mávnutím ruky a slovem „*figth*“. Děti si poté ťuknou rukavicemi a začínají boxovat. Jelikož aktivnější chlapec zatlačí méně aktivního ke stěně, radí mu lektor, aby uhýbal do strany,

a přerušuje zápas. Poté jde k chlapcům a gestem ruky jim naznačí, aby se vrátili na místo, odkud začínali. Opět zahajuje zápas slovem „*fight*“ a po chvilce zápas ukončuje definitivně. Chlapci si ťukají rukavicí a lektor se obrací ke všem dětem a dává jim příkaz, aby si vše sundali (myšleno chrániče na nohy a boxerské rukavice), srovnali to do krabice a pak šli k podiu.

Zatímco děti utíkají ke krabici, jde se lektor připravovat na následující hodinu. Druhý lektor, který dosud seděl vedle dětí a jen tiše sledoval zápasy, vidí, že některé děti vybavení neuklízí, ale hází si s ním. Proto k nim přichází a přísně je kárá: „*Tak, kdo to má sundaný, tak si sedne k podiu. Jo? Nebudem dělat kraviny. Sundáme si to. Šup!*“ Zároveň pomáhá jednomu z chlapců se sundáním rukavic. Když mu je sundá, obrací se opět ke všem dětem a popohání je: „*Šup šup. Makáme kluci, jo?*“ Poté ukazuje na chlapce, který je již hotov a kárá ostatní: „*Podívejte se. Adam už to má sundaný.*“

Když lektor vidí, že už to má většina dětí sundané a jen blbnou, dává jim příkaz, aby se posadili, a dohlíží na poslední chlapce. Jakmile jsou již všichni hotovi, chce lektor, aby se přihlásili ti, kteří jdou do družiny. Děti potvrdí přijetí otázky a reagují zdvižením ruky. Protože se však děti kolem lektora různě hemží a hlásí se i dítě, které vykřikuje, že do družiny nejde, dá si lektor ruce v bok a přísným tónem opakuje příkaz: „*Tak znova. Sednout k podiu. Sedněte si k podiu všichni.*“

Děti se přemísťují k podiu a sedají si. Poté lektor opět zopakuje, aby zvedly ruku ty děti, které jdou do družiny. Aby opět nenastaly zmatky, požaduje, aby zvedly pravou ruku, a ukazuje, která to je. Poté spočítá zdvižené ruce, ukáže na tři chlapce, kteří ruku nezvedli, a ověřuje si, zda to pochopil správně: „*Vy tři nejdete?*“ Chlapci potvrdí lektorovi jeho domněnku odpovědí „*My nejdem*“ a lektor informuje ostatní chlapce: „*Máte tři minuty na to, abyste se převlíkli.*“ Zároveň se dívá na hodinky, aby dal dětem signál, že tři minuty opravdu bude sledovat. Děti přijímají lektorův signál a utíkají do šatny.

6.2 Analýza – kickbox

6.2.1 Komunikační situace

Lekce kickboxu probíhá v prostorách malé tělocvičny na základní škole. Oproti první lekci je zde dvojnásobný počet dětí, ovšem také dvojnásobný počet lektorů. Akustika místnosti je dobrá, zde je obtížnost v komunikaci dána spíše počtem dětí. Jelikož jsou na ně však lektori dva, navíc muži se silným hlasem, probíhá komunikace většinou bez komplikací.

Lektoři se během lekce pohybují po celé místnosti. Někdy lektor stojí za dětmi, jindy před nimi, někdy sedí, jindy zase stojí, je to různé. Přesto bych řekla, že opět převládá situace, kdy lektor stojí před dítětem (případně sedí na zvýšeném podiu, které zde mají k dispozici) a komunikuje s ním „z očí do očí“.

V této lekci je přístup individuálnější. Je to dané zejména počtem lektorů jelikož jeden se může věnovat jednotlivci, zatímco druhý se zaměřuje na zbývající skupinu. Nastává tak nejčastěji komunikační situace lektor – dítě, zejména při rozcvičce a v hlavní části tréninku.

6.2.2 Verbální komunikace

Jelikož jsou v této lekci dva lektori, budu je označovat lektor 1 a lektor 2. V úvodu lekce děti dostávají instrukce k trase, po které mají běžet. Nejdříve lektor 1 děti **informuje** o tom, jak mají dráhu probíhat a názorně jim to ukazuje: „*Takhle budete stát. Úroveň začíná tady, mezi krabicí a schody. A běžíme...vedle pytle až támhle nakonec toho provazu...a od konce toho provazu poběžíme, budeme přesně kopírovat ten provaz. To znamená běžím, běžím a běžím kolem, jo?*“.

Pochopení instrukcí si lektor 1 **ověřuje** zjišťovacími otázkami. Pro ty používá jak jednoslovných tvarů (např. „*Jasný?*“), tak víceslovných (např. „*Je nám jasný všechno?*“). Vzhledem k tomu, že lektor po otázce pokračuje ve výkladu, je zřejmé, že počítá s tím, že kdyby něco jasné nebylo, děti by se ozvaly.

V případě, že lektor 1 zjistí, že jsou stále nějaké nejasnosti, **vysvětlí** a upřesnění pohyb na dráze. Například když jeden z chlapců běží špatně a lektor se mu snaží vysvětlit, že běží stále kolem provazu a že je to jako by se toho provazu držel: „*Adame, kolem provazu. Furt se drž provazu. Jako by ses držel. Akorát musíš vedle sebe.*“

Lektor 2 se v této části moc verbálně neprojevuje. Pouze pokud vidí, že chlapci něco dělají špatně, tak je upozorní na chyby, případně je **pokárá**. Například v situaci, kdy si chlapci ulehčují dráhu tím, že se šoupou po zadku: „*Nesedáme si na zadek!*“ Dále užívá kárání například v momentě, kdy chce něco vysvětlit, ale chlapci neposlouchají: „*Kluci! Všichni dávají pozor.*“

Lektor 1, jehož verbální komunikace v této části převažuje, užívá nejčastěji **oslovení**, které upozorňuje chlapce na to, že jsou na řadě a mohou již provést činnost, která byla pro daný úsek stanovena. Toto oslovení je realizováno většinou pomocí jména konkrétního chlapce, někdy je však nahrazováno pobídkou „*pod*“ případně jen slovy „*hej*“ či „*další*“.

Mimo jiné lektor 1 užívá hojně také **pobídek a povzbuzování**. Různými prostředky se tak snaží děti povzbudit, probudit v nich větší aktivitu či zrychlit tempo v jakém provádí činnost. Pro zrychlení tempa používá lektor 1 nejčastěji pobídku „jedem“ či „přidej“. Místy se objevují i pobídky jako „pod“ či „šup“. Například když děti běží dráhu v opačném směru než poprvé a lektor 1 se snaží povzbudit chlapce: „No, dobře, dobře...pod', pod', pod'.“

Lektor 1 se také snaží děti dobře **upozornit na změny**, které v průběhu dráhy nastávají. Zejména se snaží vždy jasně označit začátek a konec jedné série. Na začátek lektor 1 většinou upozorňuje startováním, kdy dětem oznámí, aby se připravily, a poté odstartuje činnost slovem „hej“, „jedem“ či „ted“. Úsek lektor 1 ukončuje většinou instrukcemi k dalšímu úseku. Tím dává najevo, že ten první považuje za splněný. Například když lektor 1 vidí, že již všechny děti doběhly do cíle, dává nové instrukce: „A jedeme to pozádu, jo?“

Občas je úsek nejdříve zakončen **zhodnocením** a až pak teprve následují další instrukce. Například když chlapci doběhnou a lektor 1 je chválí: „Výborně! Moc pěkně ste běželi. Super! Tak by to mělo vypadat, na zahřátí.“ Až teprve poté následuje instrukce: „A ted' si to, kluci, zkusíme dát v opačným směru.“

Verbální komunikace je v úvodní části užitá zejména za těmito cíli:

- **informovat o průběhu lekce**
- **dosáhnout u dětí lepšího výkonu**
- **ověřit, zda je instrukce pochopena**
- **upozornit dítě, že je na řadě**
- **vysvětlit případné nejasnosti**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činností dětí**
- **oznámit začátek a konec jednoho pohybového tématu**

Během rozcvičky se verbální komunikace ujímá naopak druhý lektor (tedy lektor 2). Během rozcvičky převládá výklad lektora, který dává **instrukce** k lepšímu protahování. Užívá k tomu zejména celých vět, kterými dětem popisuje, co mají dělat. Například: „No, ještě protáhnout ty ruce.“ Občas používá jen krátké jednoslovné **komentáře** (např. „zespoda“ či „zatáhnout“).

Protože chlapec, který předcvičuje, chce protahovat po hlavě rovnou nohy, **upozorňuje** ho lektor 2 na chybu užitím a opakováním záporné částice „ne“ a **opravuje** ho, že protahování by mělo být postupné od hlavy až po nohy: „Nenene, Adame. Na zem ještě ne.“

Ještě nahoru. Ještě nahoru. Co je po hlavě? Co se rozcvičuje po hlavě?... Nahoru, šup! Co?...Ruce! Máš hlavu, pak máš ramena a ruce ještě.“

Lektor 2 také několikrát užívá **kárání**. Převažuje kárání v podobě otázky. Například když si lektor všimne, že se chlapci postavili jinak, než jim řekl, pokárá je: „*Kluci, proč zase stojíte jinak než předtím?*“ Tento typ kárání se objevuje i v situaci, kdy jeden z chlapců necvičí a lektor se ho ptá proč. V tomto případě je ovšem ze situace i hlasu lektora 2 jasné, že od něj nevyžaduje odpověď, ale aby začal cvičit, a proto řadím tuto skutečnost mezi kárání: „*Adame, proč to neděláš?*“ Dalším typem kárání, které lektor 2 používá je již klasické napomenutí: „*Adame, dělej to, co máš!*“

Lektor 2 si také během rozcvičky **ověřuje** otázkou „*Chápeme?*“, že děti pochopily, co se po nich chce.

Vždy, když je lektor 2 spokojený, potvrdí **přijetí** správného pohybu komentářem. Zejména užívá slova „*ano*“, „*tak*“, „*no*“ či zvolání „*hurá*“. Například když lektor 2 říká chlapci, že už může udělat to, co chtěl celou dobu a chlapec přemýšlí, co to bylo. Když na to přijde a pohyb vykoná, lektor 2 to okomentuje slovy: „*No. No, no, no, hurá!*“

Hlavním cílem verbální komunikace během rozcvičky tak je:

- **komentářem ulehčit pochopení pohybu**
- **upozornit na chybný pohyb**
- **opravit chybný pohyb**
- **ověřit, zda je instrukce pochopena**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činností dětí**
- **potvrdit přijetí správného pohybu**

Během hlavní části tréninku opět převládá verbální komunikace lektora 1. V této části lekce převládá zejména **informování** a **vysvětlování**. Lektori se snaží dětem vysvětlit, co mají dělat a jak toho mají docílit. Například hned na začátku hlavní části dává lektor 1 **příkaz** k navléknutí rukavic a chráničů, **informuje** je o tom, že postačí, když si rukavice vezmou zatím do ruky. Poté **vysvětluje**, proč tomu tak je: „*Ale v tomto případě si rukavice nemusíte nasazovat, jenom si je dejte do ruky zatím a navlíkneme si bandáže. Společně.*“

Poté se dětem snaží ukázat, jakým způsobem se bandáže nasazují, a doprovází ukázkou **komentářem**, který pomáhá dětem k lepšímu pochopení činnosti. Například když lektor 1 informuje o tom, že poutko si mají děti nasadit na ruku tak, aby se zašitá část dotýkala dlaně: „*Jo, vidíš, jak je to tam zašitý, tak to zašitý, ten vnitřek, se dotýká dlaně.*“

Vzápětí hned vysvětluje, proč je důležité, aby si děti bandáž nasadily správně: „*Protože pak by se nám to na konci nepodařilo zapnout.*“

Lektor 1 si také za pomoci zjišťovací otázky **ověřuje**, zda děti chápou, jakým způsobem mají bandáže nasadit. Jako příklad bych uvedla dvě otázky, které v této situaci použije: „*Rozumíme? Jak to myslím?*“ a „*Ostatní, je vám to nějak jasné?*“ Kromě otázek, které ověřují, zda děti chápou danou činnost, lektor 1 také užívá otázek pro zjištění, zda děti vnímají. Například: „*Kde byla chyba?*“

Mimo ověřovacích otázek, informování a vysvětlování, lektoři také často užívají **ukazatele**, které děti upozorní na konec jedné činnosti a začátek druhé. Například když děti trénují techniku na pytlí a lektorovi se něco nelíbí, upozorní slovem „*tak*“ na změnu a poté sdělí, proč činnost zastavil: „*Tak. Další věc. Kluci, dělá to...není to jenom tvoje chyba, Adame, ale dělá to tady většina z vás. Vy ten úder děláte tímhle způsobem.*“ Jako další příklad bych uvedla například ukazatel, který ukončuje jednu sérii cviků a oznamuje přechod na jinou: „*Tak a zkusíme si...round kick s výskokem.*“

Mezi další prvky komunikace, užívané v této části, patří opět **zhodnocení**. Toto vyhodnocení dětských výkonů prostupuje celou hlavní částí. V situaci, kdy děti postupně chodí k pytlí a předvádí různé techniky kickboxu, které se již naučily, se lektor 1 snaží jedno po druhém vyhodnotit zejména jedním slovem. Většinou jde o slova „*dobře*“, „*paráda*“ či „*super*“. V závěrečné části, kde děti zápasí, lektor 1 přidává i delší hodnocení a například tím vyzdvihuje to, co se mu líbí: „*Hezky, hezky, hezká kombinace.*“ Toto delší hodnocení se však objeví i během zkoušení technik, když jeden chlapec udělá správný kop a lektor 1 ho pochválí: „*Výborně, to byl krásnej back kick.*“ Zde však, jak již bylo řečeno, převládá spíše krátké hodnocení.

V případě, že lektor 1 není spokojený s provedením techniky, snaží se děti **upozornit** na chybu a **opravit** ji: „*Vy ten úder vedete tak, že odtlačujete pytel. Jo? Grr. Ne. To je úder k ničemu. To je strašně pomalý. Vy potřebujete seknout. Hophop.*“

Ani v tomto úseku se lektoři neobejdou bez napomínání. Lektor 1 například kárá chlapce, který je při sparringu příliš aktivní a dává tvrdé rány: „*Adame, zvolni! Nebo bude sto angličanů.*“ Dalším příkladem je třeba situace, kdy lektor 1 vidí, že jeden z chlapců není ještě připraven, a tak ho pokárá: „*Adame, už tady máš být.*“

Hlavním cílem verbální komunikace v hlavní části lekce kickboxu tedy je:

- **informovat o způsobu provedení činnosti**
- **upozornit dítě na chybný pohyb**

- **opravit chybný pohyb**
- **ověřit pochopení činnosti**
- **vysvětlit případné nejasnosti**
- **zhodnotit snahu dítěte**
- **upozornit na změnu činnosti**
- **káráním upozornit na nespokojenost s činností dětí**

6.2.3 Neverbální komunikace

V lekci kickboxu se opět objevují podobné neverbální signály jako u předchozích lekcí. Opět zde můžeme zaznamenat kývání hlavou, doteky, gesta ukazující směr či ukazující na někoho, tlesknutí, doteky či ruce v bok. Mnohem častěji se zde objevují gesta doprovodná, která nemají zjevně žádný větší význam pro recipienty, ale mluvčímu usnadňují vyjadřování.

Opět bych tedy začala konkrétními místy, kde se vyskytuje **kývání hlavou** a poukázala na cíle, za jakými je ho užito. Lektori kickboxu používají kývnutí hlavou zejména v hlavní části tréninku. Někdy jako doprovodné gesto k verbálnímu vyjádření souhlasu (například když lektor potvrzuje jednomu chlapci správnost nasazení bandáže), jindy opět může zastupovat verbální komunikaci. Tato situace nastává například tehdy, když jeden chlapec lektorovi oznamuje, že si bandáže zapomněl doma a má jen chrániče na zuby, a lektor mu kývnutím hlavy potvrdí přijetí informace. Další příklad, kdy kývnutí hlavy zastoupí verbální komunikaci, je z části tréninku, kde chlapec ukazuje lektorovi kop do pytle a lektor přikývne hlavou. Zde je cílem ukázat chlapci, že je pohyb správně proveden. Stejný cíl můžeme zaznamenat i v situaci, kdy jeden chlapec ukazuje lektorovi kop a lektor po zhlédnutí kopu přikývne a gestem ruky chlapci naznačí, že může odejít. Zde dostává chlapec jasný signál, že kop byl schválen a nemusí ho již opakovat. Zcela jiný význam má lektorovo kývnutí hlavou pro dalšího chlapce, který neví, co má dělat, a tak ho lektor posílá na stranu, aby si udělal několik angličáků. Lektorovo kývnutí hlavou je směřované k místu, kde si chlapec má angličáky udělat, tudíž zde kývnutí slouží jako ukazatel, nikoli jako gesto souhlasu. Ještě trochu jiný význam má kývnutí hlavy v konečné fázi hlavního tréninku, kdy lektor vyžaduje po jednom chlapci, aby zakončil kombinaci kopem, a ten jeho přání splní. Lektor je mile překvapen způsobem provedení a kývne uznale hlavou. Toto kývnutí je doprovázeno i výraznou mimikou, kdy lektor pozvedne obočí a sevře mírně ústa. Vzápětí je ještě signál objasněn opakováním slova „dobře“, tudíž je zde zřejmě hlavním cílem pochvala.

Hojně se v této lekci objevují signály, kterými se lektor snaží upoutat na sebe pozornost. Jedním z nich je **zdvižený ukazováček**. Ten můžeme zaznamenat již v úvodní části, kdy děti zdolávají dráhu různými způsoby a lektor jim sdělí, že tentokrát proběhnou dráhu opačným směrem než doposud. Poté dětem oznámí, že jim schválně nebude říkat, jak mají běžet, a tuto informaci doplní zdviženým ukazováčkem, aby na sebe, respektive na tuto informaci, upozornil. Další takový neverbální signál, který má za cíl upozornit na mluvčího a důležitost informace, používá lektor při vysvětlování, jak mají děti nasazovat bandáže. Lektor děti informuje o tom, že bandáže mají vnitřní a vnější stranu, a předchází tomu verbální upozornění, že jde o „strašně důležitou věc“ provázené právě tímto neverbálním signálem. Stejně gesto používá lektor ještě v situaci, kdy se snaží jednoho z chlapců varovat, že ještě jednou neuposlechne jeho instrukce a bude dělat sto angličáků. Opět tento zdvižený ukazováček vysílá k chlapci signál, že jde o důležitou informaci.

Kromě zdviženého ukazováčku na sebe lektor velmi často upoutává pozornost **tlesknutím**. Hned v úvodu lekce používá tento neverbální signál jako doplněk verbální komunikace, která má utišit chlapce, kteří dělají rámus. Tlesknutí mu zde pomáhá upozornit na sebe a chlapci tak dostávají signál, že se něco děje. Zároveň se signálem dostávají informaci o tom, že mají poslouchat. Za stejným cílem používá lektor v hlavní části lekce například ještě pískání či tlukot pěsti do dlaně. Tlesknutí se také objevuje při zahajování sparringů či v úvodu lekce při posílání dětí na dráhu. Zde má opět podobnou funkci. Doprovází verbální instrukce „fight“, „pod“ či oslovení dětí a dává tak verbální komunikaci větší důraz. Zároveň může tlesknutí v tomto případě působit na děti i jako povzbuzení.

Mezi další neverbální komunikaci, kterou bych ráda zmínila, patří **dotek**. Již v lekci moderního tance využívala lektorka doteku. Zde plní ovšem dotek i jiné cíle než v předchozí lekci. Většinou se zde lektoři dotýkají svých svěřenců za účelem opravy jejich pohybu či přemístění dětí z jednoho místa na druhé. Například hned v úvodu lekce jeden z chlapců nepochopil instrukce lektora a stoupá si na špatné místo. Jelikož lektor instrukci již opakoval a i přesto si tam chlapec stoupl, rozhodne se lektor, že verbální komunikace zde zřejmě nebude stačit, chytí ho za ramena a přemístí na správné místo. Stejně tak je tomu i během rozcvičky, kdy si k sobě chlapci stoupají příliš blízko a lektor je informuje, že je potřeba, aby kolem sebe měli prostor. Zároveň s touto informací přichází k jednomu z chlapců a odsouvá ho na jiné místo. Podobně využívá lektor dotek i v hlavní části tréninku, kdy odsouvá děti, které stojí moc blízko u pytle, aby měl chlapec, který je zrovna na řadě, více místa pro provedení kopu a nekopl někoho z nich. Doteky lektoři využívají také k opravení chyb.

Například při rozcvičce si lektor všiml, že chlapec, který předcvičoval, špatně protahuje ruce. Jelikož stál blízko něj, bylo pro lektora jednodušší chlapci ruce správně upravit dotekem, než aby mu dlouze vysvětloval, kam patří jaká ruka. Za tímto cílem je využito neverbální komunikace dotekem například ještě v hlavní části tréninku, kdy jeden z chlapců provádí kop špatně, a jelikož chlapec nechápe, co po něm lektor chce, ačkoli mu to lektor sám předvádí, uchopí lektor jeho nohu, zdvihne ji tak, jak by měla být umístěna a poté nechá chlapce, aby pohyb dokončil.

Jak již bylo zmíněno, provází tuto lekci mnohem více neverbálních signálů, které užívá jeden z lektorů při své komunikaci s dětmi. Tato neverbální komunikace je však pouhou pomůckou pro mluvíčího a pro analýzu komunikace s dětmi nemá zásadní význam. Neverbální komunikace je zde tedy užita převážně k těmto cílům:

- **sdělit dětem souhlas**
- **ukázat dětem správnost pohybu (opravit chyby)**
- **zdůraznit význam verbální komunikace**
- **vyjádřit neverbálně spokojenost či nespokojenost**
- **ukázat přijetí informace**
- **upozornit na sebe či důležitou informaci**
- **objasnit dětem, co z verbální komunikace nepochopily**

Závěr

Z analýz se zdá, že je průběh lekce daný zejména preferencemi lektora. Někteří lektoři upřednostňují volnější atmosféru, jiní spíše holdují disciplíně. Potvrdilo se, že komunikace zde plní funkci instruktážní. Lektoři se snaží co nejlépe navést děti k tomu, jak mají daný pohyb provést, dávají jim návod i názorné ukázky. Přesto nejsou lektoři nositeli moudra jako například učitelé, ale spíše průvodci, kteří dětem ukáží cestu, ale realizaci nechají na nich.

Co se týká verbální komunikace, je zde patrný rozdíl v používání verbální komunikace při tanečních lekcích a při kickboxu. V tanečních lekcích se verbální komunikace užívá zejména pro udávání rytmu a pro doplnění pohybu se užívají jednoduché a krátké instrukce. Děti fungují více jako skupina a jako ke skupině se k nim přistupuje. Obě lektorky se snaží, aby děti tančily stejně, aby stejně začínaly i končily a aby byly sladěny s hudbou.

V kickboxu je naopak kladen větší důraz na jednotlivce, nikoli na skupinu jako celek. Pro lektory je zde mnohem důležitější správné provedení pohybu. Verbální komunikace se zde užívá zejména k tomu, aby lektoři dali dětem instrukce, co mají dělat, aby opravili chyby dětí a vysvětlili jim správné provedení pohybu.

Lektorka ve street dance například nejčastěji využívá verbální komunikaci k tomu, aby dětem ulehčila koordinaci pohybů s hudbou. Hodina je založená zejména na monologu lektorky, která promlouvá k dětem, dialog mezi lektorkou a dětmi se vyskytuje jen v menší míře, a to zejména v úvodní části nebo při ověřování, kdy se lektorka snaží otázkou vyvolat řečovou reakci. Kárání a opravování používá lektorka tehdy, když není spokojená s činností dětí a snaží se tím o změny. Pokud je lektorka spokojená, užívá naopak pochval. Během celé lekce se snaží lektorka sledovat, zda děti zvládají její instrukce, případně si ověřuje tuto skutečnost zjišťovacími otázkami. Pokud děti nějaký pohyb nechápou, je cílem lektorky, aby tento pohyb pochopily, a tak jim poskytne podrobnější vysvětlení pohybu. Zároveň zaujímá v této situaci pozici zády k dětem, aby děti mohly pohyb lépe odkoukat. Neverbální komunikace je zde užívána zaprvé jako hlavní ukazatel toho, co mají děti dělat, jelikož děti jsou zvyklé, že se pohyb ukáže a oni ho zopakují, ale také je zde spousta doprovodných gest k verbální komunikaci, které slouží zejména k posílení významu verbální komunikace.

Lektorka v moderním tanci užívá verbální komunikaci zejména k tomu, aby děti informovala o průběhu lekce, aby doplnila své pohyby o krátké komentáře, které pohyb více upřesní a za pomoci počítání či různých doplňujících citoslovcí pomohla dětem lépe vnímat rytmus hudby. Dále je cílem lektorky zhodnotit snahu dětí a v případě, kdy je s něčím nespokojená, děti na tuto skutečnost upozornit a dosáhnout tak změny. Stejně jako

v předchozí hodině je i tato lekce založena zejména na monologu lektorky. Neverbální komunikace je i tady zejména ukazatelem tanečních pohybů, ale i doprovodem k verbální komunikaci. Lektorka také často užívá určitých tanečních póz jako ukazatele, aby děti věděly, co bude následovat za choreografií.

Jak již bylo zmíněno, lekce kickboxu je zde více technicky zaměřena, očekávají se přesnější pohyby a na rozdíl od prvních dvou případů, nejde v této lekci o sjednocení dětí (koordinaci pohybů, vnímání rytmu a sjednocení dětí navzájem), ale děti jsou zde samy za sebe a není tedy důležité, aby všechny děti prováděly jeden pohyb ve stejný okamžik, naopak v hlavní části tréninku jsou děti zkoušeny jednotlivě. Lektori kickboxu komunikují s dětmi verbálně zejména za účelem dát jim instrukce k tomu, co mají dělat, jaký úder či kop od nich chtějí vidět či jak tento pohyb provést. Tyto instrukce bývají převážně krátké a jednoznačné. Jelikož však lektori používají profesní lexikum a počítá se již s jeho znalostí, mnohdy je třeba instrukci ještě doplnit dalším komentářem a objasnit dětem, co se po nich chce. I v této lekci převládá monolog.

Přestože se množství užití verbální komunikace v lekcích liší, dokonce i některé cíle se rozcházejí, hlavní cíle komunikace jsou však u všech lekcí podobné. Z analýzy vyplývá, že nejčastěji lektori užívají komunikaci pro čtyři základní účely. Zaprvé se snaží dětem přiblížit způsob provedení pohybu, zadruhé se děti snaží pobízet a povzbuzovat k lepším výkonům, zatřetí se děti snaží usměrnit pomocí kárání a začtvrté se je snaží upozornit na chyby, které dělají, a opravit jim je.

Seznam použité literatury

Gavora, P.: *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno : Paido, 2005. 165 s.

Křivohlavý, J.: *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Praha: Svoboda, 1988. 235 s.

Mareš, J. – Křivohlavý, J.: *Komunikace ve škole*. Brno: MU, 1995. 210 s.

Maňák, J. – Švec, V.: *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003.

Navrátil, S. – Klimeš, K. – Fleischmann, O.: *Komunikace v pedagogických situacích*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta UJEP, 1992.

Nelešovská, A.: *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2005. 171 s.

Pávková, J.: *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999.

Průcha, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2005. 481 s.

Sinclair, J. McH. – Coulthard, R. M.: *Towards an Analysis of Discourse*. London: Oxford University Press, 1975.

Švec, V. – Filová, H. – Šimoník, O.: *Praktikum didaktických dovedností*. Brno: MU, 1996.

Vybíral, Z.: *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. 320 s.

Online zdroje:

[http:// www.doctorandus.info/info/e_kapitoly/vedecke_metody.doc](http://www.doctorandus.info/info/e_kapitoly/vedecke_metody.doc)

Přílohy – verbální komunikace

Seznam příloh:

Street dance

Moderní tanec

Kickbox

Označení mluvčích:

Lektoři

L / L1,L2

Děti

D1, D2, D3, D4...

Více mluvčích dětí najednou

DD

Značky:

Přerušení řečového proudu

...

Krátká pauza

(.)

Delší pauza

(..)

Dlouhá pauza

(...)

Verbální komunikace - Street dance

- D1: Mně se to tam trošičku změnilo.
- L: Trošičku změnilo (..) no výborně, to vůbec nevadí. Tak si to teď jenom zopakujete, dám vám na to čas, pak si...
- D2: Já jsem si udělala jednu osmičku a šestku, ale ještě tu druhou osmičku celou ještě nemám.
- L: Nevadí, tak to doděláš teďka, jo? (..) Jo?
- D2: Ehm.
- L: Ehm (..) tak jo.
- D3: Tu druhou.
- L: Co druhou?
- D3: Ta se mi trošičku sekla.
- L: Trošičku sekla (..) no tak jí rozsekneš.
- D3: Sek! Sek!
- L: Leháro, jo? (..) Si dneska dáme.
- DD: Ano!
- D2: A budeme dělat stojku na hlavě?
- L: Né. Anebo jestli chceš, tak bez žíněny.
- D2: Uuu.
- L: Uuu. (...) My než vyndáme zase žíněny. (..) Když nám třeba zbyde čas na konci hodiny.
- D2: Tak jo.
- L: Jo?
- D1: Já jsem tam místo tohodlec toho, (..) jsem měla ty ruce dole, (..) tak jsem to dala tak, tak, tak, tak.
- D3: Evo, víš, to třeba trošku bolí.
- D2: Jak to?
- D3: Jak to, že to bolí dát si nohy za hlavu? No, to bolí!
- L: Protože se málo protahuješ, tak tě to bolí. (...) Tak si dneska dáme dlouhou rozcvičku, jo? (...) Neslyší mě. (...) Můžem? (...) Pořádně pružím! Hop! Hop! Hop! (..) Né, tohle to né. (..) Krok, hop. Krok, hop. (...) Pomalu. Se mnou. Hop, tak, tak. Hop, tak, tak. Hop. (...) Dobrý?

(..) Zasekla ses. Nevadí. Tak znova. Hop, srovnám a krok. Hop, krok. (..) Neotáčíš se tam! Hop, sem (..) a srovnám. Krůček, za, srovnám. Hop, hop, hop, krůček. Hop, hop, hop. Raz, dva, tři. Raz, dva, tři. Raz, dva, tři. Raz, dva, tři. Raz, dva, tři. Raz, dva, tři. Raz, dva, tři. Hop, dva, tři. Dva, dva, tři. Dobrý? Můžem zrychlit? Pojďme. Ta ta bum. Ta ta bum. Ta ta bum (..) a ještě zrychlíme, jo? Hop (..) dva (..) hop (..) dva (..) hop (..) dva (..) hop (..) dva (..) dobrý?

D2: Ne.

L: Née.

D1: Jo.

L: Jo? Tak pojďme ještě jednou. (..) Pojďme. (..) Pomalu.(..) Pět, šest, sedm, osm. Hop, srovnám, krok. Hop, srovnám, krok. Hop. (..) Takhle je to dobrý, ne? (...) Komunikujte. (...) Dělej tam menší krůčky, Evičko. Nemusíš dělat tohle, (..) jo? Ale menší ty krůčky. Ono pak to jde i rychlejc. (...) Dobrý. (...) Druhá. (...) A celý kruh (..) a na druhou. (...) Dopředu, Evičko! (...) Ramena, jo? Šup, hop. Jo! (..) Na druhou. (..) Pravej úhel. (..) Evičko, víc nahoru. Beruško (..) pravej úhel. (..) Beruško. (..) Evičko! (..) Nahoru. (..) Jo! (..) A dolů. (..) A nahoru. (..) A dolů. (..) A držim. (...) Nazdar (..) tak se k nám připoj. (...) Krásnej pravej úhel chci vidět. (..) V jaký seš třídě, kočko? (..) Ty seš ve druhý vlastně, vid? (..) Vy jste se ještě neučili, co je to pravý úhel.

D1: Já to vim.

D3: Evi. Evičko.

L: Flex. (..) Evičko (..) koukni se, kde máš špičku ty, druhou, a kde ji mám já.(...) A dolu. (...) Tak si dej víc od sebe ty nohy, abys udržela rovnováhu. (...) A dolu. (..) Nahoru. (..) Dolu. (..) Nahoru. (..) Naposled dolu a

držim. (...) Na paty dolů. (.) Chytni se za paty. (..) Jsem úplně dole.

D3: To nejde.

L: To de.

D3: Mně to nejde.

L: Jenom kdyby ses víc protahovala, tak by ti to šlo.

D1: Mně to de.

L: Tak šup, Evičko, čekáme na tebe. (...) Rychle. (.) Honem. (.) Chytnu se za paty a jdeme nahoru. Hop. (.) A držim je. (.) Natažené nohy. (.) Pokrčím, ruce za kolena a natáhnu. (.) Pokrčím a jdu pomalu obratel po obratli nahoru. (.) Napít! (...) Tak, teď vám dám (.) pár chvil na to, abyste si rozvzpomněli teda na ty svoje vlastní osmičky dvě...

D4: Já už to umím.

L: Nó, abyste si to potrénovali, třeba Evička je nemá hotový. (...) Evička taky chtěla něco dodělat. (...) Abyste to pořádně věděli, jo? (.) Tak já vám tu chvilku dám. Pár minut. (...) Chcete pustit hudbu k tomu?

D1: Jo.

L: Tu, na kterou tancujeme?

D1: Jo.

L: Hlavně se... Adame, ty máš pití?

D4: Ne.

L: Nemáš. (.) Jak to, že nemáš pití? (...) Vy chodíte na tréninky a nemáte pití s sebou, jo? (..) Sedm minutek vám dám, jo? Což jsou (.) dvě písničky zhruba.

D3: Do toho tvaru běžte.(.) Ty tady, já tady, Eva tam, Adam tam.

D1: Né. Tady je Adam s Evou a ty si tam.

D3: Ne, já myslím to, jak děláme to tó (..) ty skončíš takhle, seš otočená a to je...

D1: No vždyť jo. Ty seš tam.

D3: Já sem tady.

D1: Ne, to je v té sestavě jak děláme tohleto, (.)já sem tady a pak se přesunujeme tam. A ty seš pak tady.

D3: No jó.

L: Já nekoukám. (...) Tak, máte to? (...) Tak co, Evičko, už to máš hotový? (..) Můžete mi to ukázat? (.) Na počítání. (..) Evičko. (...) Pět, (..) pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. (.) Dobře.(.) Adame, můžeš?

D4: Jo.

L: Pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Supér. (.) Evičko. (.) Pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Fajn. Ještě si to zkoušej, aby sis v tom byla jistější. (.) Jo, protože ty uděláš jeden krok a pak se tam trošičku zastavíš a vypadá to, jak kdybys nevěděla co dělat a vypadá to jak kdyby sis to úplně celý (..) vymyslela z hlavy teďka. (...)Rozumíš mi? (.) Jó, trénuj si to, jenom aby sis v tom byla stoprocentně jistá. (.) Evičko, můžem? Pět, (..)pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Třeba. (.) Tak jo. Tak jo. Tak nejdřív si zkusíte (.) zatím si zkoušejte teda (.) zatím si to zkuste, než najdu hudbu. (...) Tak. (.) A teď mi ještě běžte do (.) zkusíme to celý na počítání, abyste si zvykli a určili, kdo bude první, kdo bude poslední. Jo? (.) Ták. (..) Můžem? (.) Uplně vod začátku?

D3: Jako celou tu sestavu?

L: Jako celou tu sestavu. (...) Pět. (..) Pojdte blíž ke středu. (.) Fajn. (.) Pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Tadá. Pět, šest, sédm, ósm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva. (..) Eee...

D3: Ted' jsme tak otočený a děláme to...

D1: To svoje.

L: No, dobře. (.) Eva půjde první, pak bude Adam (.) ne...

D3: Né, já chci být první.

D4: Do který ty chodíš?

D3: Do druhý.

L: Ne, nene (.) bude (.) první Eva, (..) pak Evička, pak Evička a nakonec Adam.

D4: Nakonec chlap.

L: Jo? (..) Můžem to takhle zkusit na počítání? (.) Jo? Pět. (.) Kdo de první?

D1: Já.

L: Jako druhéj?

D2: Já.

L: Jako třetí? (...)A poslední?

D4: Já.

L: Výborně. Pamatujete si to. (.) Pět, (.) pět, šest, sedm (..) ještě ale (..) podívejte se, kde stojíte. (.) Evičko, krůček dozadu. (.) Ták. (.) Dodržujte ten tvar, jo? Není tak těžkej. Pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, připravit, Evička, sédm, ósm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sédm, osum. (..) Evičko, máš to vůbec vymyšlený?

D3: Jo.

L: Mně přijde, že pokaždý tancuješ něco jinýho. (..) Á (.) ještě jednu věc vám řeknu. (.) Jakmile dotancujete, tak né, že mi budete dělat (..) nebo (..) jo? Normálně v klidu dotancujete a jak jste skončili, tak jste skončili a tak to taky zůstane.

D1: Já vim.

L: Co víš?

D1: Já sem byla minule, takže já vim.

L: Výborně. Ale to bylo s Aničkou, teďka je to s Nikčou. (...) A Nikča je přísnější! (...) Tak. Na hudbu, jo? Celý. I s tím sólem. (...) A raz (.) dva (.) tři (.) čtyři. Hop, dva, tři, čtyři, pět, šest. Evička. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Fajn. (...) A Evičko, hlavně, že ty to všechno víš, vid'?

D1: Mně spadla...

L: Nó, mně spadla. To víš, že jo. (.) Fajn. Super. Napijte se. (...) Adame! Až po tréninku. (...) Evi, ty nechceš napít? (.) Adame, ty se taky nechceš napít? (.) Nechceš, dobře. (.) Eště to budeme zkoušet. Hlavně Evičko, fakt vypadáš u toho jak kdybys (...) eee (...) jako by ses prostě zastavila, teď se podíváš na mě a najednou se ti rozsvítí, že tam máš vlastně dělat tohleto, jo? Něco vodtancuješ (.) jo a pak jdeš tady sem (.) a pak zase. Něco děláš. Ono to vypadá tak jako (...) úplně (...) nevím. (.) A Evičko, ty když tam skáčeš, jak skáčeš? (...) Jakože dopředu (.) jenom dopředu?

D2: Dopředu a potom do strany.

L: Dopředu a pak do strany.

D1: Nebo do strany a pak dopředu?

D2: Jo.

L: No, ty to pokaždý děláš trošičku jinak teda, ale (.) no, to ještě něco vymyslíme. (...) Budeš tam sice skákat, ale budeš tam dělat možná i trošičku něco jinýho. (.) Tak pojďme ještě jednou. (...) A běžte o dva kroky dozadu (.) já tady si pak připadám utiskovaná. (...) O dva kroky

dozadu. (...) A hop (.) dva (.) tři (.) čtyři. Hop, dva, tři, čtyři, ještě a raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Raz, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm. Hop, dva, tři (...) Adam! (...) Nevadí. Zkusíme jenom ty sóla na hudbu, jo? (.) Evičko, víš, kdy začít? (.) Nevíš. Já ti to odpočítám. (...) Sedm, osm a (...) Séd, osm. (...) Sedm, osm. (...) A (...) Fajn. (.) Víte kdy začít? (.) Víte, kdy v té hudbě je takový to tutú tu tu tu tu (...) tam je takový to tutú a na to vy se máte otočit (...) Adame! (.) Já tě vidím. (...) Jo? Víte? Zvládnete to bez počítání?

DD: Asi jó.

L: Jó (...) zkusíme to! Já když tak jenom řeknu a, jo?

DD: A.

L: A pak to zvládnete úplně bez počítání. Jo? (...) Tak do tvaru. Šup!

D4: Jenom ty sóla?

L: No samozřejmě. Jenom ty sóla. (...) Séd, osm. (...) Evička. (...) Evi (...) Evi. (...) A teď, Adame. (...) Evičko, když se otočí Adam místo tebe, tak neřeš. Normálně to tancuj dál, jako kdyby to tak mělo být. Jo? (.) Jo? (.) Aby ses nezasekla. (...) Eště jednou. Jenom sóla. (...) A teďka pořádně, jo? (.) A (...) Hop! Hop! Jó (...) Evička! A (...) uuu (...) Evička. (...) Jo, super, takhle to má vypadat. (...) Super! (...) Mam radost! To bylo pěkný! Tak teďka celý, jo?

D2: Celý?

L: Jo. Napijte se, jestli chcete (...) nechcete, dobře. (...) A zase (.) pořádně, jo? Nespíme u toho, ale fakt jako hop, hop, hop, hop. (...) Ehm (...) jasně (...) to víte, že jo (...) dejme tomu (...) ještě jednou to pudem. (...) A hop, (.) dva, (.) tři, (.) čtyři. (.) E-vi-čká-sé-nám-troš-ku-ztra-ti-la. (.) Pět, šest, sedm, a (...) Evičko. (...) Jo.

(.) Fajn. Tak ještě jednou. (...) A zbytek bude můj. (.) Pojdte blíží a dál ode mě. (.) Soustředte se na hudbu, jo? (.) A raz, (.) dva, (.) tři, (.) čtyři. Hop, dva, tři, čtyři, hop, dva. A (.) Evička. (...) Super. Tak se ještě napijte, zopakujete si Aničky sestavu, jo? Ty už jí (.) umíš? (.) Připravení?

D1: Já už tancuju.

L: Běžté (.) Evičko s Evičkou o krok dál. (.) Ne, eště ne.

D3: My sme za váma. Vy ste vepředu a...

D4: Panebože! Tohle je Ančina!

D3: Ooo.

L: Ooo. (...) Adame (.) jasně. Výborně. (...) Super. Ještě jednou. (.) A. (...) Fajn. (...) Evičko, ty si tu sestavu nepamatuješ, co?

D3: Hmm.

D2: A co budu dělat za sestavu já?

L: No, ty (.) čekáš mimo a pro tebe pak přijde Adam. (.) Budeš na vystoupení, Adame, ne?

D4: Měl bych být tam.

L: Nó (...) výborně. Tak a teďka si...

D3: Takhle jí tam přineseš.

D4: To pochybuju. Mně se ale nelíbí.

L: Eee (.) poslouchejte mě.

D4: Zaprvé (.) je moc malá.

L: Teďka si zkusíme ten krok.

D4: Zadruhé má...

L: Adame! Adame (.) teďka ten krok, kterej sme dělali při rozcvičce, tak ten budete mít v sestavě. Tak si ho teďka budeme zkoušet do konce hodiny. Zbývá nám asi pět minut. Jo?

D3: Myslíš takový to...

L: No, takový to to co vám moc nejde, ale je potřeba, abyste to uměli rychle.

D3: Né.

L: Jo? Takže si to teďka budeme zkoušet do konce hodiny.

D3: Né, to mě nepudé.

L: Ale to ti pudé. (.) Pojdme.

D1: Já už ho umim.

L: Ale né rychle. Tak já se pak podívám. (.) Pojdme. Pomalu. Všichni. Se mnou. (...) Pravá vzad, levá srovnám, krůček. Malinkatej jakoby nášlap. Levá vzad, srovnám. (...) Evičko, koukej mi na nohy. Dozadu, srovnám, krůček. (.) Adame, ty taky koukej na nohy, jak to dělám. Děláš to trochu jinak. Koukej mi na nohy, abys věděl přesně jak to dělat. Dozadu, (.) srovnám (.) a krůček. Děláš to jinak, Adame. Vepředu je levá.

D4: Aha.

L: Aha! Tak a teď přesně, jo? Pravá dozadu (.) koukej na mě! Srovnám, jasně, a krůček. Ale neotočí se mi (.) celý tělo, ale jenom ta noha. Tělo mám pořád dopředu. Jo? Srovnám a krůček. Hop, dva a krůček. Hop, dva, krůček.

D3: Jé, mně už to jde!

L: No výborně! (...) Dobrý? Takhle pomalinku? (...) Ne! Adame, ty děláš (.) ty děláš (.) tam jde vo to, že to není jenom jako byste chodili, ale jde o to, abyste měli ty krůčky co nejmenší, aby to pak vypadalo hop, hop, hop. Takhle to ve finále pak vypadá. (.) Jo? (...) Tak ještě pomalinku. (.) Pět, šest, sedm, osm. Krok, srovnám, hop. Hop, dva, tři. Hop, dva, tři. Neotáčím se. Hop, dva, tři. Raz, dva, tři, krok, srovnám, krůček, krok, srovnám, hop. (.) Dobrý?

D1: Jo.

L: Jo? Já se jenom podívám. (...) Evičko (.) menší krůčky dělej, jo? (.) Na místě. (.) Ony ty kroky jsou de facto na místě. Já se nikam nepohybuju. Jenom na místě to dělám. Já nedělám tohle to. (...) Samozřejmě, jde to taky, ale já chci, aby to bylo na místě. (...) Evičko, pojd', furt dokola. (.) Nezastavujem, máme zpoždění. (...) Trošku zrychlíme, jo? Pojdte se mnou. (.) Můžem? Pět, šest (.)

pravou jdeme dozadu. Pět, šest, sedm, osm. Hop, dva, tři. Hop, dva, tři. Raz, dva, tři. Raz, dva, tři. Jasně. Super! No, pomalu vám to de. Tak zrychlíme, jo? Razdvatři, razdvatři, razdvatři, razdvatři, razdvatři. (.) Dobrý? (.) Takhle už ne. (.) Se podívám. (.) Razdvatři, razdvatři, razdvatři. (.) Evičko, taky. (.) Menší ty krůčky zkus dělat. (.) Výborně. (.) Jasně. (.) Jo! (.) Pokračuj. (...) Vy mi v tom tak chodíte (.) hrozně zvláště. Zkuste to udělat fakt na místě. Stůjte. Koukejte na mě. (.) Tělo dopředu. (.) Tělo dopředu. (.) I nohy. Chodidla. Špičky. (...) Tělo furt kouká dopředu. Pořád. Jako bychom byli (...) nevím. Přikovaný. Jako by tady něco bylo a nepustilo nás to s tím tělem prostě pryč. Nás to drží. A jenom nohy nás pustěj. Šup. Dozadu. Jo. Srovnám. A hop. Mám se otočit? (...) Se otočím, jo? (.) Koukejte na mě. (.) To tělo mám vopravdu takhle dopředu. A jenom noha. Hop. Hop a krůček. Raz, dva a krůček. A hop. Raz, dva, tři. Hop, dva, tři. Zkuste se pokrčit. Kolena. (.) Nedávej uplně (.) Evičko, ty si dáváš tu nohu uplně za. Pak si jí tam zamotáš. Raz a dva. Hop a dva. (...) Dobrý? Jak se vám to dělá?

D1: Já nevím.

L: Jo, lepší. Lepší, Evičko. Zkus ještě víc se pokrčit (.) v kolenou. Hop, dva, tři. Hop, dva, tři. (.) Jo! Jojojo, to je vono. (...) Pokrč se. Pod'. Hop, tak. Hop, tak. Je to jako (.) hop, cvak. Hop, cvak. Já se tam tak trošku i houpu. (...) Bezva. Všichni. Poďme. Pět. (.) Kolik máme čas? (.) Jé! My už nemáme čas. My jedeme přes čas. (.) Tak ještě naposled. Pojdte. (...) Naposled. (.) Jenom poslední osmičku. (.) Pět, šest, sedm, osm. Raz a dva, hop a dva. (.) Bezva. Jde vám to. Dobrý! Tak máme konec. (...) Ahoj. (...) Konečně croissant!

Verbální komunikace – Moderní tanec

L: Táak. Evička je mrazík.

D1: Paní učitelka je domeček.

L: Nenene. Žádný domeček. Šup. Utíkej. (...) Táak. Vystřídáme mrazíka. Mrazík bude Evička.

DD: Jupí!

D4: Paní učitelko, teďka já.

L: Už jsou pochytaní všichni ? Ještě nejsou. (.) Tak. Evička je mrazík.

D2: Jupí!

D4: Áu! (pláč)

L: Copak, Evi?

D2: Omylem sem jí asi strčila a ona upadla.

L: Co blbnete, holky. Tak šup. Pokračujte. Hop. (.) To bude dobrý, ne? Co ? Tak až budeš připravená, tak se můžeš přidat. Jo? (...) Táak. Další bude Evička. (..) A poslední chvílička. (...) Táak. Už ste rozehrátý trošku ? Tak (.) podte. Táak ...

D5: Evička ještě nebyla.

L: A Evička ještě chce bejt mrazík?

D4: Jo!

L: Táak (.) dám vám ještě dvacet vteřin. A Evička je mrazík. Šup. (...) Táak. Konec, holky! Konec! Dáme si rozcvičku ...

DD: Né!

L: Když se budete snažit, tak si pak ještě něco zahrajem. Jo? (..) Evičko! (...) Takže za tuhle čáru nikdo nepude. Jo? Za tuhle.

D6: A kdy budeme hrát hutututu?

L: Když bude čas a když se budete snažit, tak budeme hrát hutututu. Tak. Holky. Rozcvičku. Jo? (...) Šup! Holky! (...) Step touch. (...) Double. (...) Mambo. (...) Chacha. (...) Na druhou stranu, Evi. (...) Chacha. (...) Mambo. (...) Věčko. (..) Holky, co sem říkala o té čáře?! (...) A pudem dolu, jo? Hop.

Níž! Ještě! Ještě! Dolu! Ještě. A druhá noha. Super. (.) Mambo. (...) Ponyho. (...) Ještě. (...) Hop. Hop. Hop. Hop. Skok a skok. Skok ťap ťap. Hop ťap ťap. (...) A rychle. (...) Mambo. Dva. Tři. Čtyři. Super! Dáme si ještě jednu na rozcvičku a pak si dáme Hamsterdance.

DD: Jó!

D2: To je tady to?

D3: A nemohli bychom teď tancovat svoje sestavy?

L: Tak máte volný tanec. Volný tanec, ale chci vidět všechny tancovat. Jo? (...) Holky, tancujem ! Tancujem!

DD: Jo!

L: Evičko! (...) A pozór. (...) Hop hop hop. Ještě. (...) Ještě. (...) Ruce! (...) Vzadu holky, ještě počte! Za chvílku si dáme pauzu. Ještě. (...) Pořádně! (...) Ještě. (...) A samy. (...) Super, holky! Napijte se, dejte si jednu písničku, jo?

D4: Paní učitelko, já jdu na záchod.

D6: Já taky.

L: Jo, jo. Běžte, holky. (...) Copak?

D3: Vylilo se mi pití.

L: Kde? (...) Jo, to je jen malinko, to uschne.

D3: Zavřete mi to, prosím?

D1: Paní učitelko (...) Je lepší tohle nebo to druhý?

L: Já myslím, že bude lepší to první, protože už tam skáčete hodně a byly byste unavený.

D5: Paní učitelko, sáhněte si, jak jsem zpocená.

L: Dáme Waka Waka a ukážete mi to vy, jo ? (...) Holky... Holky! (...) Půjdete samy, jo? Zvládnete to samy? Už to umíte, ne? (...) Já vám budu ukazovat.

D2: Né, my to umíme.

L: Jo? Raz, dva, tři, čtyři. Raz, dva, tři, čtyři ...

D: Ne. My samy.

L: A samy! (...) Hop, raz, dva. Jeden a raz, dva. (...) Tak já půjdu ještě s váma. Jo? (...) Ták. Super, holky. Dáme si tohle. (...) Raz, dva, tři, čtyři, raz, dva. Raz, dva, tři,

čtyři, raz, dva. (...) Tady na to jste měly úkol, že jo ? Že jo ? Nebo tohle? Tohle to bylo, že jo ? Na co ste měly úkol ? Na to předtím nebo na tohle?

DD: Na tohle.

L: Bylo to tohle to, co jste měly za úkol?

DD: Ano!

L: Kdo něco vymyslel? (...) Všichni. Super! Perfektní. Tak. Tak mi to teď ukážete, jo ?

DD: Já první, já první!

L: Tak. Evička mi to ukáže.

D2: Takhle osmičku.

L: Osmičku. Dobře. (.) Tak kdo další? (...) Takže raz, dva, tři, čtyři. Dobře. Evička. Mmm. Kdo ještě neukazoval? Evička. (...) Evička. (...) Evča něco vymyslela? Ne? Víte co, holky, protože se mi líbí všechno, tak každá bude dělat to svoje.

DD: Jó!

L: Jo? Každá bude dělat to svoje a je to arriba, arriba, arriba, arriba...

D2: A já myslela, že to spojíme všechno dohromady.

L: To by sem vám musela každému ukrást jenom část. A mně se to líbí všechno, takže budete každá dělat to svoje. Jo? Celých osm dob. Arriba, arriba, arriba, arriba, (.) abajo, abajo, abajo, abajo.

D5: A nebo tam můžeme dělat takhle nahoru a takhle dolu.

D4: A nebo tohle.

L: Holky, nechám to na vás. Každá to svoje. (...) Evička si něco vymyslí anebo se podívá, co se jí líbí z toho, co si vymyslely holky a budeš dělat to, co si vymyslely holky. Jo? (...) Takže já to pustím znova. Tu písničku celou. A nezapomeňte na to, že po tom arriba, arriba, následují ty vaše osmičky. Tak jdem na to. Vydejchejte se trošičku. (...) A pozór, teď přijdou ty vaše osmičky. (...) Super. (...) Super, holky. (...) Super, holky. Hezký osmičky. Super. Dejte si

jednu písničku pauzu a pak si dáme Pause. (...) Nikdo nebude sedět. Všichni tancují.

D1: Můžem jít na záchod?

L: Šup, šup, holky. Jdeme Pause. Jo? (.) A budete to samy? Holky ! Deset, devět...

DD: Osm, sedm, šest, pět, čtyři, tři, dva, jedna.

L: Šup! (...) Copak? Tys plakala? (.) A Proč?

D5: Protože já sem chtěla jít na záchod a ona mě Eva praštila dveřma.

L: Evičko, ty si určitě nechtěla jí praštit, že ne?

D2: Ne, nechtěla.

L: A omluvila ses jí?

D2: Jo.

L: No, vidíš. Evička tě nechtěla praštit. To bylo omylem.

D2: Já sem jí řekla, aby mi to udělala taky, ale ona mi to neudělala tak silně jako já.

L: Holky nesmíte na sebe bejt ošklivý. To se nesmí oplácet. Ona se ti hezky omluvila a je to. Jo?

DD: Dáme si slona!

L: Nenene, nejdřív si dáme Pause.

D2: A proč teda sedíme?

L: Nevím. Když to zatancujete dobře, tak pak si dáme nějakou hru.

D4: Hutututu!

D6: Slona!

L: Tak. (...) Poďte sem, já vám k tomu ještě něco řeknu.

D6: Slona!

L: Evičko. (...) Jestlipak si pamatujete, na kterou stranu máte ruku, když jdete tam.

D2: Levou.

D5: Pravou.

D3: Levou.

L: Tak schválně. Otočte se všichni tak. A kam dáváte ruku?

DD: Pravou.

L: Tak. Super. A kam jí dáváte, když jste otočený na druhou stranu?

DD: Na levou.

L: Levou. Jo? Na to si dávejte pozor. Když jdete tam, vždycky máte nataženou tu ruku, která je vepředu. (.) Takže vepředu je tady a vepředu je tady. Jo? A samy to zkusíte, jo ? (..) Holky! Připravte se! (.) Evi! (...) A pozor! (..) Jenom kroky, jo ? Raz, dva, tři, čtyři, raz, dva, tři. (...) A pozor, tady je ruka. (...) Už sme se to učily, holky! (...) Druhá ruka, Evi. Druhá. Vždycky je to ta ruka, která je vepředu, jo ? (...) Ještě né. (.) Teď! (...) Tři, čtyři, raz, dva, tři. Super. (.) Tak. Bylo to docela hezký, tak si dáme masáž. Rozdělte se do dvojic! Do dvojic! Tak. Určete si, kdo bude masér a kdo bude masírovanej. Tak. Maséři ke mně!

DD: Kdo tam má jít?

D3: Kdo sem má jít?

L: Maséři. To jsou ti, co masírují. (...) Tak. A masírování jsou tady. Tak. Ti co jsou masírování, tak zavřou oči. Maséři přistoupí. Evičko, neotvírej ty oči! (.) Všechny vás vidím. Já stojím před váma. Tak. Zahřejeme ruce a promačkáme svaly na obličeji. A pohladíme. Pohladíme. A pěkně promačkáme ruce až dolů. Až na prsty. Pořádně promačkáme prsty. A na druhou stranu. (...) Kdo už má i druhou ruku, tak nohy. A začneme pořádně od zadečku. Kdo už má, tak druhou. A projedeme celý deštík. Ze všech stran. Ti, co jsou masírování, mají zavřené oči. Evičko. (..) Tak maséři půjdou ke mně. (.) Ti, co jsou masírování, mají stále zavřené oči. Stále mají zavřené oči. Evičko! Evičko! (.) Tak. Teď je mužou otevřít a prohodte se. (...) Tak. Zavřít oči. Maséři přistoupí. Pořádně si zahřejou ruce. Tak. A pořádně promačkáme svaly. (..) Tak. A jdeme zase na ruce. Pořádně odshora promačkáme oběma prstama až dolů. A pořádně prsty. Tak. (...) Kdo už má, tak od zadečku až dolů. Pořádně až k prstům. Ták. (...) A kdo už má, tak zase deštíček. (...)

Tak. Kteří maséři už to mají, tak můžou jít ke mně. (...) A masírování přijdou taky, otevřou oči a stoupneme si do kolečka.

DD: Bude Sloník!

D1: Já, prosím!

D3: Já!

D5: Já nechci bejt.

L: Tak kdo chce být uprostřed?

DD: Já!

L: En-ten-tý-ky, dva špa-lí-ky, čert vy-le-těl z e-lek-tri-ky, bez klo-bou-ku bos, na-tlou-kl si nos...

DD: Bou-le by-la ve-li-ká ja-ko ce-lá A-fri-ka.

L: Šup!

D6: Pardon, já sem zapoměla.

L: Tak takový zkouškový kolo si dáme. (...) Tak. A teď už to je soutěžně. Jo? (...) Ták. Evička. (...) Evička se de převlíkat. (...) Tak obě holky. Šup. Převlíkat. (...) Holky, víte, kam máte jít do družiny?

Verbální komunikace - Kickbox

L1: Ták a za mnou řada. (..) Tak kluci (..) takhle budete stát, první začíná tady u krabice a běžíme (..) vedle pytle, vedle žebřin (..) až támhle na konec toho provazu a od konce toho provazu poběžíme (..) budeme přesně kopírovat ten provaz (..) to znamená, že poběžíme přesně kolem něj (..) běžím, běžím, jo? Hop, hop, hop, hop, hop. Jasný? A tady hop, hop, hop a zařadit se zpátky. Jo?

DD: Jo.

L1: Pak si to zase změníme a místo běhu si dáme něco jinýho, abyste to zase měli trošičku (..) těžší. Takže (..) jasný je to ?

DD: Jo.

L1: Tak pod', Adame. Zatím jedeme na padesát procent, druhý kolo pudem naplno. Pod' další, Adame. (..) A pod', Adame. (..) Už běž, Adame. (..) A už další. (..) A další. (..) Kdo se dotkne provazu je to za pět angličáků, jo? Další. (..) A další. (..) A další. (..) A další. (..) Adame, kam utíkáš? Takhle dovnitř jako Adam. Adame pod' zpátky, pod' zpátky, jo? (...) Supr. A teď si to dáme naplno, jo? (...) Takže se připravíme (..) pozor (..) teď ! Zrychli, zrychli, Adame! Na špičkách. A další, hej! Zrychli, Adame, zrychli! Hej! (..) Hej! (..) Hej! (..) Hej! (..) Hej! (..) Hej! (..) Hej! (..) Ták. Výborně! Moc pěkně ste běželi. Super! Takhle by to mělo vypadat. (..) Až na to teda, že by nikdo neměl mluvit, že jo, Adame? (...) A teď si to kluci zkusíme dát v opačným směru.

DD: Cože? Néé...

L1: To znamená, teď si uvědomíme, jak jsme běželi (..) kde jsme končili (..) tu naši trasu, ten náš běh (..) a tamtudy teď začneme. Schválně vám nic víc nebudu říkat a uvidíme jak to zvládnete. Takže se připravíme (..) hej! (..) No, dobře,

dobře (.) pod', pod', pod'. (.) Jo, je to přesně ve vopačným směru.

D1: To je těžký.

L1: A další! (..) Furt kolem. Furt se drž provazu. (..) Furt se kluci držte provazu, jasný ? Furt byste ho měli mít vedle sebe. A další! (..) A další! (..) A další! (..) A další! (..) A další! (..) Adame! Co děláš? Na druhou stranu jako běží Adam.

L2: Pod' zpátky, jo? Pod' zpátky, Adame. (.) Kluci, je to přesně navopak. To znamená ... Kluci! Všichni dávají pozor. (..) Vyrázím a běžím rovnou k tadytý lapě. Sem. Neběhám kolem pytle, abych se nesrazil s tím, kdo dokončuje běh. (.) Je to jasný ? Vodtamtud rovnou sem. Jasný?

DD: Jasný.

L2: Dobrý.

L1: Tak ještě jednou si to dáme, jo ? A tentokrát naplno. Zase na sto... Adame, di na konec.

D3: On předbíhal.

L1: Jdi na konec.

L2: Co sem říkal? (..) Tady budete dobíhat. (.) Ježišmarja. Teď sem to říkal. Tak.

L1: A Adam bude taky na konec. Jo? (...) Adame! Adame! Ty půjdeš jako poslední. Jo? (..) Výsměch se tady netrpí. (..) Tak. My se připravíme. (..) Jedem. Teď. (..) Rychlejc, zrychli! (..) A další! (..) Stop, stop. Adame, furt se drž provazu. Jako by si se držel rukou, jenom ho musíš mít vedle sebe. Tak pod'. Začal si dobře. Kolem lapy, no (.) a furt kolem provazu. (.) Ne.

L2: Ježišmarja. Hele. Tady a kolem provazu. Kolem provazu. No.

L1: A další. (..) A další! (..) A další! (..) A další! (..) Hej! (..) Hej! (..) Hej! (...) A deme po jedný noze. Takže poslouchajte. Kluci, můžete po levý i po pravý a můžete je střídat, ale nikdy se nesmí obě nohy dotknout země najednou. Jo? Vždycky je na zemi jenom jedna noha.

D6: Takhle?

L1: Ne, to přesně nechci.

D6: Takhle?

L1: Jo. Připravíme sé (...) pozór (...) teď! (...) A další! (...) Další! (...) Další! (...) Další! (...) A další! (...) A další! (...) Další! (...) Adame, pod' zpátky, jo? Až ke kraji. A pod'. (...) Skákáme po jedný noze, jo?

L2: Adame! Co to je todleto! Jenom po jedný noze!

L1: Ne, já jsem jim říkal, že můžou střídat.

L2: Tak můžeš střídat.

L1: A jedeme to pozádu, jo? (...) Jedeme to po dvou, normálně, ale zádama napřed. Hej! (...) A pod', Adame. (...) Pod'. (...) Kdo se dotkne, má pět angličanů! (...) A další! (...) A další. Adame, ty ses dotknul lapy. Pět anglánů. Pod'. (...) A Adam, ten už jich má deset. (...) A další! (...) A Adam. Pět. (...) A další! (...) A další! (...) Ale zrychlíme to, kluci! (...) A další! (...) A jedeme raka! A nohama napřed. Ať je to snazší o něco. Jedem! (...) Pod', zrychli to, Adame ! (...) A pod', Adame! (...) Jestli někdo někoho dohoní, tak ten, kdo bude dohoněnej, dělá deset, jo? (...) A další! (...) A další! (...) Jedem, Adame! Přidej, přidej! A Adam deset. A další! (...) A další! (...) Jedem, kluci! (...) A pod'! Adame! Jedem! Přidej! Pod'te, pod'te. Adame, dělej! A pod'. A pod', Adame.

L2: Nešoupeme se po zadku ! Všechno vidím! (...) No jedem! Nesedáme si!

L1: Ale kluci, přidáme! (...) A jedem to po čtyřech. Jo? Hej! (...) Jedem, Adame! (...) A další! Pod', Adame. A pod', Adame. A pod'. Pod'. (...) Adame, ale přidej! (...) A další. (...) A pod', Adame. (...) Tak, kluci. Napít, na záchod. Dáme rozcvičku.

DD: A můžu já ? Já! Můžu já? Můžu já?

L1: Uvidíme.

L2: Tak, kluci. Uklid'te to. Lapy do pytle.

L1: Adame! My sme si říkali, že nikam nelezeme. To znamená, že si dáš deset angličáků, jo? (...) Tak. (...) Matěj si veme rozcvičku! (...) Adame! (...) Udělejte si místo. (...) Víc místa kolem sebe.

L2: Adame! Co máš dělat? (...) Tak, kluci. Vztyk. Všichni. (...) Tak. První věc je to, že si udělám trošku víc místa. (...) Ty pod sem. (...) Už se nehýbejte. (...) Ty budeš stát tady. Sem. Tak. Jo? Všichni budete stát tam, kde stojíte. Nikdo se nebude hejbat. (...) Nenene, Adame. Na zem ještě ne. (...) Ještě nahoru. (...) Ještě nahoru. (...) Co je po hlavě? (...) Co se rozcvičuje po hlavě? (...) Nahoru, šup! (...) Co? (...) Ruce! (...) Máš hlavu, pak máš ramena a ruce ještě. (...) No, ještě protáhnout ty ruce. (...) Adame. (...) Jak se protahují ruce? (...) No, to je rozhýbeš. Ale jak je protáhneš? (...) No (...) tak to by taky šlo. No (...) tak ještě. (...) Tak kluci. Pamatujeme si to ještě ? (...) Za hlavu, že jo ? (...) Druhou, že jo ? (...) Teď takhle. (...) Zespoda. (...) Adame. Tak. No. Zespoda. (...) Adame, hele. (...) Hele, dej jednu ruku podél těla. Dej jednu ruku takhle. (...) Druhou takhle a teď ji takhle zespoda chytni a zatáhni. (...) No! Hurá! (...) Tak. Druhou. (...) Zase to samý. Dám jednu takhle (...) a zatáhnu. (...) Chápeme?

DD: Ano.

L2: Adame, proč to neděláš? (...) Adame. Hele. Dej jednu ruku takhle, druhou dej takhle. Druhou. Opačně. A teď jí zespoda chytni (...) a zatáhni. (...) Nadruhou. (...) Takhle. (...) Tak. Adame, co dál? (...) Ne! Ještě ne. (...) Kroužím trupem. (...) Šup. Jak to vypadá ? (...) Ano, jako Adam. (...) Kluci, proč zase stojíte jinak než předtím? Já sem vás dal tak, abyste se nepomlátili. Vy se takhle srazíte hlavou. (...) Tak. Zastavíme a jak máme ty nohy trošku od sebe, tak uděláme úklon k jedné noze. Šup. (...) Úklon k jedné noze. (...) A držíme u té jedné nohy! A chci vidět obě natažené, kluci, šup!

L1: Natáhni to ! (..) Jestli to nenatáhneš, budeš dělat sto angličanů.

L2: A k druhý.

L1: Adame, natáhni tu nohu !

L2: Stačí. Teď uděláš to, co si chtěl (..) celou dobu udělat. Ukaž. (..) Ne, vždyť si chtěl (..) No, no, no, hurá! (..) Ale musíš u toho mluvit, Adame. Aby věděli, čím maj kroutit.

D5: Kolenem.

L2: Co?

D5: Kolenem.

L2: Holení! Kroužíme holení. (..) Holeň je todle. Jo? (..) Kolenem kroužit nejde.

D5: A celou nohou.

L2: Celou nohou. Ale krut' s tím pořádně. Vysoko. Adame, jestli ho nakopneš, tak tě kopnu taky.

D4: On už mě nakop.

L2: Už tě nakop? Tak já ho pak taky nakopnu, neboj. (..) No, co teď?

D5: Ještě druhou nohu.

L2: Druhou nohou. Správně! (..) Eee (..) Co tam dělá ten Adam?

L1: Adame, co to tu děláš?

D3: Uko-pl jsem si patu.

L1: Adame, tak buď pudeš se mnou dělat padesát angličáků tam dozadu, nebo se budeš pěkně rozcvičovat.

D3: Todle.

L1: Tak (..) se rozcvičuj. (...) Ale pořádně, kluci!

L2: Správně. A přitáhneme se k jedný noze a chvílku držíme. (..) Nohy jsou natažený obě, Adame. (..) A jdeme k jedný noze a držíme. (..) Špičky nahoru. (..) Nohy co nejdál od sebe. (..) A u jedný špičky držíme. Šup. Všichni. Tak k druhý noze. (...) Dobrý. Tak. Stačí. Vztyk všichni a k podiu. (..) Jedem.

L1: Tak a oblíkneme si všechno. Rukavice i chrániče na holeně. Vím, že vám to říkat nemusím, protože jste nadprůměrně

inteligentní všichni, ale přeci jenom, pro jistotu, jako první si nazouváme holeně a až poté (...) jdou na řadu rukavice. (...) Ale v tomhle případě si rukavice nemusíte nasazovat, jenom si je vemte do ruky. Navlíkneme si bandáže. Společně.

D5: Já je zapomněl doma.

D2: Já je taky nemam.

L1: Co se dá dělat.

L2: Eee (...) Adame, proč si neoblíkáš ty chrániče?

D3: Já je nemam. (...) Eee (.) jo.

L2: Adame, tady máš. To si vzal Adamovi.

L1: No a už měly být ruce nahoře. (...) Co uděláme vždycky jako první, když uvidíme, že na nás někdo útočí?

D5: Kryt.

L1: Ano, kryt. (...) Útočí na tebe. Co máš dělat? Co máš dělat? Co máš dělat? (...) Kdo má s sebou bandáže, tak si je vezměte. (...) Máme tady bandáže?

D6: Ano.

L1: Tak i je vemte, jo? Pod', vem si je. (...) Všichni. Deset vteřin a pak budou všichni nastoupení u podia. Čekáme potichu, beze slova.

L2: Copak?

D1: Já mam poraněnej prst, tak nemůžu mít rukavice.

L2: Ale můžeš. Pod'.

D1: Ale já tady mam tohle a bolí to.

L2: To nevadí. To přežiješ.

L1: Tři, dva (...) Kdo nebude do tří vteřin u podia, tak dělá padesát angličáků! (.) Jedna. Adame, půjč mi prosím jednu bandáž. Jo? (.) Já ti jí hned pak dám. Zatím si můžeš navlíkat tu druhou, jo? (...) Tak. Pro ty, kteří tu nemaj bandáže, tak jsem minule říkal, že si ty bandáže nandáme už dneska po rozcvičce. Takže. (...) Každá bandáž končí suchým zipem (.) na jedný straně a na druhý straně máme (.) takovýdle poutko. To poutko...

D3: Já vím.

L2: Pšššt!

L1: Já taky, Adame, a taky to neříkám. (...) To poutko si dáme za palec tímhle tím způsobem. Ale kluci, strašně důležitá věc. Ta bandáž má vnitřní stranu a vnější stranu. Jak ji poznat. Tímhle tím způsobem. Že ta vnitřní strana (...) na té vnitřní straně je to tady zašitý, založený takhle, vidíte to? Kdyžto ta vnější, tam nic není. Tam je to ohnutý právě jakoby dovnitř. Takže tou vni... Rozumíme? Jak to myslím?

D6: A tady to ramínko jak je to zašitý, tak máme mít tady nebo...

L1: Dovnitř. Právě dovnitř, jo? (...) Tak. Ano. (.) Jo, vidíš, jak je to tam zašitý, tak to zašitý, ten vnitřek, se dotýká dlaně. Protože pak by se nám to na konci nepodařilo zapnout. Jo? (...) Takhle prsty dáme pěkně k sobě a motáme. (.) Motáme přes klouby. (.) Kolem zápěstí. (.) Důležitý kluci je, ať to máme pěkně v rovině, jo? Ať to není překroucený. (...) A hlavně utahujte si to málo, protože když si to utáhnete hodně, tak vám do toho přestane proudit krev. (...) Důležitý taky, když si vážeme bandáž, zpevnit palec. (.) To znamená i kolem palce to obmotáme. (.) Abych ho měl pěkně v bezpečí. (...) A potom na konci takhle krásně zapneme. (...) Adame, supr, krásně. Jo? (.) Pěkně si tam zamotejte ty klouby.

L2: Tady už se ti to přetočilo. Ukaž.

L1: Ty co motaj bandáž, tak si ještě domotaj bandáž. (...) Ostatní si vezmou rukavice.

D4: Já tu bandáže nemam. Jen chrániče na zuby.

L1: Ti co maj s sebou chrániče na zuby, tak si samozřejmě vezmou chrániče.

DD: (neidentifikovatelné zvuky)

L1: Tak, teď jsem neslyšel nikoho, nicméně trvá to, co jsem řek, vezmeme si chrániče na zuby. Kdo má. (...) Máme ještě čas? (...) Adame, (...) nebolí tě to, ta pusa?

D4: (neidentifikovatelné zvuky)

D2: Maminka mi to zkrátila, protože mě to vzadu tlačilo.

L1: Tlačilo. Ano, já to mám taky zkrácený, mě to tam taky tlačí, jo? Občas někdo prostě má takovou pusku, tak tvarovanou, že je mu to tam nepohodlný, tak si to zkrátí.

L2: Jo. (.) Doma se to dá kluci uříznout nožem nebo nůžkama se to dá ustříhnout.

D5: Kam si mám dát to víčko?

L2: Tady třeba nahoru na podium, jo?

L1: Podte kluci, jo? Ať stihneme pytel a stihneme si zazápasit. Trošku to zrychlete.

DD: (neidentifikovatelné zvuky)

D2: Dáme si pavouky?

L1: Když stihneme, tak si dáme myslivce.

L2: Počkej, počkej, počkej. A už není zakroucená. Šup.

L1: Tak. (.) Kdo je oblečenej, tak k pytli. (...) Tak. (...) Adame, kde máš rukavice?

DD: (neidentifikovatelné zvuky)

L1: Tak. Přední, zadní direkt (...) a přední round kick. Šup. Jedem. (...) Tak. Stop. (...) Co udělal za chybu Adam? Všimli sme si ?

D2: Jó, že dělal takhle a měl jít přední.

L1: Ano. Výborně, Adame. Chválím tě. (...) Adame, jo ? Jasný? (.) Víš, kde byla chyba? (.) Zkus to napravit. (...) Tak. Další věc. (...) Kluci, dělá to (...) není to jenom tvoje chyba, Adame, ale dělá to tady většina z vás. Vy ten úder děláte tímhle způsobem. (...) A teď dávejte pozor, protože to je... (...) padesát. (...) A potom, Adame (.) nejdřív si dojdeš na záchod, utrhneš si toaleták a celý to tady vytřeš, cos tady poprskal. Pak si dáš těch padesát, jo? (.) Jed'. (...) Kluci! Teď mě dobře poslouchajte, protože to je největší chyba, kterou děláte. Úder vedete tímhle tím způsobem. (...) Adame, už tady máš bejt. (.) Vy totiž odtlačujete ten pytel. (...) Ne. To je strašně pomalý. (.) Vy potřebujete seknout. Hop. Seknout. Hop. Né tohle, jo?

(...) Nenenenenene. Seknout. (...) Jasný? Co nejrychlejc. (.) Jedem . Ještě jednou. (...) Ták. Kde byla chyba? (...) Úder dobrý, to bylo supr. (.) Ale zase si měl zadní. (...) Přední round kick. (...) Tak jednak to byl zadní (..) zadní výkop (.) a jednak to, co si dělal, je pushkick, Adame. (...)Kdo ukáže Adamovi round kick? (...) Adame, pod'. Ukaž prosím ještě jednou tu kombinaci. (...) Tak a ukaž kombinaci přední, zadní a ze přední round kick.

L2: Kdes to vzal?

L1: No (...) pojd' sem, pojd' sem. (.) Utrhni si z toho tady kousek a utři to tady. (...) Je to jasný, Adame? (.) Tak to chci vidět ještě jednou.

L2: Přední.

L1: Přední. (...) Lepší! (.) To je pushkick. Já to potřebuju sem. (.) Tak. Adam. (...) Ještě jednou a rychlejc. (.) Sekej to. (...) Teď to de pěkně. Supr, Adame. Paráda. (.) Adam. (...) Taky, supr. (.) Adame, pod'.

L2: Dozadu. Dozadu. Tak a tuhle čáru nebudete překračovat. Jasný?

L1: Adame, pod'. No, super, ale ten pytel se nesmí hejbat. Jakmile se dotkneš, tak hned zpátky. (.) Jo? (...) Nó! Supr. (...) Adam! (...) Tak, ale tohle nenenene. To je špatně. (...) Né tohle. (...) Ale ramena se vytáčí. (.) Jasný? (...) Tak. Supr. (.) Další. (...) Dobře. Super! (.) Adam! (...) Lepší nohy, jinak je to dobrý. (.) Tak pod' ještě jednou. (...) Hele, když si stoupneš, tak zvedni to koleno a jenom kopni. (.) Jo? (.) Dej si tam to koleno. Tak. (.) A teď vykopni. (.) Jo? (.) Tak. Ještě jednou? (...) No! Supr. (...) Byli všichni už?

D8: Ne, já ne.

L1: Tak pod', Adame. (...) Vždyť si byl, Adame.

D8: Jenom jednou ale.

L1: No. Jednou. Všichni byli jen jednou. (...) Jedem back kick. (...) Adame, pod'. (...) Adame! (...) Máš to vytírat rukama. Ty čuně!

L1: Tak pod', Adame, back kick. (...) Výborně, to byl krásnej back kick. (.) Adam. (...) Supr. (.) Adam (...) Super. (.) Adam. (...) Adam. (...) Dobře. (.) Adam.

L2: Jéžišmarja. (...) Jak mají být ty nohy? (.) Dám jí do strany, že jo. (.) Otočíš se, podiváš se a pak kopneš! (...) Nó, vidíš. Ale nepadej u toho.

L1: Adam. (...) Musíš se podívat, kam kopeš. Tak znova. (...) Podívej se. (.) Ano! (.) Adam. (...) Dobře, dobře. (.) Jenom jako ne takhle. (...) Nedávej tu nohu tak daleko. (.) Stačí jenom ten krůček malej. Jo? (.) Jinak supr. Tak. (.) Byli všichni?

DD: Jo.

L1: A zkusíme si round kick ze zadní nohy s výskokem.

DD: Né.

L1: Ze zadní nohy. Jak stojím, mám postoj, tak odrážím se snožmo. Snožmo znamená z obou nohou najednou, jo? (.) A do toho prostě bum. (.) Jo? (.) Ještě jednou. (...) Stojím, otočím se a bum! Adam! (...) Ze zadní nohy. Ze zadní. (...) Vyskočíme a kopnem, jo? (.) Není to těžký to udělat. (...) Dobře. Supr. (.) Adam. (...) Dej si deset. (.) Adame.

D3: Proč?

L1: Dvacet.

D3: Ty vado.

L1: Třicet. (...) Supr. (.) Další. (...) No. Dobře. Jo. (.) Adam. (...) Hezky, Adame. Super. (.) Adam. (...) Třicet má dělat, jo? Třicet. (...) U toho kopu si stoupněte do postoje normálně. (...) Ano! (.) Adam.

D6: Já nevím co máme dělat.

L1: Chceš si dát dvacet? (...) Tak pod'. (...) Tak si dej dvacet. (...) Tak další. (.) Adam. (...) No, dobře, Adame. (.) Adam.

(.) Jedem. (...) Supr, Adame. (...) A zazápasíme si. (...)
Tak. Na lavičku! (...) A kdo si chce zazápasit?

DD: Já!

L1: S kým chceš zápasit, Adame?

D9: S Adamem.

L1: Jo? (.) Vy dva? (...) Tak počte, kluci. (.) A jedeme i nohy!
(.) A kluci, důležitý pravidlo. (...) Kdo ho poruší, dělá
padesát angličanů. (...) Kopy pouze nad pás. Kopeme nad pás.
(...) To znamená, že nekopeme do nohou. Jasný? (.) Kopeme
vejš.

D7: A na hlavu?

L1: Na hlavu můžem. (...) Jedem! (.) Fight! (...) Co sem říkal,
Adame?

D1: Od pasu nahoru.

L1: Odsad' nahoru, jo? To je vono. Tak. Ještě ti to odpustím,
ale teď už to bude za stovku. Jasný? (.) Dávejte na to
pozor. (...) Fight! (...) Ano. Supr! Hezká kombinace! (.)
Buďte aktivnější! (...) Buďte aktivnější, kluci! (...) A hned
znova. (...) Supr, Adame! (.) A hýbej se. (.) Nestůj jenom
na místě. Jo? (...) A poč' do strany, Adame. (...) No, dobře.
(...) A stóp. (.) Ťukněte si. (...) S kým chceš jít, Adame?
(...) Tak s Adamem, jo? (...) Lehce. Od pasu nahoru. (...) Jedem.
Fight! (.) Ťuknem si a jedem. (...) Lehce. (.) A do
strany, do strany. (.) Ale Adam se nekryje. (.) Kryj se.
(...) No, dej si tam ty ruce k čelu. (...) A ruce, ruce. (...) Stop!
Stop! (.) Počte sem. (...) Dobrý, Adame? (...) Trošku
zvolni, jo? (.) Fight! (...) Kluci, když ten druhý leží
nebo vstává, jo? (.) Tak neútočíme. (.) Necháme ho, ať se
v klidu postaví a zabalí. (.) Jo? (...) A stóp. (.) Supr! (.)
Ťuknem si. (.) Tak Adam a Adam. (.) Lehce. Jedem. Fight!
(...) Lehce! (...) Vejš kopejte. (.) Ano! (...) Adame, zvolni
nebo bude sto angličanů. (...) Ano. (...) Já chci vidět kopy
na hlavu. (...) Ano. (...) A stop. Super! (...) Kdo ještě
nebyl? (...) Tak Adam s kým? (.) S Adamem? Tak počte. (.)

Fight! (...) Hezky, hezky. Hezká kombinace. (...) A zakončená kopem! (.) Dobře. Dobře.

L2: Už bude konec.

L1: Ale sedněte si, kluci. (...) Á stop. (.) Ťukněte si, kluci. Pěkný to bylo. Dobrej zápas. (...) Kdo ještě nebyl? (...) Fight! (...) Ale musíš uhýbat. (.) Do strany, Adame, do strany. (.) Stop. (.) Do strany musíš. (.) A jedem. Fight! (...) Stop. (.) A jedem. Fight! (...) Do strany, Adame! (...) Ták. Stop. (...) Tak, kluci, všechno sundat a srovnat pěkně do krabice. (.) A potom k podiu.

L2: Tak, kdo to má sundaný, tak si sedne k podiu. Jo? Nebudem dělat kraviny. Sundáme si to. Šup! (...) Šup šup. (.) Makáme kluci, jo? (...) Podívejte se. Adam už to má sundaný. (...) Ták kluci. Sednout. Všichni. Šup. Posad'te se. (...) Ták kluci. (.) Přihlašte se, kdo jde do družiny?

D3: Já nejdu!

L2: Tak znova. Sednout k podiu. (.) Sedněte si k podiu všichni. (...) A teď zvedne pravou ruku ten, kdo jde do družiny. (...) Jenom pravou ruku. (...) Vy tři nejdete?

DD: My nejdem.

L2: Supr. Tak. (...) Máte tři minuty na to, abyste se převlíkli.